T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARINDA ZENOFOBİ: ÖZGECİLİK VE MÜLTECİLERE KARŞI DUYGUSAL MESAFE DEĞİŞKENLERİNE GÖRE BİR İNCELEME

Songül ÖZYURT

(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul, 2021

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARINDA ZENOFOBİ: ÖZGECİLİK VE MÜLTECİLERE KARŞI DUYGUSAL MESAFE DEĞİŞKENLERİNE GÖRE BİR İNCELEME

Songül ÖZYURT

(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman

Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

ÖZGEÇMİŞ

2014- Isparta Anadolu Öğretmen Lisesi Mezuniyet

2018- Pamukkale Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Lisans Mezuniyet

2018- Marmara Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü Yüksek Lisans Giriş

2019- İris Yeni Yaşam Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

2019- Millî Eğitim Bakanlığı-devam ediyor

ÖNSÖZ

Tez sürecimde başından sonuna kadar bana cesaret veren, her takıldığımda sabırla ve içtenlikle bana yol gösteren değerli hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Durmuş ÜMMET' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yabancı dil ve çeviriler konusundaki desteğiyle canım arkadaşım Arş. Gör. Ecem Çelikkol'a ve tez yazım sürecimde, deneyimi ve güzel yüreğiyle destek olan Uzm. Psk. Dan. Esra Yavuz'a çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca her zaman olduğu gibi yüksek lisans sürecimde de bana olan sonsuz güven, destek ve cesaretlendirmeleriyle yanımda olan, hayattaki en büyük şanslarım ablalarım, Fatma Nur Öztürk ve Gülsüm Duman'a ve bal yeğenim Azra Nesli Öztürk'e sonsuz teşekkür ederim, iyi ki sizinleyim. Verdiğim her kararın arkasında duran ve desteklerini hiç esirgemeyen annem Nuran DUMAN ve babam Mustafa DUMAN' a çok teşekkür ederim.

Tanıdığım günden itibaren beni umutsuz olduğum anlarda, bıraktığım pes ettiğim zamanlarda başarabileceğime inandıran, umut aşılayan ve sonsuz desteğini hiç esirgemeyen sevgili eşim Bulut ÖZYURT' a eğitim hayatıma dahil olduktan sonra özellikle de tez yazma sürecimde gösterdiği sabır ve özen için binlerce kez teşekkür ederim.

Ve kendime, hayallerim ve hedeflerim için gösterdiğim özveri ve çabaya teşekkür ediyorum.

ÖZ

2011 yılında Suriye'de başlayan iç karışıklıklar ve savaş sonrasında Suriye'den Türkiye'ye göç başlamıştır. Şu an Türkiye'de 3.5 milyon Suriyeli bulunmaktadır. Eğitim sistemi içerisinde görev yapan psikolojik danışmanlar; görev tanımlarında olduğu haliyle tüm öğrenci ve velilerinin uyum ve psikolojik sağaltım sürecinde ve eğitim sistemi içerisine dahil edilen Suriyeli çocukların da sorunlarıyla ilgilenmelidirler. Bu çalışmada okul psikolojik danışmanlarının özgecilik ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafenin zenofobi düzeylerine olan etkisinin araştırılması ve demografik değişkenlere göre araştırmanın değişkenlerinin farklılaşma durumunun incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Google formlarda oluşturulan içerisinde kişisel bilgi formu ve araştırmada kullanılan ölçeklerin bulunduğu link aracılığıyla rastgele seçilen 326 okul psikolojik danışmanından veri toplanmıştır. Araştırmada Kişisel bilgi formu, Bozdağ ve Kocatürk (2017) tarafından geliştirilen Zenofobi Ölçeği, Tekeş ve Hasta (2015) tarafından Türkçeye uyarlanması yapılan Özgecilik Ölçeği ve Yılmaz (2018) tarafından geliştirilen Ötekine Karşı Hissedilen Duygusal Mesafe Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın analizi SPSS 24.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak hiyerarşik regresyon analizi yapılmış ve yapılan analiz sonucuna göre; özgecilik ile zenofobi arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki vardır. Fakat modele duygusal mesafe değişkeni dahil olunca bu anlamlı ilişki (Özgecilik→Zenofobi) ortadan kalkmıştır. Bu yüzden modelde duygusal mesafe değişkeni tam aracı role sahiptir. Alt amaçlara yönelik yapılan fark istatistiklerinde zenofobi ve özgecilik değişkenlerinde demografik değişkenlere göre bir farklılaşma olmadığı ancak duygusal mesafe değişkeninin yaş ve okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunma durumuna göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zenofobi, Özgecilik, Duygusal Mesafe, Mülteci

ABSTRACT

After the civil unrest and war in Syria, immigration from Syria to Turkey started in 2011. Currently, there are 3.5 million Syrians in Turkey. Psychological counselors who are working in the education system should deal with the problems of Syrian children who are included in the education system due to their job descriptions as well as the adaptation and psychological rehabilitation process of all students and their parents. In this study, it is aimed to investigate the effect of altruism and emotional distance felt by the school counselors towards the refugees on xenophobia levels and to examine the differentiation of the variables of the study according to demographic variables. For this purpose, data were collected from 326 school counselors via the link containing the personal information form and the scales used in the research, created on Google forms. Personal information form, the Xenophobia scale developed by Bozdağ and Kocatürk (2017), the Altruism scale adapted to Turkish by Tekeş and Hasta (2015) and the emotional distance scale felt towards the Other developed by Yılmaz (2018) were used to collect data.

The analysis of the research was done by using the SPSS 24.0 package program. Hierarchical regression analysis was conducted in accordance with the purpose of the research and there is a low level of significant negative correlation between altruism and xenophobia according to the results of the analysis. However, when the emotional distance variable was included in the model, this meaningful relationship (Altruism → Xenophobia) disappeared. Therefore, the emotional distance variable has a full mediator role in the model. According to the difference statistics made for the sub-goals, it was concluded that there was no difference in xenophobia and altruism variables according to demographic characteristics, but the emotional distance variable differs according to the age and the presence of foreign students at the school.

Keywords: Xenophobia, Altruism, Emotional Distance, Refugee

İÇİNDEKİLER

ÖZGEÇMİŞ ..... **i**
ÖNSÖZ ..... **ii**
ÖZ ..... **iii**
ABSTRACT ..... **iv**
1.Giriş **1**
1.1. Problem Durumu 1
1.2 Araştırmanın Amacı 5
1.3 Araştırmanın Önemi 6
1.4 Sayıltılar 7
1.5 Sınırlılıklar 7
1.6 Tanımlar 7
2. İlgili Literatür **8**
2.1. Zenofobi 8
2.1.1. Zenofobinin kuramsal çerçevesi 9
2.1.1.1. Gruplar arası temas kuramı 9
2.1.1.2. Gerçekçi çatışma kuramı 11
2.1.2. Zenofobinin nedenleri 12
2.1.3. Göç 13
2.1.3.1. Mülteci 14
2.1.3.2. Göçmen 15
2.1.3.3. Sığınmacı 15
2.1.3.4. Geçici koruma 16
2.1.4. Türkiyede mültecilerin genel durumu 16
2.1.5. Eğitim sistemi içerisinde Suriyeliler 18
2.2 Mültecilere Karşı Hissedilen Duygusal Mesafe 19
2.2.1 Duygular 19
2.2.2 Duygu düzenleme 21
2.2.3. Duygusal mesafe 22
2.3. Özgecilik 23
2.3.1. Olumlu sosyal davranış-Prososyal davranış 24
2.3.2. Özgeciliğin temelleri 26
2.3.3. Özgeciliğin kuramsal temeli 27
2.3.3.1. Özgecilik ve pozitif psikoloji 28

3.Yöntem **30**
3.1. Araştırmanın Modeli 30
3.2. Evren ve Örneklem 30
3.3. Veri toplama araçları 33
3.3.1. Kişisel bilgi formu 33
3.3.2. Zenofobi ölçeği 33
3.3.3. Özgecilik ölçeği 34
3.3.4. Ötekine karşı hissedilen duygusal mesafe ölçeği 34
3.4. Verilerin Toplanması 35
3.5. Verilerin Analizi 35
4.Bulgular **37**
4.1. Ölçeklere Ait İç Tutarlılık Değerleri ve Tanımlayıcı İstatistikler 37
4.2. Araştırmanın Amaçlarına Yönelik Elde Edilen Bulgular 38
5.Tartışma ve Yorum **48**
5.1. Okul Psikolojik Danışmanlarının Zenofobi, Özgecilik ve Mültecilere Yönelik Hissedilen Duygusal Mesafe Arasındaki İlişkilere Dair Tartışma 48
5.2. Okul Psikolojik Danışmanlarının, Özgecilik ve Mültecilere Karşı Hissedilen Duygusal Mesafe Puanlarının Zenofobi Puanlarını Yordama Durumuna Yönelik Tartışma 51
5.3. Okul Psikolojik Danışmanlarının Zenofobi Düzeylerinin Demografik Değişkenlere (Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Çocuk Sahibi Olma, Meslekte Bulunma Yılı ve Çalışılan Okulda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu) Göre İncelenmesine Yönelik Tartışma 53
5.3.1. Cinsiyet değişkenine ilişkin tartışmalar 53
5.3.2. Yaş değişkenine ilişkin tartışmalar 54
5.3.3. Medeni durum değişkenine ilişkin tartışmalar 55
5.3.4. Çocuk Sahibi Olma Değişkenine İlişkin Tartışmalar 56
5.3.5. Meslekte çalışma yılı değişkenine ilişkin tartışmalar 56
5.3.6. Okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunma değişkenine ilişkin tartışmalar 56
5.4. Okul Psikolojik Danışmanlarının Özgecilik Düzeylerinin Demografik Değişkenlere (Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Çocuk Sahibi Olma, Meslekte Bulunma Yılı ve Çalışılan Okulda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu) Göre İncelenmesine Yönelik Tartışma 58
5.4.1. Cinsiyet değişkenine ilişkin tartışmalar 58
5.4.2. Yaş değişkenine ilişkin tartışmalar 58
5.4.3. Medeni durum değişkenine ilişkin tartışmalar 60
5.4.4. Çocuk sahibi olma durumu değişkenine ilişkin tartışmalar 60

5.4.5. Meslekte çalışma yılı değişkenine ilişkin tartışmalar 61
5.4.6. Okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunma değişkenine ilişkin tartışmalar 61
5.5. Okul Psikolojik Danışmanlarının Duygusal Mesafe Düzeylerinin Demografik Değişkenlere (Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Çocuk Sahibi Olma, Meslekte Bulunma Yılı ve Çalışılan Okulda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu) Göre İncelenmesine Yönelik Tartışma 62
5.5.1. Cinsiyet değişkenine ilişkin tartışmalar 62
5.5.2. Yaş değişkenine ilişkin tartışmalar 63
5.5.3. Medeni durum değişkenine ilişkin tartışmalar 63
5.5.4. Çocuk sahibi olma durumu değişkenine ilişkin tartışmalar 64
5.5.5. Meslekte çalışma yılı değişkenine ilişkin tartışmalar 64
5.5.6. Okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunma değişkenine ilişkin tartışmalar 65
6.Sonuç ve Öneriler 67
6.1.Sonuçlar 67
6.2. Öneriler 68
6.2.1.Araştırmacılara öneriler 68
6.2.2. Uygulayıcılara Öneriler 69
Kaynakça 70
8.Ekler 96
8.1. Veri Toplama Araçları 96
8.1.1. Kişisel Bilgi Formu EK 1 96
8.1.2. Zenofobi Ölçeği EK 2 97
8.1.3. Özgecilik Ölçeği EK 3 98
8.1.4. Duygusal Mesafe Ölçeği EK 4 99

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.2.1. Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri 31

Tablo 3.2.2. Medeni Durum Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri 31

Tablo 3.2.3. Çocuk Sahibi Olma Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri..... 31

Tablo 3.2.4. Meslekte bulunma yılı Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri..... 32

Tablo 3.2.5. Okulunda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri 32

Tablo 3.2.6. Yaş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri 33

Tablo 4.1.1. Zenofobi Ölçeği Puanları İçin N, $\bar{X}$, Shx, Ss, Çarpıklık, Basıklık Ve Cronbach's Alpha Değerleri 37

Tablo 4.1.2. Özgecilik ölçeği puanları için N, $\bar{x}$, Shx, ss, çarpıklık, basıklık ve Cronbach's Alpha değerleri 37

Tablo 4.1.3. Ötekine Karşı Hissedilen Duygusal Mesafe ölçeği puanları için N, $\bar{x}$, Shx, ss, çarpıklık, basıklık ve Cronbach's Alpha değerleri 38

Tablo 4.2.1. Zenofobi, Özgecilik ve Duygusal Mesafe Puanlarının Aralarındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları 38

Tablo 4.2.2. Zenofobinin Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları 39

Tablo 4.2.3. Zenofobi, Özgecilik ve Duygusal Mesafe Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları 41

Tablo 4.2.4. Zenofobi,Özgecilik ve Duygusal Mesafe Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları 42

Tablo 4.2.5. Duygusal Mesafe Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası tamamlayıcı analiz sonuçları 43

Tablo 4.2.6. Zenofobi, Özgecilik ve Duygusal Mesafe Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları 44

Tablo 4.2.7. Zenofobi,Özgecilik ve Duygusal Mesafe Düzeylerinin Çocuk Sahibi Olma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları 45

Tablo 4.2.8. Zenofobi, Özgecilik ve Duygusal Mesafe Puanlarının Meslekteki Çalışma Yılı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları 46

Tablo 4.2.9. Zenofobi, Özgecilik ve Duygusal Mesafe Düzeylerinin Çalışılan Okulda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları 47

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler (GİGM,2021a). 17

Şekil 2.Geçici barınma merkezleri içinde ve dışında kalan Suriyeliler(GİGM, 2021a)..... 17

Şekil 3. Özgecilik ile zenofobi arasındaki ilişki modeli(Model A) 40

Şekil 4. Zenofobi ve özgecilik arasındaki ilişkide duygusal mesafenin tam aracı rolü (Model B) 40

1.Giriş

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıkları, sayıltıları ve araştırmada kullanılan temel kavramların tanımları bulunmaktadır.

1.1. Problem Durumu

2011 yılında Suriye'de başlayan iç karışıklıklar ve savaş sonrasında Suriye'den Türkiye'ye göç başlamıştır. Şu an Türkiye'de 3.5 milyon Suriyeli bulunmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM], 2021a). Suriyeli mültecilerin gelişi ekonomi, sosyal hayat, eğitim gibi birçok farklı alanda etki yaratmıştır. Mültecilerin savaş ve iç karışıklıklar bitince döneceği düşüncesi ile mültecilere yasal olarak sığınmacı statüsü verilmiş ve ihtiyaçları karşılama konusunda devlet politikaları geliştirilmiştir (Alpman, 2019). Suriye'deki karışıklık sürecinin uzaması ve Suriyelilerin büyük bölümünün Türkiye'ye yerleşmesiyle ülkede eğitim, sağlık, barınma gibi temel alanlarda sorunların belirmesi ve bu sorunlara yönelik kapsamlı düzenlemeler yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

2011 yılından itibaren Suriye'den Türkiye'ye gelen 3.5 milyon Suriyelinin %32.9'u 5-18 yaş arasındadır. Okul çağındaki bu kadar çocuğun Türkiye'ye gelmeden önce de Suriye'deyken karışıklıklar sebebiyle eğitimlerinde kayıp dönemleri vardır (Seydi, 2014). Türkiye'ye geldikten sonraki süreçte de devlet eğitim için düzenlemeler yapmaya başlamıştır. Öncelikle kaldıkları kamplarda kurulan geçici eğitim merkezlerinde, daha sonra da devlet okullarında 2013 yılından sonra eğitim sistemine dahil edilmişlerdir (Emin, 2016). Uzun ve Bütün (2016) tarafından yapılan bir araştırmada öğretmenler, Suriyeli çocukların yaşadıkları sorunları dil, psikososyal destek yetersizliği ve Suriyeli çocuklara yönelik olumsuz tutumlar olarak tanımlamışlardır. Eğitim sistemi içerisindeki Suriyeli çocuklar farklı dil, farklı kültür, savaşın ve göç etmenin getirdiği ruh haliyle adaptasyonda zorluk yaşamaktadır (Mert ve Çıplak, 2017).

Uzun ve Bütün (2016) çalışmasına göre aileler de çocuklarıyla Suriyeli öğrencilerin aynı sınıfta eğitim görmesini istememektedirler. Yapılan araştırmada bunun sebebinin farklı milletten olmaları, Suriyeli öğrencilerin temel bakım becerilerini karşılama durumları ve bazı öğrencilerin sergilediği davranış problemleri olduğunu belirtmişlerdir.

Eğitim sistemi içerisinde görev yapan psikolojik danışmanlar; görev tanımlarında olduğu haliyle tüm öğrenci ve velilerinin uyum ve psikolojik sağaltım sürecinde ve eğitim

sistemi içerisine dahil edilen Suriyeli çocukların sorunlarıyla da ilgilenmelidirler. Okullarda çalışan psikolojik danışmanlar Suriyeli öğrencilere verilmesi gereken psikososyal desteği verebilecek ve okuldaki psikososyal destek çalışmalarını planlayacak yetkinliktedir. Okul psikolojik danışmanları mültecilere yönelik gerekli çalışmaları yapabilecek yetkinlikte olmalarının yanında mültecilere yönelik algı ve görüşleri de bu süreçlerde önemlidir. Bu araştırmada mültecilere yönelik olumsuz algı ve görüşlerden biri olan zenofobi okul psikolojik danışmanları bağlamında ele alınacaktır.

Zenofobi, yabancı korkusu anlamına gelmektedir. Yunanca'da yabancı ve korku kelimelerinin birleşimi olan "Xenophobia" kavramıdır. Kişilerin yabancılardan ya da bir şekilde kendisinden farklı olanlardan korkması ya da onlara nefret etmesi anlamına gelir. Göçmen korkusu ya da yabancı korkusu olarak da tanımlanabilir (Aydın, 2019). Zenofobi yabancılara, göçmenlere karşı duygusal ve davranışsal olarak ifade edilen, birden çok nedeni olabilecek çok boyutlu önyargılardır. (Yakushko, 2008). Bir grubu 'öteki' veya 'yabancı' olarak tanımlayıp, öteki olandan korkma veya nefret etme şeklinde gelişebilir ve yabancının tehlikeli olduğu düşüncesi de hissedilecek korkuyu veya nefreti daha da tetikleyebilir (Veer, Ommundsen, Yakushko ve Higler, 2011).

Zenofobi kavramı açıklanırken gruplar arası temas kuramı ve gruplar arası çatışma kuramı temel alınabilir. Gruplar arasındaki ilişkilerde dış gruba yönelik ön yargıları açıklamada kullanılan kuramlardan biri gruplar arası temas kuramıdır. Sosyal temas kuramları 1954 de Allport ile başlamıştır ve ardından 1998 de Pettigrew'in gruplar arası temas kuramını geliştirmesiyle devam etmiştir. Pettigrew (1998) Allport'un sosyal temas kuramından hareketle gruplar arası temas kuramını açıklamıştır. Allport (1954)'e göre farklı gruplardaki kişiler, diğeri hakkında az bilgiye sahip olmaları durumunda ön yargı oluşturmaktadır, bu kişilerle tanışılıp, temas kurup daha fazla bilgiye sahip olunursa ön yargıların azalacağından bahsetmektedir (Allport, 1954). Temas kuramı; ayrışmak ve etkileşim kurmamak önyargının artmasına sebep olur, bu yüzden farklı gruplardaki kişiler arasında toplumsal bir temas sağlamak önyargıyı azaltır önermesine dayanır (Pettigrew, 1998). Bu amaçla eğer bu önyargılı gruplar arasında etkileşim kurulursa grup üyeleri "öteki" diye sınıflandırdığı grup üyelerine beslediği olumsuz yargılarını sorgulayarak "öteki" gruptaki kişilerin görüşlerini anlayıp hatalı, düşmanca ve genelleyici kalıplaşmış yargılarından vazgeçebilir. Hatta kendisinde "öteki"ler içinden bir şeyler keşfedip "öteki" olarak konumlandırdıklarını insan olarak algılamaya başlayabilir. Farklı gruplardaki

kişilerin dostça ve rahat bir ortamda iletişim kurması sağlandığında kalıp yargılarının değişip iyi ilişkiler geliştirebileceklerine inanılır (Gürkaynak, 2012).

Zenofobiyi açıklarken kullanılan bir diğer kuram Gruplar arası çatışma kuramıdır. Gruplararası çatışma kuramı Muzafer Sherif'in ortaya koyduğu bir kuramdır. Bu kurama göre gruplar arasında sınırlı olan kaynaklara erişme noktasında oluşabilecek rekabet ortamı çatışmaya sebep olmaktadır. Gruplar arasındaki bu rekabet ve çatışma ortamı göç ile gelen, yabancı ve öteki olarak tanımlanan gruba yönelik ön yargıya sebep olmakta ve zenofobiyi ortaya çıkarmaktadır (Yakushko, 2008). Gruplar arasındaki bu çatışmayı ortadan kaldırmak için grupların ortak bir üst hedefinin olması ve bu hedefe ulaşmak için iş birliğinde olmaları gerekmektedir (McKenzie ve Twose, 2015).

Araştırmanın değişkenlerinden biri duygusal mesafedir. Duygusal mesafe kişilerin kendisinden farklı olana ya da yabancı olarak tanımladığı kişilere yönelik hissettiği duygular sonucunda o kişilerle aralarına koydukları mesafeye denir (Garcia Košutić ve McDowell, 2015). Kişilerin karşısındakilerle iletişim kurma ve birbirlerini anlama noktasında duygular önemli bir yere sahiptir (Dağda, 2017). Olaylar, durumlar ve kişiler hakkında hissedilen duygular bireysel olarak farklılaşmaktadır. Bu farklılıklarda içerisinde bulunulan zaman, duruma yüklenilen anlam, cinsiyet, yaş, statü, konum, içerisinde yaşanılan kültür ve toplum gibi etkenler bulunmaktadır (Karabekiroğlu, 2014). Yabancı olana, öteki olarak tanımlanana yönelik olumsuz duygular hissedildiğinde o kişiler veya gruplara duygusal olarak mesafe konulabilir. Koşulsuz kabul, farklılıklara saygı ilkeleri doğrultusunda eğitim alan psikolojik danışmanların kişileri ötekileştirmemesi ve kişi yararına davranışlarda bulunması gerekir.

Araştırmada ele alınan diğer bir değişken de özgeciliktir. Özgecilik, Sharma ve Tomer (2018)'in belirttiği beş prososyal davranıştan biridir. Prososyal davranış özgeciliği de kapsayan tüm yardım etme davranışlarını içeren bir kavramdır. Özgeciliği diğer prososyal davranışlardan ayıran en önemli fark davranışın yapılmasındaki niyetin önemidir (Özgöl, 2019). Çıkar gözetmeksizin sadece başkalarının yararına yapılan her türlü davranışa özgecilik denir (Yöntem, Öktem ve Artuç, 2017). Kişiler arası geliştirilen ilişkilerde karşılaştığımız ve bu geliştirilen ilişkilerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesinde etkisi olan önemli bir kavramdır (Tekeş ve Hasta, 2015). Özgeciliğin birçok farklı tanımı yapılmıştır ancak yapılan bu tanımlar içerisinde ortak görüş, özgeciliğin çıkar gözetmeksizin yapılan

bir davranış olduğudur (Arslan, 2009; Carlo ve Randall, 2002; Krebs, 1991; Topses, 2012; Topuz, 2013).

Literatür incelendiğinde, zenofobi ile empati (Germano, 2017; Jünemann, 2017), küresel kriz sonucunda ortaya çıkan göç ve işsizliğin neden olduğu ekonomik sorunlar (Fettahlıoğlu, Fettahlıoğlu, Ateş, Çelik ve Çıkmaz, 2019), spor müsabakalarına katılan üniversite öğrencilerinin tutumları (İnan ve Kartal, 2019), örneklem grubu olan gençlerin sosyo demografik değişkenleri (Karataş ve Güzel, 2020; Öztürk, 2020), Batılı toplumlardaki sağ partilerin politikaları (Ser ve Çiçek, 2020), algılanan tehditler, mülteciler ile edilen sosyal temasın niteliği ve sıklığı (Padır, 2019), milliyetçilik (Hoti,2005), mülteci entegrasyonu ile ilgili yapılan çalışmalar (Cengiz Sarı, 2019), sağlık çalışanlarının empatik eğilimleri (Gündüz, 2019), Avrupa'nın kültürel kimliği (Karaaslan, 2019), Suriyeli çocukların eğitim sistemine dahil edilmesi ve yetişkinlerin empati düzeylerinin (Aydın, 2019) incelendiği görülmektedir. Burjanek (2001) çalışmasında Çekoslavakyalıların zenofobi düzeylerini Avrupa'daki ülkelerle karşılaştırarak ele almıştır. Taştan (2017) çalışmasında zenofobi kavramını lacancı psikanalizin ana kavramlarıyla açıklanmıştır. Kökel ve Odabaşı (2017) çalışmasında zenofobinin ne ve nasıl ortaya çıktığını açıklayarak zenofobik tutumların azaltılmasına yönelik çözüm önerileri sunmuştur. Duygusal mesafe ile ilgili literatür incelendiğinde; yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilere yönelik duygusal mesafeleri (Büyükdağ, Gülper ve Çelikçeken, 2019) ve ötekileştirilene yönelik duygusal mesafeyi ölçmek için geliştirilen ölçek çalışması (Yılmaz, 2018) bulunmaktadır. Özgecilik ile ilgili literatür incelendiğinde; özgeciliğin, empatik eğilim (Arpacı ve Özmen, 2014; Aydın Kartal ve Aker, 2020; Burks, Youll ve Durtschi, 2012), benlik kurguları ve otantiklik (Yöntem ve İlhan, 2013), örgütsel bağlılık (Yıldız ve Solmaz, 2018), okul psikolojik danışmanlarının yaşam amaçları (Koçak ve Ak, 2015), psikolojik dayanıklılık (Parmaksız, 2020), dini tutum (Düzgüner ve Sevinç, 2020), dindarlık (Az ve Acar, 2020), yaşam doyumu (Demiray, Turan, Kanca ve Yıldız, 2019), depresyon (Nacaroğlu, 2020), toplumsal işbirliği ve rekabet (Çetin, 2019), öznel iyi oluş (Kitapçı, 2018), mükemmeliyetçilik (Khalınbaylı, 2018), anne baba tutumları (Elmas, 1998), gönüllü faaliyetlere katılım (Eubanks, 2008) gibi çeşitli değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Ancak literatür incelendiğinde okul psikolojik danışmanlarının mültecilere karşı hissettikleri duygusal mesafeleri ve özgecilik düzeylerinin zenofobi düzeyleri ile ilişkisini inceleyen bir araştırma olmaması sebebiyle tüm kademelerde çalışan okul psikolojik danışmanları için önemli veriler sağlayacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla araştırmanın problemi, "Okul

psikolojik danışmanlarının mültecilere karşı hissettikleri duygusal mesafeleri ve özgecilik düzeyleri zenofobi düzeylerini etkiler mi?" olarak belirlenmiştir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada okul psikolojik danışmanlarının özgecilik ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafenin zenofobi düzeylerine olan etkisini araştırmak amaçlanmaktadır.

Temel amaca bağlı olarak şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi puanları ile özgecilik ve mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafe puanları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

2. Okul psikolojik danışmanlarının, özgecilik ve mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafe puanları zenofobi puanlarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

3. Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettikleri duygusal mesafeleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

4. Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettikleri duygusal mesafeleri yaşa göre farklılaşmakta mıdır?

5. Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettikleri duygusal mesafeleri medeni duruma göre farklılaşmakta mıdır?

6. Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafeleri çocuk sahibi olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

7. Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafeleri meslekteki bulunma yılına göre farklılaşmakta mıdır?

8. Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafeleri çalıştıkları okulda yabancı uyruklu öğrenci bulunma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Zenofobi kavramı son zamanlarda önem kazanmış ve bu konudaki çalışmalar son zamanlarda yapılmaya başlanmıştır. Zenofobi kavramıyla birlikte ele alınıp araştırılan değişken sayısı oldukça azdır. Ülkemiz eğitim sistemine son yıllarda dahil olan mülteci öğrenciler ve bu öğrenci velileri okul psikolojik danışmanlığı açısından hassasiyet ve önemle yaklaşılması, üzerinde çalışılması gereken konulardır. Mültecilerin kültüre uyum sürecinde yaşadıkları sorunlar, travma sonrası stres bozuklukları gibi konular okul psikolojik danışmanlığı açısından hassasiyet ve önemle yaklaşılması, üzerinde çalışılması gereken konulardır. Mülteci öğrenciler ve velilerinin yaşamış olduğu uyum ve travma sonrası stres bozukluklarıyla ilgili çalışmaları düzenleyecek olan kişilerin okul psikolojik danışmanları olması dolayısıyla, okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin belirlenmiş olması psikolojik danışmanların farkındalık düzeylerini arttırarak mülteci öğrencilere yapılabilecek olan müdahalenin etkililiğinde farklılıklar yaratacağı düşünülmektedir.

Suriyeli mülteciler her ne kadar ülkemizle dini ve kısmen benzer kültüre sahip olsalar da yaşam tarzları, dilleri, iletişim tarzları vs. gibi birçok noktada farklılaşmaktadırlar ve bu durum da toplum içerisinde kolaylıkla "öteki" olarak tanımlanabilmelerine sebep olmaktadır (Eser ve Uygur, 2019). Farklı ideoloji, din, cinsiyet, cinsel yönelim, ten rengi, milliyet, etnik köken en sık ötekileştirilme sebeplerindendir ancak ötekileştirme sebepleri bunlarla da sınırlı değildir, bazen giyim tarzı ya da futbol takımı taraftarlığı bile ötekileştirmenin sebebi olabilir (Şenşekerci, 2017; Yılmaz, 2018). Kültürlerarası çatışmaya sebep olan farklılıkları yok etmeye, kendimize benzetmeye çalışmak yerine farklılıkları tanıyıp o farklılıklarla yaşamayı öğrenmek bizi uygar bir insan yapar (Yılmaz, 2018). Kişilerin ötekiyle arasına koyduğu duygusal mesafeyi bilmesi dünya barışı ve çok kültürlü toplumlar için çok değerlidir (Büyükdağ, Gülper ve Çelikçeken, 2019). Psikolojik danışmanların mültecilerle aralarına koyacağı duygusal mesafe düzeyleri hakkında iç görü kazanarak yapacakları rehberlik ve psikolojik danışmanlık çalışmalarının etkililiğinde farklılıklar yaratacaktır. Araştırmanın okul psikolojik danışmanlarında mültecilere yönelik

zenofobi, duygusal mesafe ve özgecilik düzeyleri hakkında farkındalık kazanmaları ve çalışmalarını bu farkındalıklar sonucunda düzenlemelerinin etkili olacağı düşünülmektedir. Okul psikolojik danışmanlarının mültecilere karşı hissettikleri duygusal mesafeleri ve özgecilik düzeylerinin zenofobi düzeyleri ile ilişkisini inceleyen bir çalışma yapılmamıştır. Bu yüzden yapılacak olan çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4 Sayıltılar

1.Araştırmaya katılım gösteren çalışma grubunun, araştırma sonuçlarının genellenebileceği yeterli büyüklükte olduğu varsayılmıştır.

2.Araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanlarının ölçekleri içten ve nesnel bir şekilde tamamladığı varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

1.Araştırmadan elde edilen veriler çalışma grubunun kullanılan ölçme araçlarına verdiği yanıtlar ile sınırlıdır.

2.Veri toplamak için online form kullanılması sebebiyle örneklem grubunu Türkiye'nin farklı şehir ve okul türlerinde çalışan okul psikolojik danışmanları oluşturmaktadır.

1.6 Tanımlar

Zenofobi: Kelime anlamı yabancı korkusudur. 'Yabancı, öteki' olarak tanımlanan kişi veya gruplardan yabancı olanın tehlikeli olduğu görüşüyle korkma, nefret etme ya da uzak durma şeklinde tanımlanmaktadır (Veer, Ommundsen, Yakushko ve Hıgler, 2011).

Duygusal Mesafe: Kişilerin yabancı olarak tanımladığı ya da kendisinden farklı olan kişi ya da gruplara yönelik hissettiği duyguları sonucunda o kişilerle aralarına koydukları mesafeye denir (Garcia, Košutić ve McDowell, 2015).

Özgecilik: Kişisel olarak hiçbir çıkar gözetmeden, başkalarına fayda sağlamak için yapılan gönüllü davranıştır (Banbal, 2010; Kapıkıran, 2008; Onatır, 2008).

2. İlgili Literatür

Bu bölümde araştırmada ele alınan zenofobi, mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafe ve özgecilik değişkenleri ile ilgili literatüre yer verilmiştir.

2.1. Zenofobi

Bu bölümde zenofobi kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için; zenofobinin kuramsal çerçevesi, nedenleri, araştırma zenofobi kavramını mülteciler boyutunu ele aldığı için de göç ve göç ile ilgili kavramlar, Türkiye'deki mültecilerin genel durumu ve eğitim sistemi içerisindeki Suriyeliler başlıkları altında incelenmiştir.

Zenofobi kavramı yunanca kökenlidir, zenofobinin etimolojik anlamı "yabancı" anlamına gelen "xeno" ve "korku" anlamına gelen "phobia" sözcüklerinin birleşiminden gelir. Yakushko(2009) araştırmasında zenofobi kavramını yabancı olarak algılanan kişilere ve göçmenlere karşı duyuşsal ve davranışsal olarak ön yargı duyma, yabancı korkusu olarak tanımlamaktadır. Zenofobi genellikle kişilerin kendinden farklı olarak tanımladıkları kişilere veya yabancılara karşı hissedilen korku ve hoşnut olmama, diğerlerine karşı gösterilen hoşgörüsüzlük durumunu tanımlamada kullanılır (Lesetedi ve Modiw-Moroka (2007). Esses, Dovidio, Jackson ve Armstrong (2001)'da diğer araştırmacıların tanımlamalarına benzer olarak yaptıkları çalışmalarında zenofobiyi kişilerin gerçek veya hayali olarak kendilerinden veya dahil oldukları gruplardan farklı olan bireylere karşı gösterilen olumsuz tutum veya korku olarak tanımlamaktadır. Reynolds ve Vine (1987) araştırmasında zenofobi kavramını "dışarıdan gelenlere karşı psikolojik bir düşmanlık veya korku hali" olarak açıklamıştır.

Ülkemizde yapılan araştırmalarda zenofobi kavramının nasıl tanımlandığına bakıldığında da benzer olarak kişilerin kendisinden farklı olarak gördükleri ya da dış bir grubun üyesi olarak gördükleri kişi veya kişilere karşı gösterilen olumsuz tutum veya korku olarak tanımlanmaktadır (Acar ve Işıker Bedir, 2019; Aşar, 2009; Bozdağ ve Kocatürk ,2017; Semerci, 2011). Balkanoğlu (2018) da zenofobiyi herhangi bir sebebe dayandırılmadan ötekilere yönelik duyulan korku olarak tanımlamaktadır.

Zenofobi genellikle yabancı kişilere duyulan nefret veya yabancı korkusu olarak tanımlansa da yabancı popülasyonuna karşı duyulan tedirginlik hali anlamına da gelmektedir. Bu duyulan tedirginlik hali içerisinde hem korkuyu hem de nefreti içermektedir. Bu zenofobik düşünce bazen toplumdaki azınlıklar ve göçmenlere bazen de

bir kültürün özelliklerine karşı olabilmektedir (Beçene, 2012). Zenofobi düzeyi yaşanılan bölgelere, zamana ve bireylerin sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşabilmektedir (Padır,2019).

Zenofobiyle ilgili birçok tanımlama yapılmıştır ancak bu kavramda bahsedilen yabancı terimine farklı anlamlar yüklendiği için kavramın herkesçe kabul gören net bir içeriği olamamaktadır. Bahsedilen yabancı terimi "buralı olmayan, başka türden olan, tuhaf, farklı, öteki, başkası, dışarıdan olan, aşina olunmayan" gibi hem yakınımızda ama farklı olanı hem de tamamen başka bir toplumu veya kişiyi işaret ettiği için zenofobinin içeriği de değişebilmektedir (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [BMMYK], 2015; Waldenfells, 2008 Akt. Güngör, 2017).

2.1.1. Zenofobinin kuramsal çerçevesi

Zenofobi açıklanırken farklı kuramlar tarafından ele alınabilir.

2.1.1.1. Gruplar arası temas kuramı

Gruplar arası temas kuramı; "gruplar arası sosyal ilişkileri düzenlemek için gruplar arasında sosyal temasın olması gerektiğini ileri sürmektedirler" (Küçükkömürler ve Sakallı Uğurlu, 2017). Allport (1954) tarafından ortaya atılan Temas Hipotezinin Pettigrew (1998) tarafından geliştirilmesiyle Gruplar arası temas kuramı ortaya çıkmıştır.

Bu kuramla farklı grupların birbirleriyle olan ilişkilerinde tutumlarının olumlu olması ve gruplar arasındaki ön yargının azaltılması için çeşitli zamanlarda sık aralıklarla tekrarlanan karşılaşmaları, uzun süre yüz yüze gelmeleri gibi edilen temasların negatif kalıp yargıları ve yapılan ayrımcılığı azaltacağı ve bu temasların grup yanlılığını azaltacağı ve yok edeceğini ifade edilmektedir (Pettigrew, 1998; Güler,2013; Çalışkan,2019). Sosyal temas kuramı özellikle ırksal olarak yapılan ayrımcılıklar sonrasındaki bütünleşme çalışmalarında etkili olmuştur (Güler,2013).

Allport (1954) farklı gruplar arasındaki sosyal temasın önyargıyı azaltabilmesi için belli koşulların sağlanması gerektiğini öne sürmüştür. Gruplar arasında temas sağlanırken; farklı gruptaki kişilerin eşit statüde olması, ortak hedefler, iş birliğine dayalı bir ilişki ve yasalar, yetkililer veya gelenekler gibi bir otoritenin varlığı olması gerektiğini belirtmiştir.

Eşit statüde olma; Allport grupların eşit statüde olmasını aynı koşullar altında eşit durumlarda olması olarak açıklamaktadır. Ancak burada grup üyelerinin durum

içerisindeyken eşit statü algılaması önemlidir (Pettigrew, 1998). Temas ortamında gruptaki tüm üyelerin önerilen fikirlere, yapılan etkinliklere veya sunulan kaynaklara ulaşmasında eşit fırsata sahip olması gerektiği öne sürülmektedir (Pettigrew ve Tropp, 2011). Grupların üyelerinin eşit statüye sahip olmaları gruplar arasındaki sosyal teması da arttırmaktadır (Çelik, 2020).

Ortak hedefler; etkin, gerçekleştirilmesi mümkün, ulaşılabilir ve ortak hedef odaklı kurulan sosyal temas ön yargıyı azaltır. Farklı gruplar ortak bir hedefe sahip olduklarında birbirlerini desteklemeye ve daha dostça davranmaya yönelirler (Johnson ve Johnson, 1984; Johnson, Johnson ve Maruyama, 1983; Miller ve Harrington, 1992 Akt. Pettigrew ve Tropp, 2011). Bu süreçte de sosyal temas artarak ön yargının azalmasına sebep olmaktadır.

İş birliğine dayalı ilişki; Ortak bir hedefe ulaşmak için gruplar arasında iş birliği yapılması gerekmektedir. İş birliği sırasında grupların birbirleriyle sosyal temasta bulunmaları diğer grubu tanımaya dolayısıyla da önyargılarının azalmasına sebep olmaktadır (Güler,2013).

Otoritenin varlığı; Yetkililer veya gelenekler gibi bir otoritenin varlığının yaptırımlarıyla gruplar arasındaki temas daha kolay gerçekleşmekte ve olumlu etkiler ortaya çıkmaktadır (Pettigrew, 1998). Otorite gruplar arasındaki ilişkileri ve sosyal teması düzenleyecek şekilde kaynakları, eğitimi, teşvik edici durumları içeren sistemleri yaratabilir (Chavis, Florin ve Felix, 1992).

Bu şartlar altında edilen temasla dış gruba yönelik doğrudan bilgi edinileceği için ön yargının azalacağı ileri sürülmektedir. Sosyal temas dış gruba yönelik olumlu yönde davranış değişikliklerine sebep olmaktadır (Çelik, 2020). Daha sonra yapılan çalışmalarda bu mevcut 4 koşulun ‘kolaylaştırıcı’ faktör olduğunu bu koşullar sağlanmadan edilen sosyal temaslarda da olumlu tutum ve davranışların oluştuğu gözlenmiştir (Pettigrew, 1998). Yani farklı gruptaki kişilerin eşit statüde olması, ortak hedefler, iş birliğine dayalı bir ilişki ve yasalar, yetkililer veya gelenekler gibi bir otoritenin varlığı sosyal temaslarda dış gruba yönelik olumlu tutumların artmasına etki sağlayabilir.

Pettigrew (1998) Allport’un ortaya attığı temas hipotezinde temas-önyargı sürecinin altında yatan psikolojik süreçleri yeterince ele almadığını belirterek Gruplar arası temas kuramını ortaya çıkarmıştır.

Pettigrew (1998) Allport'dan farklı olarak gruplar arası temas kuramının altında yeten süreci netleştirmiştir. Bu süreç bilgi edinme, davranışların değişimi, duygusal bağ oluşması ve iç görü kazanma şeklindedir. Pettigrew ve Tropp (2008), Gruplar arası temas kuramına Allport'un temas hipotezindeki koşullarına ek olarak sosyal temasta sahip olunması gereken grup üyeleri hakkında bilgi edinme, empati kurma, temasa bağlı kaygının azaltılması koşullarını eklemiştir.

Pettigrew (1998) sürecin bilgi edinme ile başladığını belirtmiştir. Süreç davranış değişikliği ile devam eder, davranış değişikliği sosyal temas sonucunda kişinin bir davranış sergilemesiyle kendisini davranışlarının öz değerlendirmesinde tutumunu daha pozitif olarak değerlendirmesi beklenebilir. Sürece dair diğer değişken ise duygusal bağ oluşmasıdır. Daha önce yapılan araştırmalar gruplar arasında oluşan ilk temasta endişenin oluşabileceği yönündedir (Stephan ve Stephan, 1985 Akt. Pettigrew, 1998). Gruplar arasındaki bu temas süreci empati kurmaya zemin hazırlayabilir yani gruplar arasındaki bu sürecin sadece bilişsel değil duygusal süreçleri de içerdiği öne sürülmektedir (Pettigrew, 1998). Sosyal temas sürecinin son değişkeni ise kendi içerisinde bulunduğu gruba dair iç görü kazanmadır. Bu süreçte dış grubun farklı kültürel yapıları, bilgi edinme süreçleri ve farklı bakış açıları hakkında bilgi edinerek kendi içerisinde bulunduğu grubu, dünya görüşünü ve grup yargılarını değerlendirmesine olanak sunabilir (Pettigrew,1998).

2.1.1.2. Gerçekçi çatışma kuramı

Gerçekçi çatışma kuramını Muzafer Sherif (1969) ortaya koymuştur (Akt. Aktan ve Sakallı Uğur, 2013). Kuramın özü gruplar arasındaki davranışları açıklamaya dayanmaktadır (Özyılmaz Kiraz, 2020). Bu kurama göre kaynaklara (iş, toprak paylaşımı, para gibi somut, huzur mutluluk gibi soyut (Güler, 2013) erişirken yaşanan rekabet gruplar arasındaki oluşabilecek çatışma durumunun en önemli sebeplerindendir (Saraçlı, 2019).

Grupların kaynağa ulaşırken çıkarları birbiriyle çatıştığı, uyuşmadığı için dış grup, iç grup tarafından tehdit olarak algılanır ve etkisini azaltmak veya tehdidi yok etmek için dış gruba yönelik olumsuz davranış ve tutum sergilerler (Sherif, 1966). İçerisinde bulunulan sosyal, kültürel, ekonomik ve politik ortama bağlı olarak iç grubun dış gruptan tehdit algılaması veya dış gruba yönelik ön yargıların var olması gruplar arasında çatışmaların oluşmasına sebep olmaktadır (Brown,2010). İç grubun dış gruba yönelik sergilediği olumsuz davranışı, tutumu ve aralarındaki rekabet dış gruba yani göç ile gelen gruba yönelik önyargıya sebep olmakta ve bu ön yargılar da zenofobi olarak ortaya çıkmaktadır

(Yahushko, 2008). Sherif grupların sınırlı olan kaynaklara erişmek için girdikleri rekabeti ve yaşanılan çatışmaların sebebinin bu rekabet olduğunu test etmek için arkadaşlarıyla birlikte “Hırsızlar Mağarası Deneyi/The Robbers Cave Experiment" yapmıştır (Hogg ve Vaughan, 2005). Yapılan bu deney ve daha sonrasında yapılan çalışmalar gruplar arasındaki çatışma durumunu azaltmak için üst bir hedef olması gerektiğini göstermektedir (McKenzie ve Twose, 2015). Üst hedefe ulaşmak için yapılan iş birliğinin zamanla gruplar arasındaki çatışmayı azaltmasında ve olumlu ilişkilerin gelişmesinde etkili olacağını göstermektedir (Schofield,2010).

Özetle, her iki kurama bakıldığında da gruplar arasındaki bu çatışma ve önyargı durumunu grupların birbirleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları ve dolayısıyla kalıp yargılarını kullanmaları sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden gruplar arasında her iki kuramda bahsedildiği şekillerde iletişimin sürekli ve etkin olması ve grupların birbirleri hakkında doğru ve yeterli bilgiye sahip olmalarıyla çatışma ve ön yargı durumunun ortadan kalkmasında önemli bir noktadır (Saraçlı, 2019).

2.1.2. Zenofobinin nedenleri

Zenofobiyi politik ve ekonomik iktidarsızlığın olduğu dönemler ile ilişkilendirmek mümkündür (Yakushko, 2008). Politik olarak iktidarsızlık süreçlerinde savaş, iç karışıklıklar gibi sebeplerle insanlar canlarını korumak amacıyla başka ülkelere göç etmek zorunda kalabilirler ve aynı şekilde ekonomik iktidarsızlık süreçlerinde insanlar kendi daha iyi bir yaşam sürmek için kendilerinden ekonomik olarak daha güçlü gördükleri ülkelere göç etmektedirler. Göç alan ülkedeki insanlar ise mevcut imkanlarının olumsuz yönde etkileneceği düşüncesiyle göç eden kişileri tehdit olarak algılamaktadır (Yakushko,2008). Politik iktidarsızlık, savaş, ekonomik güçlükler gibi zorlayıcı nedenler zenofobinin ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir.

Güngör (2017) araştırmasında zenofobinin nedenlerini 3 farklı şekilde ele alarak açıklamaktadır.

İlk olarak bireyler kendisini dışardan gelen kişiyi ekonomik kaynaklar açısından bir tehdit unsuru olarak görmektedir ve bu kendi ekonomik kaynaklarını yabancı olan ile paylaşma düşüncesi onu yabancıya karşı nefret, korku duymasına sebep olmaktadır.

İkinci olarak bireylerin kendi kültürel kimliğini tehdit altında hissetmesi sonucu zenofobi ortaya çıkabilmektedir. Zenofobi, dışardan gelen kişinin var olan kültüre uyum sağlayamayacağı ya da var olan kültürel birliğin zarar göreceği düşüncesini taşımaktadır.

Son olarak ise toplumlar, zenofobiyi kendi bütünlüklerini sağlamak için bir araç olarak kullanmaktadır. Ulusal bütünlüğü sağlamak, "biz" kavramını pekiştirmek ve kültürel kimliği güçlendirmek için ortak bir tehdit karşısında birlik olmak amacıyla zenofobi yaratılmaktadır.

Özetle zenofobi kişinin kendisinin içinde bulunduğu topluma, kültüre ait olmayan yani kendisinden olmayana, yabancıya karşı hissettiği nefret veya korku olarak açıklanabilir. Birçok tanımı yapılmasına rağmen tüm tanımlardaki ortak payda zenofobinin negatif bir duygu olduğu yönündedir. Toplumda yabancı olarak görülen ve zenofobik tutumun muhtemel hedefindekiler genellikle azınlıktaki gruplar ve mülteciler olması sebebiyle göçmen, mülteci, sığınmacı ve geçici koruma gibi kavramların tanımları ele alınmıştır.

2.1.3. Göç

Göç terimleri sözlüğünde göç kavramı "Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir" olarak tanımlanmıştır (Uluslararası Göç Örgütü, 2017:35).

Genel tanımı ile göç; doğa koşulları, politik, ekonomik, çevresel veya kişisel nedenler ile bireysel veya kitlesel olarak yaşadığı yerden başka bir konuma kısa, orta veya uzun süreli olarak coğrafik, kültürel ve toplumsal olarak yapılan yer değiştirme hareketine denir (Adıgüzel, 2016; Şahin, 2001; Ünal, 2014; Yalçın, 2004). Ülke içerisinde yaşanılan ekonomik problemler, gelir düzeyinin düşüklüğü, artan işsizlik, yaşanılan doğal afetler, doğal kaynakların sınırlılığı, insan haklarının ihlal edilmesi, yönetim politikaları, uzun süren savaşlar gibi olumsuzlukların kişilerin güvenlik ihtiyaçlarının karşılanmaması ve yaşam kalitelerinin düşmesi sebebiyle göç kararı alabilirler (Kılınç, 2018). 1945'ten itibaren ve özellikle 1980'li yılların ortasından sonra yapılan uluslararası göçün hacmi ve önemi artmaktadır (Duykun, 2019). Göçler eski dönemlerden beri devam etseler de son dönemde yapılan göçlerin kapsam, boyut ve niteliklerinde ciddi değişiklikler olmaktadır (Castles ve Miller, 2008:5).

Son zamanlarda yaşanılan göç hareketleri ekonomik sebeplerle göç edenler olsa da çoğunlukla zulüm, savaş ve baskı ortamlarından uzaklaşarak güvenlik amacıyla ülkelerini terk eden sığınmacı, mülteci gibi yerinden edilen kitlelerle oluşmaktadır (Ünal, 2014). Yaşanılan sorunlar ülkeleri etkilediği gibi bu ülkelerin komşularını da etkilemektedir (Bulut, Akın ve Karakaya, 2018). Komşu ülkelerde yaşanılan siyasi, ekonomik ve sosyal karışıklıklar sebebiyle 1980'li yıllardan itibaren Türkiye'ye ve ülke üzerinden batı ülkelerine doğru önemli bir göç dalgası oluşmuştur (İçduygu ve Damla, 2012)

Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar ve savaş sonucunda insanlar güvenlik ihtiyacıyla ülkelerinden göç etmek zorunda kalmışlar ve bu da Suriye'nin komşusu olan Türkiye'yi göç alan ve diğer ülkelere geçiş alanı oluşturan bir konumuna getirmiştir (Bozdağ, 2020; Ünal, 2014). Suriye'den insanların göç etmesi tüm dünya için Suriyeli mülteci krizini oluşturmuştur ve bu krizden en çok Suriye'ye sınırı olan ülkeler etkilenmiştir. Türkiye de bu ülkelerin en başında gelmektedir (Bozdağ, 2020; Davis ve Wannigger, 2017).

2.1.3.1. Mülteci

Mültecilerin statüsü Türkiye'nin de tarafı olduğu ve uluslararası hukukta kabul edilen "BM Mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin Cenevre sözleşmesi" ve "1967 New York Protokolüne göre" mülteci kavramı

> ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs

olarak tanımlanmaktadır.

Göç terimleri sözlüğünde mülteci kavramı

> BMMYK'nın tüzüğündeki kriterlere uyan ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi veya Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolüne taraf olan bir ülkede bulunup bulunmaması veya bu hukuki belgeler uyarınca ev sahibi ülke tarafından mülteci olarak tanınıp tanınmaması fark etmeksizin, Yüksek Komiserlik tarafından sağlanan Birleşmiş Milletler korumasından yararlanmaya hak kazanan kişi.

olarak tanımlanmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2017:64). Mültecilere ev sahipliği yapan ülkenin içerisinde bulunduğu şartlar ve imkanları doğrultusunda çalışma, sağlık ve sosyal hizmetler gibi haklardan yararlanma hakkı verilmektedir (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [BMMYK], 2013). Mülteciler ülkelerindeki yaşanan sorunlar sonucunda can güvenliği açısından tehdit veya korku olması sebebiyle bu statüye başvurmalarıyla kabul edilmektedirler. Dolayısıyla bu tehlike veya korku sebebiyle ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan kişiler uluslararası hukuk yoluyla BMMYK ve mültecilerle ilgili kuruluşlar tarafından korunmaktadırlar. Mülteciler için oluşan tehlikeler ciddi boyutta olduğundan mültecilik statüsünün tanımının sınırları detaylı bir şekilde belirlenmiş uluslararası hukukta belgelenerek belirtilmiştir (BMMYK, 2016). Günümüzde mültecilerle ilgili denetim BMMYK tarafınca yürütülmektedir. Mültecilerin hakları uluslararası hukuk ve mültecileri ülkelerine kabul edenlerin yasaları çerçevesinde korunmaktadır.

2.1.3.2. Göçmen

Göç terimleri sözlüğünde göçmen kavramı için evrensel kabul görmüş bir tanım olmadığı belirtilmiştir ve bu kavramı şöyle açıklamıştır "Göçmen terimi genellikle, bireyin göç etme kararını, zorlayıcı dış faktörlerin müdahalesi olmaksızın kendi özgür iradesiyle ve 'kişisel uygunluk' sebepleriyle aldığı tüm durumları kapsar şekilde anlaşılmıştır." (Uluslararası Göç Örgütü, 2017:37).

Ünal (2014) çalışmasında mülteci ve göçmen kavramları arasındaki farka yer vermiştir. Göçmen ve mülteci arasında ülkesini kendi isteği veya zorunlu olarak terk etme noktasında farklılık olduğunu belirtmiştir. Göçmenler ülkesini daha iyi bir yaşam koşuluna sahip olmak için terk eden kişilerdir. Mültecileri ise zorunlu sebepler sonucunda ülkesini terk edenler olarak tanımlamıştır.

2.1.3.3. Sığınmacı

Göç Terimleri sözlüğünde "Sığınmacı (asylum seeker), zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi" olarak tanımlanmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2017: 74). Sığınmacı kişiler yaptıkları başvuru sonucu olumsuz değerlendirilirse insani ya

da başka gerekçelerle ülkede kalmalarına izin verilmemişse sığındıkları ülkeyi terk etmek zorunda kalırlar.

Mülteci, göçmen ve sığınmacı kavramları sıklıkla birbiri yerine kullanılmaktadır, oysaki her biri diğerinden belirgin farklılıklarla ayrışmaktadır. Kavramların kamuoyunda da belirgin farklarla ayrışması ve birbirlerinin yerine kullanılmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir (Erdoğan, 2017). Kendi özgür iradesiyle daha iyi şartlara sahip olmak için ülkesini değiştiren kişilere 'göçmen (immigrant)', can güvenliği tehlikede olması ve korku sebebiyle ülkesini değiştirmek zorunda kalan kişilerden korunma talebinde bulunup yetkili kişiler tarafınca yapılan soruşturma aşamasını bekleyen kişilere 'sığınmacı (asylum seeker)', bulunduğu korunma talebi soruşturması sonuçlanıp kabul edilen kişilere de 'mülteci (refugee)' denir (Uluslararası Göç Örgütü, 2017:65). Bu araştırmada Suriye'den ülkemize topluca göç eden vatandaşlar için sığınmacı yerine mülteci kavramı kullanılmıştır. Çünkü sığınmacı kavramının tanımında yaptıkları sığınma taleplerine olumsuz bir yanıt alınırsa sığındıkları ülkeyi terk etme zorunluluğuna yer verilmiştir (Uluslararası Göç Örgütü,2017) ancak 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 4. Maddesine göre de "Geri gönderme yasağı" gereğince hiçbir Suriyeli kendisi istemediği sürece geri gönderilemez (Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013). Ülkemizdeki Suriyeliler hukuki çerçevede sığınmacı olarak tanımlansalar da sosyolojik açıdan mültecidirler. Bir ülkeye sığınmaları ve toplum içerisindeki konumları onları mülteci tanımına uygun hale getirir (Sever,2020).

2.1.3.4. Geçici koruma

Göç idaresinin tanımlarına göre geçici koruma "kitlesel akın olaylarında acil çözümler bulmak üzere geliştirilen bir koruma biçimidir. Devletlerin geri göndermeme yükümlülükleri çerçevesinde kitleler halinde ülke sınırlarına ulaşan kişilere, bireysel statü belirleme işlemleri ile vakit kaybetmeden uygulanan pratik ve tamamlayıcı bir çözüm yoludur" (GİGM, 2021b).

2.1.4. Türkiyede mültecilerin genel durumu

2011'de Suriye'de başlayan iç karışıklıklar sonucunda birçok insan hayatını kaybetmiş ve birçoğu da başka ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu göçler sırasında 29 Nisan 2011 tarihinde Hatay Cilvegözü sınır kapısından Türkiye'ye doğru hareketlenmeler başlamıştır.

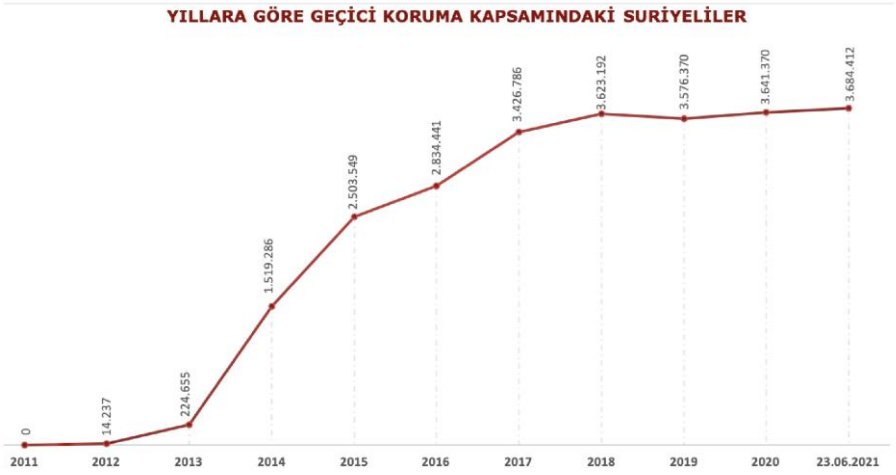

Şekil 1.Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler (GİGM,2021a).

Suriye'den başlayan göç hareketleri üzerinden 10 yıl geçtikten sonra İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 23 Haziran 2021 tarihinde belirttiği verilere göre Türkiye'de geçici koruma kapsamında 3.684.412 Suriyeli bulunmaktadır. Türkiye'nin toplam nüfusunun %4,48ini Suriyeliler oluşturmaktadır. Suriyeli 55.972 kişi geçici barınma merkezlerinde, 3.628.440 kişi ise geçici barınma merkezleri dışında yaşamaktadır (GİGM, 2021a).

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELERİNİN GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNE GÖRE DAĞILIMI (5 İLDE 7 BARINMA MERKEZİ)

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	19.134	19.134
HATAY (3)	Altınözü	2.558	9.251
	Yayladağı	3.844	
	Apaydın	2.849	
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	10.221	10.221
KİLİS (1)	Elbeyli	8.429	8.429
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	8.937	8.937
TOPLAM		55.972	
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURİYELİ SAYISI		3.628.440	

*23.06.2021 tarihi itibarıyla

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verisidir

Şekil 2.Geçici barınma merkezleri içinde ve dışında kalan Suriyeliler(GİGM, 2021a).

Geçici barınma merkezleri dışında yaşayanlar İstanbul (527.749), Gaziantep (451.962), Hatay (435.845), Şanlıurfa (424.023) ve Adana (254.093) da yoğunlukta olarak bulunmaktadırlar. Suriyeliler 527.749 kişi ile en fazla İstanbul'da yaşamaktadır.

2011'de Suriye'den göç eden ilk grup kurulan geçici barınma merkezlerine yerleştirilmiştir, göçlerin devam etmesiyle Suriyelilerin sayısının artması sebebiyle diğer illere yerleşim izni verilmiştir (Uyanık, 2019). Uluslararası literatüre göre 1951 Cenevre Sözleşmesindeki mülteci statüsüne ilişkin açıklama dikkate alınarak Türkiye'ye gelen 3.5 milyon Suriyeli ülkemizde geçici koruma altındadır (GİGM, 2021c). Suriye'li bireylere geçici koruma statüsü verilmesi ile ilgili 11 Nisan 2013'de Resmi Gazetede "6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" yayımlanmıştır ve bu kanunla birlikte Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013).

2.1.5. Eğitim sistemi içerisinde Suriyeliler

Şu anda Türkiye'de bulunan 3.684.412 Suriyeliden %47,3'ü çocuktur yani 0-18 yaş arasında 1.746.253 kişi bulunmaktadır. Geçici koruma kapsamındaki çocuklardan 1.242.379 (%33.7) kişi, 5-18 yaş arasında yani okul çağındadır. BMMYK (2019) verilerine göre okul çağındaki Suriyeli çocukların %63,23'ü örgün eğitime kaydedilmiştir. Örgün eğitime kaydedilmeyen okul çağındaki çocukların sayısı da oldukça fazladır ve eğitim sistemine dahil edilen çocukların da birçok sorun yaşadığı görülmektedir (Bozdağ,2020; Tekin ve Yükseker,2017).

Suriye'de yaşanılan iç karışıklıklar sebebiyle Türkiye'ye gelmeden önce de Suriyeli öğrenciler için eğitim-öğretim yapılamayan bir süreç söz konusu olmaktadır (Seydi, 2014). Bu durum da Suriyeli çocuklarının geçici koruma altında bulundukları yerlerde eğitimine önem verilmesi gerektiğini göstermektedir. Türkiye "Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine" taraf ülkelerden biri olması ve Türkiye'de var olan "5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu" gereği Mülteci çocukların Hayatta kalma, korunma, katılma ve gelişme haklarından yararlanması için önlem alması ve bu çocukların yaşadıkları sorunları çözmek için gerekli politikaların üretilmesi gerekmektedir (Çocuk Çalışmaları Birimi [ÇOÇA],2015).Türkiye'de 2013 yılından itibariyle mülteci çocukların eğitimleriyle ilgili olarak bir düzenleme yapmış ve "2014/21 sayılı Yabancılara Yönelik Eğitme ve Öğretme Hizmetleri Genelgesi" hazırlamıştır. Hazırlanan bu genelgeyle birlikte resmi kaydı yapılmış Suriyeli çocuklar kurulan "Geçici Eğitim Merkezleri (GEM)" veya her ilde o ilin

milli eğitim müdürlüğünce denetlenen Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'na bağlı okullarda eğitim alabilecekleri belirtilmiştir. Devlet okulları ve GEM'lerde öğrencilerin devam ve ders durumlarını kaydetmek için "Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi (YÖBİS)" kurulmuştur (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [UNICEF],2015:2). MEB yayınladığı bir haber ile Suriyeli öğrenciler için MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı "Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı" kurularak artık 1., 5. Ve 9. Sınıf öğrencilerinin GEM alınmayacağını bakanlığa bağlı devlet okullarına yönlendirilmesi gerektiğini bildirdi (MEB, 2016). Milli Eğitim Bakanlığı, AB tarafından hibelendirilen "Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi (PICTES)" kapsamında GEM'de eğitim alan mülteci öğrencilerin 2 yılda kademeli olarak Türk eğitim sistemine katılımını hedeflemektedir (Delen, 2018).

2.2 Mültecilere Karşı Hissedilen Duygusal Mesafe

Bu bölümde mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafe kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için duygular, duygu düzenleme ve duygusal mesafe başlıklarına yer verilmiştir.

2.2.1 Duygular

Duygu, Latince'de taşınmak, kaldırmak, çalkalamak gibi hareket ettirmeye dayalı "movere" kelime kökünden "emovere" kelimesi türetilmiştir. Daha sonra bu kelime 12.yyda Eski Fransızca da "emouvoir", 16. Yüzyılda Fransızca da "emotion" olarak evrilmiştir.1650'lerde güçlü hisler için kullanılırken 1808'de anlamı genişletilerek tüm hisler için kullanılmaya başlanmıştır (Online Etymology Dictionary [OED], 2021). Türk Dil Kurumu (TDK) Genel Türkçe Sözlüğünde duygu; önsezi, his, duyularla algılama ve kişinin kendine özgü ruhsal bir hareketi olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2021).

Goleman (2016) duygu kelimesini bir his ve bu hisse ait belirli düşünce, hal ve hareket eğilimi olarak tanımlamıştır. Duygu bireyin yaşamında davranışlarını yönlendiren, davranışsal, zihinsel ve bedensel ögelerin bütününü oluşturan temel süreçlerden biridir (Gençoğlu ve Yılmaz, 2013; Serim, 2011).

Duyguların farklı özellikleri temele alınarak farklı gruplandırmaları yapılmıştır. Ekman, Friesen ve Ellsworth (1982) evrensel yüz ifadelerini esas alarak tanımladığı temel duygular; öfke, korku, neşe, nefret, üzüntü ve hayret şeklindedir (Akt. Ortony, 1990).

Goleman (2016)'da temel duyguları öfke, korku, üzüntü, sevgi, zevk, iğrenme, şaşkınlık ve utanç şeklinde tanımlamıştır. Birincil duygular, amigdalanın bulunduğu limbik sistemde oluşan ve evrensel olduğuna inanılan, doğuştan var olan ve dış uyaranlara yönelik verilen ilk temel tepkilerdir (Ekman,1999; Greenberg ve Safran,1989; Koç,2020). Bu duygular korku, öfke, şaşkınlık ve üzüntü olabilir (Greenberg, 2015). İkincil duygular, birincil duygular sonucunda yani hissettiği birincil duygu hakkında yaptığı değerlendirmeleriyle hissedilen duygulardır (Greenberg,2015). İkincil duyguya, hissedilen birincil bir duygu olan korku sonrasında bireyin yaptığı değerlendirmesi sonucunda korkma duygusundan utanması olarak örnek gösterilebilir. Buradaki ikincil duygu, utanmadır. İkincil duygular yalnızca insanlara özgüdür, duygular noktasında hayvanlardan insanları ayırır (Leyens ve ark.,2001). Aracı duygular, ulaşılmak istenilen bir durum için kullanılan duygulardır bu aracı duygulara bir kişinin diğeri üzerinde baskı kurmak amacıyla öfke duygusunu kullanması örnek gösterilebilir (Greenberg ve Paivio,2003). Karmaşık duygular kişilerin sosyal ilişkilerinde onlara eşlik eden duygulardır, Kıskançlık da karmaşık duygulara örnek olarak gösterilebilir (Griffiths, 2003). İnsanlar günlük yaşamda belki de farkında olmadan birçok farklı duyguyu deneyimlemektedir (Steiner, 2014). Deneyimlenen bu duygular olumlu veya olumsuz duygular olabilir, burada önemli olan deneyimlenen olumsuz olması değildir. İnsanlar duyguları tanıma, farkında olma, kabul etme ve mümkünse bu duyguları rehber olarak kullanıp işlevsel hale getirebilme yeteneğine sahiptir (Leahy,Tirch ve Napolitano,2011). Deneyimlenen duygu olumsuz bir duygu bile olsa onu nasıl değerlendirildiği ve o duyguyla nasıl başa çıkıldığı önemlidir (Kelek,2020).

Duygular bireylerin yaşamında karşılarındaki kişilerle iletişim kurma ve birbirlerini anlama bakımından önemli bir yere sahiptir (Dağda,2017). Birey çevresinde gelişen olayları algılamaya başladıktan sonra algılarının kendisinde oluşturduğu duyguları keşfedip karşısındaki kişilere aktarır (Argon, 2015). İletişim sürecinde karşılıklı bu duygu aktarımları yapılırken bireysel olarak farklılıklar olmaktadır. Bu farklılıklarda içerisinde bulunulan duruma yüklenilen anlamlar, zaman, yaş, cinsiyet, hiyerarşik konum, sosyal statü, toplum, kültür gibi etkenler bulunmaktadır (Karebekiroğlu, 2014). Duyguların hem insanların günlük yaşamlarını sürdürmelerinde hem de farklı süreçlere yardım etmeye ya da engellemeye etkisiyle hayati önemi vardır (Gross ve Jazaieri,2014). Bu yüzden duyguların anlaşılması ve bireyin yaşam içerisinde uyumuna yardımcı olması için düzenlenmesi gerekmektedir. Bu gereklilik de duygu düzenleme kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

2.2.2 Duygu düzenleme

Lazarus (1999)'a göre bireyler karşılaştıkları bir durumla ilgili olarak önce bilişsel ögeler geliştirir ve daha sonra duygusal bir tepki verirler. Hissedilen duygunun yoğunluğu, türü, süresi ve içerisinde bulunulan duruma uygunluk durumuna bakılarak kişi duygularını düzenleyebilir (Gross, 2014). Duygu düzenleme, bireylerin var olan duygularının hangileri olduğunu, duyguların yaşamlarını nasıl etkilediğini ve duyguları nasıl ifade ettiğinin farkında olmasıyla başlar (Sloan ve Kring, 2007). Duygu düzenleme, insanların hissettikleri duyguları karşısında dürtüsel davranmak yerine duyguların bilincinde olarak duygularını anlamaları, kabul etmeleri ve hedefleri doğrultusunda uygun duygusal tepkiyi verebilmeleri olarak tanımlanmaktadır (Kayar,2021). Gross ve Thompson (2007) duygu düzenlemeyi duyguların var olan akışını değiştirebilen, yönlendirebilen ve duyguların kontrol altına alınmasını sağlayan süreçlerin tamamı olarak tanımlamaktadır. Duygu düzenleme becerisi doğuştan gelmez, yaşamın ilk dönemlerinde gelişimsel süreçlerde kazanılan ve duygu tepkisinin seviyesini de etkileyen bir beceridir (Akçalı,2020; Dodge ve Garber,1991). Bu beceri hem anlık olarak hem de devam eden süreçlerde insanların yaşamda sağladığı uyumu destekleyen düzenlemeleri içerir (Cole ve Michel ve Teti, 1994). Duyguların yönü yani pozitif veya negatif olmaları duygu düzenleme becerisi kullanılarak değiştirilebilmektedir (Gross ve Muñoz,1995).

(Gross ve Thompson, (2007)'a göre duygu düzenlemenin temel özellikleri; 1)Bireyler duygularını olumlu ya da olumsuz olarak düzenleyebilirler. 2)Bireyler duygu düzenlemeyi hayal edebilirler ancak duygu düzenleme bilinçli farkındalık olmadan gerçekleşir. 3)Duygu düzenlemenin öncesinden daha iyi veya daha kötü olacağı varsayılamaz. Gross ve Thompson (2007) ortaya koydukları Gelişimsel model ile duyguların; seçenekler arasından olumsuz duyguları azaltmaya yönelik olarak durumun seçilmesi, değiştirilmesi, içerisinde bulunulan durumdaki duygulara odaklanarak dikkatin yayılması, var olan bilişlerin değişmesi ve tepkiyi ayarlama şeklinde beş adımda düzenlenebileceğini öne sürmüştür.

Garnefski, Kraaij ve Spinhoven (2001) duygu düzenleme ile ilgili bilişsel süreçlerin ele alınması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Bilişsel duygu düzenlemede başa çıkma stratejilerine odaklanılır. Başa çıkma stratejileri uyumlu ve uyumsuz olarak ikiye ayrılır. Uyumlu başa çıkma stratejileri; kabul etme, olumluya odaklanma, yeniden olumlu değerlendirme, bakış açısı edinme ve plana yeniden odaklanmadır. Uyumsuz başa çıkma stratejileri; düşüncelerin tekrarlayıcı şekilde zihinde dönmesi, felaketleştirme, kendini ve

diğerlerini suçlamadır (Garnefski, Kraaij ve Spinhoven, 2001). Duygu düzenleme kişilerin yaşamlarında karşılarına çıkan zorluklar karşısında ne yapacaklarına dair ipuçları veren bir beceridir (Karataş, 2020). Duygu düzenleme kişisel gelişim için önemlidir ve bu beceri kişiler arası kurulan ilişkilerin de önemli bir parçasıdır (Onat ve Otrar,2010). Ekman (1992) çalışmasında duyguların kişilerarası ilişkileri düzenlemede önemli bir etken olduğunu ortaya koymuştur. Bu bilgilerden yola çıkarak kişiler arasında kurulan ilişkilerde, hissedilen duygular ve verilecek duygusal tepkilerin önemi olduğu söylenebilir. Dolayısıyla hissedilen duygunun düzenlenmesi de kişilerarası ilişkinin durumunu ve yapısını etkilemektedir.

2.2.3. Duygusal mesafe

İnsanların diğerlerinde istenmeyen nitelikleri bularak kendisine ait kimlik algılarını güçlendirme amacıyla yapılan davranışa "ötekileştirme" denir (Joffe, 2011). Grubun özellikleri norm olarak tanımlanır ve bu normu karşılamayan kişileri grup "öteki" olarak yargılar. Bir veya birden çok özelliği gruptan farklı olan, gruba ait olmayanlar öteki olarak adlandırılan bireylerdir (Batson, 1991; Kuehner, 2010). Ötekileştirilen ve öteki olarak tanımlanan kişiler grup tarafından genellikle daha düşük bir birey gibi görülür ve buna yönelik muamele görür (Batson, 1991). Farklı ideoloji, din, cinsiyet, cinsel yönelim, ten rengi, milliyet, etnik köken en sık ötekileştirilme sebeplerindendir ancak ötekileştirme sebepleri bunlarla da sınırlı değildir, bazen giyim tarzı ya da futbol takımı taraftarlığı bile ötekileştirmenin sebebi olabilir (Şenşekerci, 2017; Yılmaz, 2018). "Bireylerin farklı kültür, inanç ve yaşam tarzını benimsemiş insanlara karşı hissettiği duygular onlarla aralarına koyacakları duygusal mesafelerini belirler" (Garcia Košutić ve McDowell, 2015). Birey ve ötekileştirilen kişi arasında oluşan mesafe bireyin kendisini üstün hissederek rahatlatmasına hizmet eden sağlıksız bilişsel bir yapıdır (Staszak,2009).Ötekileştirmenin altında yatan farklı sebepler vardır ancak çoğu zaman bu sebep kendini olumlama, üstünlük iddiası, ötekinin aşağı olduğunu benimsemiş dünya görüşüne sahip olma ve sahip olduğunu düşündüğü gücü korumadır (Carroll,2016). Günümüzde özellikle çok kültürlü toplumlarda kültürlerarası çatışmaların artmasıyla kişilerin birbirlerini anlamaya duyduğu ihtiyaç da artmıştır (Büyükdağ, Gülper ve Çelikçeken,2019). Kültürlerarası çatışmaya sebep olan farklılıkları yok etmeye, kendimize benzetmeye çalışmak yerine farklılıkları tanıyıp o farklılıklarla yaşamayı öğrenmek bizi uygar bir insan yapar (Yılmaz, 2018). Öteki hakkında çoğu zaman yüzeysel, basmakalıp ve tek taraflı bilgiye sahibizdir (Nevo, 2002). Ötekileştirileni anlamanın ön koşulu ötekini tanımaktır (Büyükdağ, Gülper ve Çelikçeken,

2019). Ötekini yani farklı olanı tanımaya çalışırken kendi aidiyetimiz ve varlığımızla ilgili kaygı yaşayabiliriz, bu kaygı diğerini tanıdıkça ve onun hakkında doğru bilgi edindikçe azalacak ve yerini empatiye bırakacaktır (Yılmaz, 2018). Kişilerin ötekiyle arasına koyduğu duygusal mesafeyi bilmesi dünya barışı ve çok kültürlü toplumlar için çok değerlidir (Büyükdağ, Gülper ve Çelikçeken, 2019).

Resmi statüsü "sığınmacı" olarak tanımlanan ülkemizde bulunan 3.654.140 Suriyelinin ülkelerindeki savaş bitince evlerine döneceği (Alpman,2019) düşüncesiyle geri dönüş ihtimali olan Suriyeliler hakkında "misafir, komşu, kardeş" gibi söylemlerde bulunulmaktadır (Koçak Kurt,2020). Misafirlik, komşuluk, kardeşlik kavramları olumlu duygulara göndermeler yapsa da Suriyelilerin belirsiz olan bu durumları olumlu duyguların ortadan kalkmasına sebep olabilmektedir (Koçak Kurt,2020). Olumlu duyguların ortadan kalkması bireyler arasında duygusal mesafe oluşmasına ortam hazırlamaktadır.

2.3. Özgecilik

Bu bölümde özgecilik kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için prososyal davranış, özgeciliğin nedenleri, özgeciliğin kuramsal temeli ve özgecilikle pozitif psikolojinin ilişkisine yer verilmiştir.

Özgecilik kelimesi Türkçe de "*diğerkâmlık*" ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Özgecilik kelimesi Türk Dil Kurumu'nun (TDK) Eğitim terimleri sözlüğünde "Çıkar gözetmeksizin başkalarının iyiliği için özveride bulunmayı bir ilke olarak benimseyen ahlak tutum ve görüşü" ve "Her kişinin asıl yükümlülüğünün, kendisini başkalarına, topluma adamak olduğu düşüncesine dayanan ve A. Comte ile Spencer'in temelini attıkları ahlak görüşü" olarak tanımlamaktadır (Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974).

Özgecilik sadece bir başkasının faydası düşünülerek yapılan davranışlardır (Aronson, Wilson ve Akert,2012). Özgecilik bir başkası için hiçbir çıkar veya yardım etmenin verdiği hoş duygu dışında herhangi bir ödül beklemeden maddi veya manevi olarak olumlu katkılarda bulunmak, yardım etmek olarak da tanımlanabilir (Ümmet, Ekşi ve Otrar, 2013).

Özgeciliğin en önemli özelliği yardım eden kişinin herhangi bir kimsenin etkisi altında kalmadan hareket ediyor olmasıdır, zorunluluktan ya da bir çıkar beklentisiyle yapılan davranışların özgeci olduğu düşünülemez (Ekşi, Sayın ve Çelebi, 2016; Yöntem, Öktem ve

Artuç, 2017) Özgeci olan davranış ile özgeci olmayan davranışı en temelde birbirinden ayıran vurgu niyettir (Bekil, 2019).

Genel olarak özgecilikle ilgili literatür incelendiğinde özgecilik, insanlara yararlı olmak için yapılan, hiçbir çıkar gözetmeden, gönüllü davranışlardır. Özgeciliğin kavram olarak dini kavramlardan ayrı ele alınması ilk kez 19. Yy da Auguste Comte ile başlamıştır (Karadağ ve Mutafçılar,2009; Yavuzer,2017). Wuthnow (1991)'e göre özgecilik genellikle hayır kurumları ya da yardımseverlik başlıkları altında ele alınmış dolayısıyla da dini akımların özgecilik kavramını çalışmasına sebep olmuştur(Akt. Karadağ ve Mutafçılar,2009). Özgecilik sadece din konusunda değil psikoloji, felsefe, sosyoloji, evrimsel biyoloji, politika ve ekonomi gibi birçok farklı disiplinde çalışmaya konu olmuştur (Mutafçılar,2008; Karadağ ve Mutafçılar,2009). Özgecilik kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için hiyerarşik olarak da özgecilik kavramını kapsayıcı olan prososyal davranış kavramının (Yavuzer,2017) incelenmesi gerekmektedir.

2.3.1. Olumlu sosyal davranış-Prososyal davranış

İnsanların birbirleriyle ilişkileri incelendiğinde sosyal bir varlık olması gereğince birbirlerine yardım etme davranışları da ele alınmıştır (Cüceloğlu,1993). Tüm yardım etme davranışları birbiriyle aynı anlama gelen "Pro-sosyal davranış", "Olumlu Sosyal Davranış" veya "Toplum Yanlısı Davranış" kavramlarıyla ele alınmıştır (Akbaba,1994; Bekil,2019).

Carlo ve diğerlerine (2003) göre prososyal davranışı "başka bir insanın ya da bir grup insanın yararına olabilecek, kişinin baskı altında olmadan ve kendi isteğiyle sergilediği davranışlar" olarak tanımlamaktadır. Prososyal davranışlar genellikle kişilerin kendi istekleriyle ortaya çıkmakta ve içerisinde bulunduğu topluma yarar sağlamaktadır (Mutafçılar,2008). Bar-Tal (1976) prososyal davranış kavramını ödül beklentisi olmadan gönüllü olarak bir başkasına fayda sağlamaya çalışılan davranış olarak açıklamaktadır (Akt. Karadağ ve Mutafçılar,2009). Bekkers ve Graaf'a (2005) göre prososyal davranış kişinin fedakârlık eğilimlerine ve ahlaki niteliklerine bağlı olarak yapılan 'fedakâr davranış' olarak düşünülmektedir. Eisenberg'in (1986) prososyal davranış tanımı yapılan davranışın amacını ele alınmadan "başkasına yarar sağlama niyetindeki gönüllü davranış" şeklindedir.

Prososyal davranışlarla ilgili yapılan araştırmalar son yıllarda daha da artmıştır (Onatır,2008). Yapılan araştırmalarda prososyal davranış kavramı özgecilik, çekicilik,

dostluk, bağışta bulunma, hayırseverlik, itimat ve paylaşma gibi kavramları ele alarak incelenmiştir ve prososyal davranışın türleri hakkında yapılan sınıflandırmalar araştırmacılara göre farklılık kazanmıştır (Akbaba,1994; Tınmaz,2020). Sharma ve Tomer'a (2018) göre prososyal davranış, edilen yardım davranışının hedefine ve türüne, yardım edilecek kişiye ve davranışı gösterenin motivasyonuna göre beş farklı şekilde tanımlanmaktadır:

Özgecil Prososyal davranışlar: Başkalarının ihtiyaçları ve iyiliği için endişelenerek, içselleştirilmiş normlar ve sempatiyle motive olunan davranışlardır.

Uyumlu prososyal davranışlar: Başkalarının taleplerine (sözlü veya sözsüz) karşılık yapılan çok düşünülmeden spontane şekilde gerçekleşen davranışlardır (Eisenberg, Cameron, Tryon ve Dodez, 1981 Akt. Sharma ve Tomer,2018).

Duygusal Prososyal davranışlar: Duygusal olarak etkilenildiğinde yapılan davranışlardır.

Kamusal prososyal davranışlar: yardım eden ve edilenden ayrı, başka kişilerin önünde, diğerlerinin onayını almak ve saygı duyulmak için yapılan davranışlardır.

Gizli prososyal davranışlar: Kamusal prososyal davranışın tam tersi şekilde edilen yardımı başkalarının bilgisi olmadan yapılan davranışlardır.

Carlo ve ve diğerleri (2003) prososyal davranışı; özgecilik, duygusal, kamusal, itaatkâr, gizli ve acil olmak üzere altı kategoride incelemiştir. Sharma ve Tomer'ın (2018) beş kategoride yaptığından farklı olarak ele alınan 'Acil Prososyal davranışı' kriz anında veya acil durumlarda diğerlerine yardım etme davranışı olarak tanımlamaktadır (Carlo Hausmann,Chırıstıansen & Randall,2003). Yapılan başka bir sınıflandırmaya göre özgecilik, iş birliği ve yardımlaşma şeklinde üç kategoride ele alınmıştır (Aydınlı, Bender ve Chasiotis,2013).

Prososyal davranışlarla ilgili yapılan sınıflandırmalarda görüldüğü üzere özgecilik prososyal davranışın alt kategorisidir. Özgeci davranışlar prososyal davranışlardan sadece biridir. Prososyal davranışların tümü özgecilik anlamına gelmemektedir. Her prososyal davranış özgeci davranış değildir ancak her özgeci davranış prososyal davranıştır (Eisenberg, 1986; Yöntem,2013; Şakar,2018).

2.3.2. Özgeciliğin temelleri

Kişilerin neden ve nasıl özgeci davranış gösterdiğine yönelik farklı görüşler vardır. "Fisher ve Cole (1993) bireyleri gönüllü iş yapmaya sevk eden temel güdüleri (1)gereksinmeler (2)bilinçli nedenler (3) yararlar olmak üzere üç farklı teori kategorisine ayırmaktadır" (Akt. Ümmet,2012). Gereksinmeler kategorisi kişilerin içsel gereksinmeler sonucunda özgeci davranış gösterebileceği, bilinçli nedenler kategorisi özgeci davranışların bilinçli nedenlerle yapılacağı ve yararlar kategorisi de davranış sonucunda beklenilen fayda ve yararların özgeci davranışa yönlendireceğini varsaymaktadır (Ümmet, Ekşi ve Otrar,2013).

Bir diğer görüşe göre bireylerin yaşadıkları olaylardan yaptığı çıkarımların özgeci davranışın gerçekleşmesinin temeli olduğu ifade edilmiştir. Hogg ve Vaughan (2014) özgeci davranışın karşılıklılık ve sosyal sorumluluk normlarına dayandığını ileri sürmüştür. Karşılıklılık normuna göre geçmişte gerçekleşen veya gelecekte gerçekleşebilecek olan yardımın karşılığında yardım ederiz yani bize yardım eden kişilere yardım ederiz. Başka bir ifadeyle bize yardım eden kişilere minnet duyarız ve bu da iyiliği karşılıksız bırakmamak için yardım etmeye güdülemektedir (Hogg ve Vaughan,2014).

Sosyal sorumluluk normunda hak eden kişiye hak ettiğini verme özgeci davranışı oluşturmaktadır. Özgeci davranış burada kişiye yardım etmeye neden gerek duyulduğuna bağlı olarak gerçekleşir, bir kişinin alkollü bir şekilde kaza yaparak yardıma ihtiyaç duymasıyla afet sonrası yaralanarak yardıma ihtiyaç duyması arasında yardım eden kişi tarafından sosyal sorumluluk duyularak yardım davranışı göstermesinde yardımı hak etmede farklılık olabilir (Hogg ve Vaughan,2014).

Psikolojide özgeci davranışla ilgili yapılan araştırmalarda özgeci davranışın altında yatan adalet ve eşitlik duygusu, empati gibi içsel değerler ve diğer kişilerin varlığı gibi özgeci davranışı etkileyen dışsal faktörler de ele alınmıştır (Gander ve Gardiner,1995).

Adalet duygusu, karşılıklılık normuna benzer olarak açıklanmaktadır. Bir kişi iyilik yaptıktan sonra kendisi de yardıma muhtaç olursa yardım ettiği kişi eşitliği sağlamak için daha önce yardımı yapan kişiye yardım etme eğilimi göstermesidir (Oktar,2018).

Empatinin özgeciliğin temelinde yatan özgeciliği harekete geçiren temel itki olduğu sıklıkla ifade edilmiştir (Batson ve Ahmad, 2001; Batson, 2008). Hoffman (1978) Empatik

uyarılma sonucunda birey karşısındakinin sıkıntısını içselleştirerek kendisinde oluşan sıkıntıyı atabilmek için özgeci davranışı gösterdiğini vurgulamıştır.

Özgeci davranışın gerçekleştirilmesinde diğer kişilerin varlığı davranışın gerçekleşmesini etkilemektedir (Öz,1998). Yardımda bulunabilecek kişi sayısı arttıkça yardıma ihtiyacı olanın yardım alma ihtimali azalmaktadır. Bu durum literatürde seyirci etkisi olarak tanımlanmaktadır (Garcia Košutić ve McDowell ,2015). Yardım gerektiren durumda çevrede başka kişiler varsa bu diğer kişilerin de yardım etme sorumluluğunu alacağının düşünülmesiyle seyirci etkisi durumu gerçekleşir (Bordens ve Horowitz,2001). Acil bir durumda çevrede başka kişiler yoksa, kişinin sorumluluğun sadece kendi üstünde olduğunu fark ederek yardım etme davranışı göstermesi daha olasıdır (Kumar,2010).

2.3.3. Özgeciliğin kuramsal temeli

Özgecilik kavramı psikanalitik, davranışçı-sosyal öğrenme, hümanistik kuramlar ve pozitif psikolojinin bir kavramı olduğu için de pozitif psikoloji açısından ele alınmıştır.

Psikanalitik kuram; bireylerin iç güdüleri tarafından özgeci davranış sergilediklerini öne sürmektedir (Özmen,2019). Bireyler çocukluk döneminde yaşadıkları ahlaki kaygıları sonucunda Ego düzenlerini korumak için ego savunma mekanizmalarını geliştirir. Savunma mekanizmaları patolojik-patolojik olmayan olarak 2 grupta incelenir ve özgecilik bu geliştirilen savunma mekanizmalarından patolojik olmayan savunma mekanizmalarındandır (Onatır,2008). Özgecilik savunma mekanizmasında bireyler kendi istek ve dürtülerini başkalarını mutlu etme, onlara yararlı olma yoluyla doyururlar (Ersevim,2008).

Davranışçı ve sosyal öğrenme kuramı; Davranışçı kuramın temel felsefesine dayanarak Skinner (1974) özgeciliğin gelişiminde pekiştirme ve model alma etkili olduğunu belirtmiştir (Akt.Mastain,2006).

Sosyal öğrenme kuramının temel felsefesine göre ise bireyler doğuştan özgeci olmazlar. Birey sosyalleştiğinde özgeci davranış bu durumun bir sonucu olarak ortaya çıkar. Herhangi bir pekiştirmeye erek duyulmadan sadece modeli gözlemleyerek ve sonucunda gözlemlediği davranışı taklit ederek özgeci davranışı kazanmaktadır (Akbaba,1994).

Hümanistik kuram; Maslow(1950)'a göre özgeci davranış gösteren kişiler kendini gerçekleştirmiş kişilerdir. Kendini gerçekleştirmiş özgeci davranışta bulunan kişiler hem kendi isteklerini hem de başkasının istek, ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran kişilerdir (Akt. Flynn ve Black,2011). Rogers(1951)'a göre de kendini gerçekleştirmiş insan hem öz ilgili hem de özgecidir, kendi isteklerimiz ve başkalarının istekleri konusunda çelişen bu durumu dengede tutabiliriz(Akt. Flynn ve Black,2011).

2.3.3.1. Özgecilik ve pozitif psikoloji

İkinci dünya savaşından sonra, ortaya çıkan davranış bozuklukları ve psikolojik rahatsızlıklara odaklanan psikoloji bilimi kişilerin olumlu özelliklerine odaklanmayı ihmal etmiştir (Seligman,2005; Seligman ve Czikzentmihalyi,2000). Bu durum da insanların olumlu özelliklerine odaklanan pozitif psikoloji hareketinin başlamasına sebep olmuştur (Malkoç,2011). Psikolojide, pozitif psikoloji kavramına verilen önem son yıllarda artmaktadır (Benson,2007; Linley,2009; Şimşek,2006). Pozitif psikoloji, insanların olumsuz ve eksik yönlerine odaklanmaya karşı çıkan (Hefferon ve Boniwell,2014), daha çok olumlu ve hayata uyum sağlamada etkili mekanizmalarına odaklanan (Eryılmaz,2014) bir yaklaşımıdır. Pozitif psikoloji kişilerin olumlu yönlerini fark edip geliştirmesine ve olumlu tecrübeler kazanarak öznel iyi oluşlarını arttırmasına, psikolojik sağlamlıklarının desteklenerek korunmasını merkeze alan bir disiplindir (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000). Bir başka ifadeyle kişilerin çözüme kavuşmayan sorunları, başa çıkamadığı problemlerini ele almak yerine kişinin yeteneklerini, kapasitesini ve becerebildiği noktaları ele almaktadır. Bu hareket özgecilik, mutluluk, iyi oluş, hoşgörü, adalet, ahlak, sorumluluk alma, cesaret, azim, kendini toparlama gücü, yardımseverlik gibi olumlu kavramlara odaklanmayı getirmiştir (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000). Bu kavramlardan biri olan özgecilik de bu şekilde öne çıkmıştır. Özgecilik pozitif psikolojiye ait bir kavramdır ve aynı zamanda da pozitif bir yaşantıdır (Eryılmaz,2013). Pozitif psikoloji, iyi oluş, kişisel gelişim, kişiler arası ilişkiler gibi konuları bireysel olarak ele alırken özgecilik, ahlak, sorumluluk, hoşgörü gibi konuları gruplar düzeyinde ele almaktadır (Diener,2000; Seligman ve Csikszentmihalyi,2000). Özgeci tutum sergilendiği zaman karşımızdaki kişinin iyiliğini sağlamanın yanında kendimizi de iyi hissetmemize neden olur. İyi hissetmenin, mutlu olmanın bir yolu da insanlara yardım etmektir (Seligman,2007).

Jünemann (2017) yerli haklın mültecilere yönelik görüşlerini incelediği çalışmasında; olumlu duygulara sahip olan bir grubun mültecilere yardımcı olmada gönüllü olurlarken

diğer grup mültecilere kabul etmeyerek zenofobik tutum sergilemektedirler. Zenofobi, göçmenlere karşı tutumsal ve duygusal bir önyargı şeklidir, yabancı korkusu, düşmanlığı olarak açıklanmaktadır (Cengiz Sarı,2019). Korku, düşmanlık gibi olumsuz duygular hissedildiğinde yerli halk mültecilerle aralarına hem fiziksel hem de duygusal olarak mesafe koymaktadır (Garcia Košutić ve McDowell ,2015). Dolayısıyla bu araştırmada mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafe ile zenofobi arasında pozitif yönlü bir ilişki olacağı düşünülmektedir. Okul psikolojik danışmanlarında mültecilere yönelik hissedilen duygusal mesafe arttığında zenofobi düzeyinin de artacağı, mültecilere yönelik duygusal mesafe azaldığında zenofobi düzeylerinin de azalacağı düşünülmektedir.

Özgecilik başkasının yararı için yardımda bulunma kendisinden çok başkasını düşünmek olarak tanımlanmaktadır. Yoksullara yardım etme, ruhsal ya da fiziksel olarak sorun yaşayanlara yardım etme, zayıfların haklarını savunma gibi davranışlar özgecil davranışlara örnek olarak verilebilir (Budak,2009) Mülteciler toplum içerisinde pozitif olarak ayrım yapılmaya ihtiyaç duyan, yardım edilmesi gereken grubun içerisinde yer almaktadır (Demir,2018). Topkaya ve Akdağ (2016) çalışmasında öğretmen adaylarının Suriyeli mültecilere yönelik olumsuz tutum içerisinde olduklarını ancak bu tutuma rağmen kendilerini mültecilerin yerine koyarak mültecilere yardım ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu yüzden bu araştırmada özgecilik ile zenofobi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeyleri arttığında zenofobi düzeylerinin azalacağı, özgecilik düzeyleri azaldığında da zenofobi düzeylerinin artacağı düşünülmektedir.

3.Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Araştırmanın modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama araçları verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgiler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada okul psikolojik danışmanlarının özgecilik ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafenin zenofobi düzeylerine olan etkisi, betimsel tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılarak incelenmiştir. Geçmişte ya da şu an var olan durumu olduğu gibi tasvir etmeyi amaçlayan araştırmalarda tarama modelleri kullanılır. Çok sayıda elemandan oluşan evrende, evren hakkında yargı edinebilmek amacıyla, evrenden alınacak bir örneklem veya grup üzerinde yapılan tarama çalışmalarıdır (Karasar,2015). İlişkisel tarama modeli de iki veya daha fazla değişken olması durumunda değişkenler arasında ilişkinin var olma durumu ve ilişki varsa ilişkinin derecesini belirlemek amacıyla kullanılır (Cohen, Manion ve Morrison,2000).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'de görev yapan okul psikolojik danışmanları oluşturmaktadır. Örneklemi ise; çevrimiçi yollarla rastgele ulaşılan okul psikolojik danışmanları oluşturmaktadır. Örneklem basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Basit seçkisiz örneklemede her birey örnekleme seçilmek için eşit olasılığa sahiptir. Bu örnekleme yönteminin amacı evrenin temsilcisi olacak bireyleri seçmektir böylelikle evrende var olan herhangi bir yanlılık seçilen bireyler arasında eşit olarak dağılacaktır (Creswell,2017). Araştırmanın örneklemi 326 okul psikolojik danışmanından oluşmaktadır.

Örneklem grubuna ait demografik bilgiler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3.2.1. Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet	**f**	**%**
Erkek	98	30,1
Bayan	228	69,9
Toplam	326	100,0

Tabloda 3.2.1' de görüldüğü gibi, örneklem grubu 98 (%30,1) erkek ve 228 (%69,9) bayan olmak üzere toplam 326 okul psikolojik danışmanından oluşmaktadır.

Tablo 3.2.2. Medeni Durum Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Medeni Durum	**f**	**%**
Bekar	169	51,8
Evli	155	47,5
Dul/Boşanmış	2	,6
Toplam	326	100,0

Tabloda 3.2.2' de görüldüğü gibi, örneklem grubu medeni durumlarına göre 169 (%51,8) bekar, 155 (%47,5) evli ve 2 (%,6) dul/boşanmış olmak üzere toplam 326 okul psikolojik danışmanından oluşmaktadır.

Tablo 3.2.3. Çocuk Sahibi Olma Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Çocuk Sahibi Olma Durumu	**f**	**%**
Var	123	37,7
Yok	203	62,3
Toplam	326	100,0

Tabloda 3.2.3.’ de görüldüğü gibi, örneklem grubu çocuk sahibi olma durumlarına göre 123 (%37,7)’ çocuğu var ve 203 (%62,3) çocuğu yok olarak toplam 326 okul psikolojik danışmanından oluşmaktadır.

Tablo 3.2.4. Meslekte bulunma yılı Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Meslekte bulunma yılı	**f**	**%**
0-5 yıl	151	46,3
5-10 yıl	96	29,4
10-15 yıl	32	9,8
15 ve üstü yıl	47	14,4
Toplam	326	100,0

Tabloda 3.2.4.’ de görüldüğü gibi, örneklem grubunun meslekte bulunma yıllarına göre 151 (%46,3) 0-5, 96 (%29,4) 5-10, 32 (%9,8) 10-15 ve 47 (%14,4) 15 ve üstü olmak üzere toplam 326 okul psikolojik danışmanından oluşmaktadır.

Tablo 3.2.5. Okulunda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Okulunda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu	**f**	**%**
Var	219	67,2
Yok	107	32,8
Toplam	326	100,0

Tabloda 3.2.5.’ de görüldüğü gibi, örneklem grubu okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunma durumlarına göre 219 (%67,2) yabancı uyruklu öğrenci var ve 107 (%32,8) yabancı uyruklu öğrenci yok olarak toplam 326 okul psikolojik danışmanından oluşmaktadır.

Tablo 3.2.6. Yaş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Yaş	f	%
20-30 yaş	208	63,8
30-40 yaş	77	23,6
40-50 yaş	35	10,7
50-60 yaş	6	1,8
Toplam	326	100,0

Tabloda 3.2.6.' de görüldüğü gibi, 20-30 yaş aralığında 208(%63,8), 30-40 yaş aralığında 77 (%23,6), 40-50 yaş aralığında 35 (%10,7), 50-60 yaş aralığında 6 (%1,8) kişi bulunmaktadır. Örneklem grubunun yaş ortalaması 30,49, örneklem grubundaki en küçük katılımcı 21 yaşında, en büyük katılımcı 59 yaşındadır.

3.3. Veri toplama araçları

Araştırmada kullanılacak veri toplama araçları;

1. Kişisel bilgi formu
2. Zenofobi ölçeği
3. Özgecilik ölçeği
4. Ötekine karşı hissedilen duygusal mesafe ölçeği

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu formda araştırmanın sürekli değişkenleri ile ilişkili olabileceği varsayılan demografik değişkenlere yönelik sorular bulunmaktadır. Bu değişkenler yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, meslekteki kaçıncı yılı ve çalışılan kurumda yabancı uyruklu öğrenci bulunma durumu değişkenleridir.

3.3.2. Zenofobi ölçeği

Zenofobi ölçeği kişilerin göçmenlere yönelik tutumlarını, korkularını ölçmek amacıyla Bozdağ ve Kocatürk (2017) tarafından geliştirilmiştir. Beşli likert tipinde bir ölçektir. 3 faktörlü, 18 maddeden oluşmaktadır. Bozdağ ve Kocatürk (2017) tarafından ölçeğe ait geçerlik güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Geçerlik çalışmaları için 44 maddelik form 282 katılımcıya uygulanarak açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi

sonucunda ölçeğin nefret, korku ve aşağılama şeklinde 3 faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Daha sonra ortaya çıkan 18 maddelik form 255 kişiye uygulanarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik çalışmaları için iki ayrı katılımcı grubu üzerinden çalışma gerçekleşmiştir. Buna göre Cronbach Alfa katsayısı ilk uygulamada .87, ikinci uygulamada .86 olarak bulunmuştur. Ölçekteki 7 ve 11. Maddeler ters maddedir. Araştırmadan alınabilecek en düşük puan 18, en yüksek puan 90'dır. Ölçekten alınan puanın yükselmesi zenofobi düzeyinin de yükseldiği anlamına gelmektedir.

3.3.3. Özgecilik ölçeği

Özgecilik ölçeği kişilerin özgecilik düzeylerini belirlemek amacıyla Rushton, Chrisjohn ve Fekken (1981) tarafından geliştirilmiş ve Tekeş ve Hasta (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanması yapılmıştır. Ölçek beşli likert tipinde toplamda 20 maddeden oluşmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçek toplam varyansın %35.58'ini açıklamaktadır ve toplam varyans yardım etme ve bağışçılık alt boyutlarında toplanmaktadır. Ölçeğin güvenirliğini test etmek için iç tutarlılık katsayısı, iki yarım test güvenirliği ve test tekrar test katsayıları hesaplanmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı yardım etme alt boyutunda .81, bağışçılık alt boyutunda .70, ölçeğin tamamı için ise .84 olarak hesaplanmıştır. İki yarım test güvenirliği sayısı .74 ve test tekrar test güvenirliği sayısı .83 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçek, araştırma için geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan 100'dür. Ölçekten alınan puanın yükselmesi özgecilik düzeyinin yükseldiği anlamına gelmektedir (Tekeş ve Hasta,2015).

3.3.4. Ötekine karşı hissedilen duygusal mesafe ölçeği

Ötekine karşı hissedilen duygusal mesafe ölçeği toplumsal sınıf, dini inanç, yaşam tarzı, cinsel tercih, siyasi görüş gibi bireylerin inanç ve yaşam biçimleri açısından birbirleriyle aralarına koydukları mesafeleri ölçmek amacıyla Yılmaz (2018) tarafından geliştirilmiştir. 4 senaryo ve 32 duygudan oluşan dokuzlu likert tipinde bir ölçektir. Her senaryoda 8 duyguya (4 olumlu duygu, 4 olumsuz duygu) göre puanlama yapılmaktadır. Ölçek ötekine karşı duygusal yakınlık ve duygusal uzaklık olarak iki boyutlu ve uzak alandaki, kamusal alandaki, iş hayatı ve özel hayattaki duygusal mesafe olarak da dört boyutludur. "Ötekine Karşı Duygusal Mesafe Ölçeği iki boyutlu (x2 /sd = 4.62; RMSEA = .10; CFI = .93; NNFI = .93; NFI = .92; SRMR = .11; α = .95, .94) ve dört boyutlu (x2/sd = 3.67; RMSEA = .012; CFI = .94; NNFI = .93; NFI = .90; SRMR = .09; α = .83, .87) yapısı

ile yeterli geçerlik ve güvenirlik şartlarını taşımaktadır.” Ölçek Evrensellik farklılık ölçeği ile test edilerek uyum geçerliliği olduğu da tespit edilmiştir (Yılmaz,2018). Ölçeğin iki boyutlu yapısı için her boyutta alınabilecek düşük puan 16, en yüksek puan 144; dört boyutlu yapısı için her boyutta alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan 32’dir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin uygulamalar 2019-2020 eğitim öğretim döneminde yapılmıştır. Uygulama Google formlarda oluşturulan, içerisinde kişisel bilgi formu ve araştırmada kullanılan ölçeklerin bulunduğu link, okul psikolojik danışmanlarıyla paylaşılmıştır. Uygulamaya başlamadan önce örneklem grubuna araştırmacıyı tanıtan ve araştırmanın amacını anlatan bir metin ile gerekli duyulduğunda araştırmacıya ulaşabilecekleri iletişim adresi bulunan bir metin paylaşılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu kısımda araştırmanın amaçlarına yönelik toplanan verilerin analizlerine yer verilmiştir.İstatistiksel analizlere başlanılmadan önce hatalı, eksik veri kontrolü yapılmıştır. Eksik ve hatalı veriler olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Analize başlanıldığında ilk olarak örneklem grubuna ait demografik özelliklerin betimsel istatistiği yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan zenofobi ölçeği, özgecilik ölçeği ve duygusal mesafe ölçeği puanları için ss, Shx, çarpıklık ve basıklık ve Cronbach Alpha değerleri hesaplanmıştır. Değişkenler arasında istatiksel olarak ilişki düzeylerine bakmak amacıyla Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi yapılmıştır.

Okul psikolojik danışmanlarının, özgecilik ve mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafe puanları zenofobi puanlarını anlamlı düzeyde yordama durumuna bakmak amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan Hiyerarşik regresyon analizine 1. Blokta özgecilik, 2. Blokta özgecilikle birlikte duygusal mesafe değişkeni analize dahil edilmiştir.

Gruplar arası ortalamaların karşılatırıması için fark testlerinden olan Bağımsız Gruplar T-Testi ve Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu durumlarda hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için posthoc tamamlayıcı analiz yöntemleri (Scheffe ve Tamhane) kullanılmıştır.

Verilerin istatiksel çözümlemeleri SPSS 24.0 programında yapılmış ve manidarlık düzeyi minumum $p<.05$ düzeyinde sınanmıştır. Elde edilen bulgular araştırmanın amaçları doğrultusunda tablolar halinde sunulmuştur.

4.Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda kişisel bilgi formu ve araştırmada kullanılan ölçekler ile toplanan veriler ve bu verilerin istatiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Ölçeklere Ait İç Tutarlılık Değerleri ve Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 4.1.1. Zenofobi Ölçeği Puanları İçin N, X̄, Shx, Ss, Çarpıklık, Basıklık Ve Cronbach's Alpha Değerleri

Puan	N	x̄	Shx	ss	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach
Zenofobi	326	44,28	,757	13,68	,390	-,338	,934

Tabloda 4.1.1.'de yer aldığı üzere Zenofobi Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması (x̄) = 44,28, standart sapması (ss)= 13,68 ve standart hatası (Shx)= ,757 olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda ölçeğin güvenirlik katsayısı (cronbach alpha) .93 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin dağılımlarının betimsel yöntemlerle incelenmesinde aritmetik ortalama, medyan, mod, basıklık, çarpıklık gibi istatistikler incelenir. Bu kapsamda aritmetik ortalama, medyan ve modun birbirine eşit ya da yakın olması ve çarpıklık basıklık kat sayılarının ±1 sınırları içerisinde olması normal dağılımın varlığına kanıt olarak değerlendirilmektedir (Abbott,2011; Howitt ve Cramer,2011; McKillup,2012). Çarpıklık ve basıklık değerlerine baktığımızda ölçekten elde edilen puanların çarpıklık (.390) ve basıklık (-,338) değerlerinin 1 ve -1 aralığında olduğu görülmektedir ve bu doğrultuda puanlarının normal bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.2. Özgecilik ölçeği puanları için N, x̄, Shx, ss, çarpıklık, basıklık ve Cronbach's Alpha değerleri

Puan	N	x̄	Shx	ss	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach
Özgecilik	326	75,70	,572	10,34	-,189	,344	,843

Tablo 4.1.2.' de yer aldığı üzere Özgecilik Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması (x̄) = 75,70, standart sapması (ss)= 10,34 ve standart hatası (Shx)= ,572 olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda ölçeğin güvenirlik katsayısı

(cronbach alpha) .84 olarak hesaplanmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerine baktığımızda ölçekten elde edilen puanların çarpıklık (-,189) ve basıklık (,344) değerlerinin 1 ve -1 aralığında olduğu görülmektedir ve bu doğrultuda puanlarının normal bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.3. Ötekine Karşı Hissedilen Duygusal Mesafe ölçeği puanları için N, x̄, Shx, ss, çarpıklık, basıklık ve Cronbach's Alpha değerleri

Puan	N	x̄	Shx	ss	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach
Duygusal Mesafe	326	136,71	2,314	41,79	,340	,626	,938

Tablo 4.1.3.'de yer aldığı üzere Ötekine karşı hissedilen duygusal mesafe Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması (x̄) = 136,71, standart sapması (ss)= 41,79 ve standart hatası (Shx)= 2,314 olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda ölçeğin güvenirlik katsayısı (cronbach alpha) .93 olarak hesaplanmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerine baktığımızda ölçekten elde edilen puanların çarpıklık (,340) ve basıklık (,626) değerlerinin 1 ve -1 aralığında olduğu görülmektedir ve bu doğrultuda puanlarının normal bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir.

4.2. Araştırmanın Amaçlarına Yönelik Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın ilk amacı olan "Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi puanları ile özgecilik ve mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafe puanları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?" şeklindedir. Bu amaca yönelik olarak yapılan analizler ve elde edilen bulgular tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.2.1. Zenofobi, Özgecilik ve Duygusal Mesafe Puanlarının Aralarındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	r	p
Zenofobi Özgecilik	326	-,250	0,000
Zenofobi Duygusal mesafe	326	,684	0,000
Özgecilik Duygusal Mesafe	326	-,311	0,000

Tablo 4.2.1' de görüldüğü gibi, zenofobi ile özgecilik puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan p<.01 düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=-.250; p<.01). Zenofobi ile duygusal mesafe puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan p<.01 düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=.684; p<.01). Özgecilik ile duygusal mesafe puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan p<.01 düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=-.311; p<.01). İlişkinin gücü düşük olarak saptanmıştır.

Araştırmanın ikinci amacı "Okul psikolojik danışmanlarının, özgecilik ve mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafe puanları zenofobi puanlarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?" şeklindedir. Bu amaca yönelik olarak yapılan analizler ve elde edilen bulgular tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.2.2. Zenofobinin Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Model	**Yordayıcı**	**B**	**Standart Hata B**	**β**	R^2
1	Özgecilik	-,331	,071	-,250	.063
	Sabit	69,365	5,437		
2	Özgecilik	-,055	,056	-,041	.407
	Duygusal Mesafe	,220	,014	,671	
	Sabit	18,393	5,220		

Hiyerarşik regresyon analizi sonuçları Tablo 4.2.2' de verilmiştir. Analize birinci sırada(blokta) özgecilik değişkeni alınmıştır. Özgecilik, zenofobi değişkenine ilişkin varyansın %6,3 ünü açıklamaktadır. Zenofobi ile Özgecilik arasında negatif yönlü manidar bir ilişki vardır.

Analize ikinci blok olarak duygusal mesafe değişkeni alınmıştır. Duygusal mesafe değişkeni özgecilik değişkenine ek olarak zenofobiye ilişkin varyansa %40,7 katkı

sağladığı görülmektedir. Böylece açıklanan toplam varyans % 47'ye yükselmiştir. Zenofobi ile duygusal mesafe arasında pozitif yönlü manidar bir ilişki vardır.

Özgecilik değişkeni zenofobiyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır ama devreye bir diğer değişken olan duygusal mesafe girdiğinde özgeciliğin zenofobi üzerindeki olumlu anlamlı etkisi ortadan kalkmaktadır. Duygusal mesafe değişkeni, zenofobiyi özgecilikten daha fazla etkilemektedir. Özgecilikle zenofobi arasındaki ilişkide duygusal mesafenin tam aracı rolü bulunmaktadır.

A

Şekil 3. Özgecilik ile zenofobi arasındaki ilişki modeli(Model A)

B

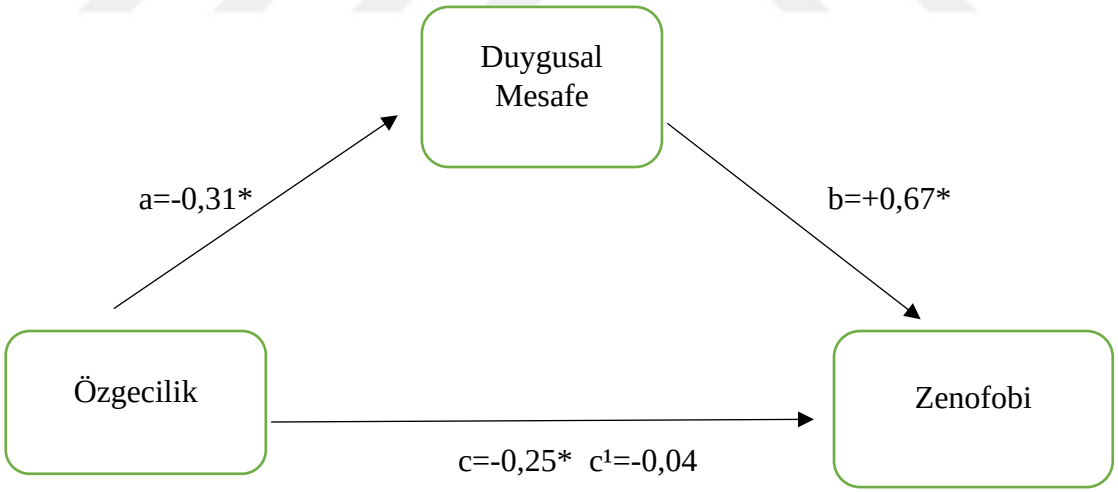

NOT:* p≤0,001

Şekil 4. Zenofobi ve özgecilik arasındaki ilişkide duygusal mesafenin tam aracı rolü (Model B)

Özgecilik ile zenofobi arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki vardır. Fakat modele duygusal mesafe değişkeni dahil olunca bu anlamlı ilişki (Özgecilik→Zenofobi) ortadan kalkmıştır. Bu yüzden modelde duygusal mesafe değişkeni tam aracı role sahiptir.

Baron ve Kenny (1986)'e göre, yordayıcı değişkenin etkisinin tümüyle ortadan kalkması duygusal mesafe değişkeninin özgecilik ile zenofobi arasındaki ilişkide "tam aracılık rolünde" olduğunu gösterir. Belirtilen aracılık rolünün duygusal mesafeden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın üçüncü amacı "Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafeleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?" şeklindedir. Bu amaca yönelik olarak yapılan analizler ve elde edilen bulgular tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.2.3. Zenofobi, Özgecilik ve Duygusal Mesafe Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları

Puan	**Gruplar**	**N**	**X**	**SS**	**SH_x**	**t testi**		
						t	**Sd**	**p**
Zenofobi	Kadın	228	43,33	13,57	,89	-,576	324	,565
	Erkek	98	44,94	13,97	1,41			
Özgecilik	Kadın	228	75,73	9,81	,65	,080	324	,936
	Erkek	98	75,63	11,51	1,16			
Duygusal Mesafe	Kadın	228	135,20	41,40	2,74	-,992	324	,322
	Erkek	98	140,21	42,70	4,31			

Tablo 4.2.3.' de görüldüğü gibi, okul psikolojik danışmanlarının Zenofobi, özgecilik ve duygusal mesafe puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmanın dördüncü amacı "Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafeleri yaşa göre farklılaşmakta

mıdır?" şeklindedir. Bu amaca yönelik olarak yapılan analizler ve elde edilen bulgular tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.2.4. Zenofobi,Özgecilik ve Duygusal Mesafe Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	N, SS ve $\overline{x}$ Değerleri					**ANOVA Sonuçları**				
Puan	**Grup**	**N**	$\overline{x}$	**SS**	**Var. K.**	**K.T.**	**Sd**	**K.O.**	**F**	**p**
Zenofobi	20-30 yaş	208	44,25	13,20	**G.Arası**	75,508	3	25,169	,133	,940
	30-40 yaş	77	44,71	15,12	**G. İçi**	60754,528	322	188,679		
	40-50 yaş	35	44,00	13,00	**Toplam**	60830,037	325			
	50-60 yaş	6	41,16	17,35						
		326	44,28	13,68						
Özgecilik	20-30 yaş	208	75,21	9,84	**G.Arası**	555,930	3	185,310	1,745	,158
	30-40 yaş	77	76,84	9,75	**G. İçi**	34196,208	322	106,199		
	40-50 yaş	35	77,34	12,49	**Toplam**	34752,138	325			
	50-60 yaş	6	68,50	17,86						
		326	75,70	10,34						
Duygusal Mesafe	20-30 yaş	208	139,91	40,13	**G.Arası**	13955,776	3	4651,925	2,705	**,045**
	30-40 yaş	77	136,72	44,44	**G. İçi**	553739,120	322	1719,687		
	40-50 yaş	35	118,42	41,09	**Toplam**	567694,896	325			
	50-60 yaş	6	132,16	50,45						
		326	136,71	41,79						

Tablo 4.2.4.'de görüldüğü üzere, Zenofobi Özgecilik ve duygusal mesafe puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda Zenofobi ve özgecilik değişkenlerinden elde edilen puanların yaş değişkenine göre istatiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>.05).

Tablo 4.2.4.'de görüldüğü üzere, Duygusal mesafe değişkenine ait puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; ölçekten elde edilen puanların yaş değişkene göre istatiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<.05$). Ölçekten elde edilen puanlardaki bu anlamlı düzeydeki farklılığın hangi grupların arasında farklılaştığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir.

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, grup varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($p>.05$). Bunun üzerine varyansların homojen olduğu durumlarda kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen tamamlayıcı analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.2.5. Duygusal Mesafe Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası tamamlayıcı analiz sonuçları

Duygusal Mesafe (i)	**Eğitim Durumu (j)**	**Ort.Farkı (i-j)**	**SH_x**	**p**
20-30 yaş	30-40	3,18	5,53	,954
	40-50	21,48*	7,57	**,047**
	50-60	7,74	17,17	,977
30-40 yaş	20-30	-3,18	5,53	,954
	40-50	18,29	8,45	,199
	50-60	4,56	17,57	,995
40-50 yaş	20-30	-21,48*	7,57	**,047**
	30-40	-18,29	8,45	,199
	50-60	-13,73	18,32	,905
50-60 yaş	20-30	-7,74	17,17	,977
	30-40	-4,56	17,57	,995
	40-50	13,73	18,32	,905

Tablo 4.2.5.'de görüldüğü üzere tamamlayıcı analiz sonuçlarına göre duygusal mesafe puanları arasında 20-30 yaş aralığındakiler ile 40-50 yaş aralığındakiler arasında 20-30 yaş grubunda bulunanların lehine istatiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.05$). Diğer grupların arasında anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Araştırmanın beşinci amacı "Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafeleri medeni duruma göre farklılaşmakta mıdır?" şeklindedir. Bu amaca yönelik olarak yapılan analizler ve elde edilen bulgular tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.2.6. Zenofobi, Özgecilik ve Duygusal Mesafe Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	N, SS ve $\overline{x}$ Değerleri				**ANOVA Sonuçları**					
Puan	**Grup**	**N**	**$\overline{x}$**	**SS**	**Var. K.**	**K.T.**	**Sd**	**K.O.**	**F**	**p**
Zenofobi	Bekar	169	44,28	13,52	**G.Arası**	,125	2	,062	,000	1,000
	Evli	155	44,27	13,88	**G. İçi**	60829,912	323	188,328		
	Dul/Boşanmış	2	44,50	20,50	**Toplam**	60830,037	325			
		326	44,28	13,68						
Özgecilik	Bekar	208	74,85	10,13	**G.Arası**	312,449	2	156,225	1,465	,233
	Evli	77	76,54	10,53	**G. İçi**	34439,689	323	106,624		
	Dul/Boşanmış	35	82,00	9,89	**Toplam**	34752,138	325			
		326	75,70	10,34						
Duygusal Mesafe	Bekar	208	135,88	40,13	**G.Arası**	469,585	2	234,793	,134	,875
	Evli	77	137,74	43,77	**G. İçi**	567225,311	323	1756,116		
	Dul/Boşanmış	35	127,00	39,59	**Toplam**	567694,896	325			
		326	136,71	41,79						

Tablo 4.2.6.'da görüldüğü üzere, Zenofobi, özgecilik ve duygusal mesafe değişkenlerine ait puanlarının medeni durum değişkenine göre anlamlı düzeyde bir değişim gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

sonucunda; ölçekten elde edilen puanların medeni durum değişkenine göre istatiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği saptanmıştır (p>.05).

Araştırmanın altıncı amacı "Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafeleri çocuk sahibi olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?" şeklindedir. Bu amaca yönelik olarak yapılan analizler ve elde edilen bulgular tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.2.7. Zenofobi,Özgecilik ve Duygusal Mesafe Düzeylerinin Çocuk Sahibi Olma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	**Gruplar**	**N**	**X**	**SS**	**SH_x**	**t testi**		
						t	**Sd**	**p**
Zenofobi	Var	123	45,08	14,01	1,26	,820	324	,413
	Yok	203	43,79	13,48	,96			
Özgecilik	Var	123	76,35	10,86	,97	,890	324	,374
	Yok	203	75,30	10,01	,70			
Duygusal Mesafe	Var	123	136,69	45,12	4,06	-,004	324	,997
	Yok	203	136,71	39,75	2,79			

Tablo 4.2.7.'de görüldüğü gibi, öğrencilerin Zenofobi, özgecilik ve duygusal mesafe puanlarının çocuk sahibi olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

Araştırmanın yedinci amacı "Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafeleri meslekteki bulunma yılına göre farklılaşmakta mıdır?" şeklindedir. Bu amaca yönelik olarak yapılan analizler ve elde edilen bulgular tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.2.8. Zenofobi, Özgecilik ve Duygusal Mesafe Puanlarının Meslekteki Çalışma Yılı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

N, SS ve $\overline{x}$ Değerleri					**ANOVA Sonuçları**					
Puan	**Grup**	**N**	**$\overline{x}$**	**SS**	**Var. K.**	**K.T.**	**Sd**	**K.O.**	**F**	**p**
Zenofobi	0-5 yıl	151	43,99	13,52	**G.Arası**	213,825	3	71,275	,379	,768
	5-10 yıl	96	43,62	13,66	**G. İçi**	60616,212	322	188,249		
	10-15 yıl	32	45,09	14,11	**Toplam**	60830,037	325			
	15 ve üstü yıl	47	46,00	14,19						
		326	44,28	13,68						
Özgecilik	0-5 yıl	151	75,00	10,25	**G.Arası**	257,615	3	85,872	,802	,494
	5-10 yıl	96	75,88	9,21	**G. İçi**	34494,523	322	107,126		
	10-15 yıl	32	78,06	9,90	**Toplam**	34752,138	325			
	15 ve üstü yıl	47	75,95	12,85						
		326	75,70	10,34						
Duygusal Mesafe	0-5 yıl	151	136,15	39,36	**G.Arası**	7036,316	3	2345,439	1,347	,259
	5-10 yıl	96	142,42	43,03	**G. İçi**	560658,579	322	1741,176		
	10-15 yıl	32	135,37	44,37	**Toplam**	567694,896	325			
	15 ve üstü yıl	47	127,72	44,51						
		326	136,71	41,79						

Tablo 4.2.8.'de görüldüğü üzere, Zenofobi, özgecilik ve duygusal mesafe değişkenlerine ait puanlarının meslekte çalışma yılı değişkenine göre anlamlı düzeyde bir değişim gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; ölçeklerden elde edilen puanların meslekte çalışma yılı değişkenine göre istatiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>.05$).

Araştırmanın sekizinci amacı "Okul psikolojik danışmanlarının, zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafeleri çalıştıkları okulda yabancı uyruklu öğrenci bulunma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?" şeklindedir. Bu amaca yönelik olarak yapılan analizler ve elde edilen bulgular tablolaştırılmıştır

Tablo 4.2.9. Zenofobi, Özgecilik ve Duygusal Mesafe Düzeylerinin Çalışılan Okulda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Uygulanan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları

Puan	**Gruplar**	**N**	**X**	**SS**	**SH_x**	**t testi**		
						t	**Sd**	**p**
Zenofobi	Var	219	43,56	13,73	,92	-1,362	324	,174
	Yok	107	45,75	13,51	1,30			
Özgecilik	Var	219	75,73	10,72	,72	,093	324	,926
	Yok	107	75,62	9,54	,92			
Duygusal Mesafe	Var	219	133,50	42,66	2,88	-1,993	324	**,047**
	Yok	107	143,28	39,33	3,80			

Tablo 4.2.9.'da görüleceği üzere zenofobi, özgecilik düzeyleri ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafe ölçeği puanlarının çalışılan okulda yabancı uyruklu öğrenci bulunma durumuna göre anlamlı düzeyde değişim gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına göre; okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafeleri, çalışılan okulda yabancı uyruklu yok lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<.05$).

5.Tartışma ve Yorum

Bu çalışmada okul psikolojik danışmanlarının özgecilik ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafenin zenofobi düzeylerine olan etkisi araştırılmıştır. Bu bölümde araştırmanın temel amacı ve alt amaçlara yönelik elde edilen bulguların yorumlanmasına ilgili literatür ışığında tartışılarak yer verilmiştir.

5.1. Okul Psikolojik Danışmanlarının Zenofobi, Özgecilik ve Mültecilere Yönelik Hissedilen Duygusal Mesafe Arasındaki İlişkilere Dair Tartışma

Araştırmanın bulgularında okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeyleri ile özgecilik düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgudan hareketle zenofobi düzeyi yüksek olan okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin daha düşük olduğu ve zenofobi düzeyi düşük olan okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

İlgili literatür incelendiğinde; araştırmanın bulgularına paralel olarak Straume ve Odeen (2010) uluslararası ve yerel özgecilik üzerine yaptığı çalışmasında zenofobi ile özgecilik arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir sonuca ulaşmıştır. Benzer şekilde zenofobi ile özgecilik arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Barbarino ve Stürmer, 2016; Hansen ve Legge,2016; Wagner, 2017).

Barkow(2014) çalışmasında sanatın yabancılarla karşılaşılma durumunda zenofobiyi azaltacağı ve özgeciliği arttıracağı sonucuna ulaşmıştır. Türkçe literatürde zenofobi ile özgecilik arasındaki ilişkiyi hesaplayan çalışmaya rastlanamamıştır. Zenofobi ile ilişkisi incelenen özgecilik davranışına benzer olarak yardım etme davranışının ele alındığı çalışmalar mevcuttur. Atasoy ve Demir (2015) çalışmasında halkın Suriyeli mültecilere yönelik olarak para, gıda, kıyafet ve ev gereçleri gibi yardımda bulundukları, Topkaya ve Akdağ (2016) da çalışmasında Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin mültecilere parasal yardımda bulundukları sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın bulgularında okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeyleri ile duygusal mesafe düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgudan hareketle zenofobi düzeyi yüksek olan okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin de yüksek olduğu ve zenofobi düzeyi düşük

olan okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin de düşük olduğu görülmüştür.

İlgili literatür incelendiğinde doğrudan zenofobi ve duygusal mesafe arasındaki ilişkiye bakan bir araştırmaya rastlanamamıştır. Tummala-Narra (2020) çalışmasında Amerika Birleşik Devletleri'nde göçmenlerin varlığının duygusal mesafeyi ve göçmenleri tehdit unsuru olarak gören kişilerdeki kaygıyı arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Şahin (2019) çalışmasında İstanbul'da çoğunlukla görülen kentsel dönüşüm ve güvenlikli sitelerin oluşumunun zenofobi kaynaklı olduğu ve yabancılarla aralarına mesafe koymak amacıyla gerçekleştiği görüşündedir.

Zenofobi ile ötekileştirilen grup veya kişilere yönelik olumsuz his ve davranışlarda bulunma (kaygı (Tummala-Narra, 2020), nefret, ayrımcılık (Yanık,2017), ötekileştirme (Doğan,2019) vb.) gibi aralarındaki ilişkiye bakılmayan ancak birlikte ele alınan nitel araştırmalara rastlanmıştır. Bu nitel araştırmalardan biri olan Yanık (2017) çalışmasında sosyal medyadaki mültecilerle ilgili haberleri ele alan çalışmasında mültecilere yönelik olarak nefret söyleminin ayrımcılık, ötekileştirme, homofobi, zenofobi, cinsiyetçilik şeklinde dışa vurumu gerçekleştiği görüşündedir. Ünal (2014) çalışmasında mülteciler ve yerel halk arasında "biz" ve "öteki" olarak yapılan net ayrımın zenofobi düzeylerinde etkisi olacağı görüşündedir. Öteki denilenler, hiçbir şey olmadıkları için her şey olabilirler. Yabancı olabilirler, düşman olabilirler ve önlem alınması gereken korkulacak varlıklar olabilirler. Böylesine hissedilen olumsuz düşünceler ve var olan yargılar "biz" ve "öteki" arasına duygusal olarak da mesafe koyulmasına sebep olabilir. Değişgel ve Özdoğan (2017) da yiyecek ve içecekler üzerinden gösterilen zenofobik tutumları ele alındığı çalışmasında zenofobi düzeyinin artışında "biz" ve "öteki" kavramlarına vurgu yapmaktadır. Mülteci ve göçmenlere yönelik giderek artan olumsuz düşünce ve tepkiler mültecilere karşı daha olumsuz hissetmeye ve dolayısıyla aralarına duygusal olarak da mesafe koymalarına sebep olmaktadır. Ünal (2014) ve Doğan (2019) da çalışmalarıyla bu görüşü desteklemektedir. Yıldırımalp ve Erdoğan (2019) Suriyeli mültecilere bakış açısının toplumsal uzaklık bağlamında incelediği çalışmasında yerli halkın Suriyeli mültecilere karşı toplumsal uzaklığının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yabancı korkusu olarak tanımlanan zenofobi zaten yabancılara yönelik olarak hissedilen olumsuz duyguyu içeriyor. Duygusal mesafe de bir kişiye yönelik olarak olumsuz duygular hissedilmesi sonucu o kişi ile araya mesafe koymayı anlatıyor.

Dolayısıyla bir kişiye karşı zenofobik tutum sergilendiğinde o kişiyle araya duygusal mesafe koyulduğunu düşünülebilir. Zenofobi ile duygusal mesafe arasındaki korelasyonun yüksek olması bu şekilde açıklanabilir.

Araştırmanın bulgularında okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeyleri ile duygusal mesafe düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgudan hareketle özgecilik düzeyi yüksek olan okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin daha düşük olduğu ve özgecilik düzeyi düşük olan okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde, doğrudan özgecilik davranışı ve duygusal mesafe düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği bir alışmaya rastlanamamıştır. Özgecilik ve duygusal yakınlık arasındaki ilişkiyi inceleyen Korchmaros ve Kenny (2001) çalışmasında duygusal yakınlık ile özgecilik arasında pozitif yönlü ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Duygusal yakınlığın özgecilik davranışını önemli derecede açıkladığı sonucunu bulgulamıştır. Özgecilik ve duygusal mesafe değişkenlerine benzer olarak toplumsal uzaklık ve yardım etme davranışlarının ele alındığı çalışmayı Yıldırımalp ve Erdoğan (2019) tarafından yapılmıştır. Yıldırımalp ve Erdoğan (2019) toplumsal mesafe değişkenini ele aldığı çalışmasında Suriyeli mülteci yardım istediğinde toplumsal uzaklığın en az olduğu yani yardım etme davranışının görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Suriyeli bir mülteciden yardım istene durumu olduğunda toplumsal uzaklığın en fazla olduğu sonucu bulgulanmıştır. Suriyeli mülteciler yardım istediğinde toplumsal uzaklığın azalmasında Türk kültürünün adetleri içerisinde yardıma ihtiyaç duyana yardımda bulunma davranışının bulunmasının önemli olduğu düşünülebilir.

Büyükdağ, Gülper ve Çelikçeken (2019) mülteci öğrencilerin Türk öğrencilerle arasındaki duygusal mesafelerinin araştırıldığı çalışmasında mültecilerin Türk öğrencilere yönelik duygusal uzaklıkları ile Türk öğrencilerin kendilerine karşı tavırlarının içerisinde yardımda bulunma davranışına göre anlamlı bir farklılık bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Suriyeli mülteci öğrenciler, Türk öğrencilerin kendilerine yardımda bulunduklarını belirtmişlerdir.

5.2. Okul Psikolojik Danışmanlarının, Özgecilik ve Mültecilere Karşı Hissedilen Duygusal Mesafe Puanlarının Zenofobi Puanlarını Yordama Durumuna Yönelik Tartışma

Okul psikolojik danışmanlarının, özgecilik ve mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafe puanları zenofobi puanlarını anlamlı düzeyde yordama durumuna bakıldığında özgecilik değişkeni zenofobiye ilişkin varyansın %6,3 ünü açıkladığı ve Zenofobi ile Özgecilik arasında negatif yönlü manidar bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan analizde özgecilik değişkenine ek olarak duygusal mesafe değişkeni de alındığında duygusal mesafe değişkeni özgecilik değişkenine ek olarak zenofobiye ilişkin varyansa %40,7 katkı sağlamaktadır. Böylece açıklanan toplam varyans %47 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Zenofobi ile duygusal mesafe arasında pozitif yönlü manidar bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özgecilik değişkeni zenofobiyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır ama devreye bir diğer değişken olan duygusal mesafe girdiğinde özgeciliğin zenofobi üzerindeki olumlu anlamlı etkisi ortadan kalkmaktadır. Bu duruma tam aracılık denilir. Aracı role sahip değişken girdiğinde bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasındaki etki düzeyinde ne kadar azalma düzeyi ne kadar büyük olursa aracılık derecesi de o kadar büyük olur (Baron ve Kenny, 1986). Duygusal mesafe değişkeni, zenofobiyi özgecilikten daha fazla etkilemektedir. Özgecilikle zenofobi arasındaki ilişkide duygusal mesafenin tam aracı rolü bulunmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde; Straume ve Odeen (2010) yaptığı çalışmasında özgeciliği açıklamada en önemli katkıyı -,138 ile zenofobi değişkeninin yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak zenofobiyi açıklamada özgeciliğin ya da duygusal mesafe değişkeninin ele alındığı çalışmaya rastlanamamıştır. Ayrıca, ilgili literatürde doğrudan özgecilik ve mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafe puanlarının zenofobi puanlarını anlamlı düzeyde yordama durumuna bakılan çalışmaya da rastlanmamıştır.

Suriyeli mülteciler her ne kadar ülkemizle dini ve kısmen benzer kültüre sahip olsalar da yaşam tarzları, dilleri, iletişim tarzları vs. gibi birçok noktada farklılaşmaktadır ve bu durum toplum içerisinde kolaylıkla "öteki" olarak tanımlanabilmelerine sebep olmaktadır (Eser ve Uygur, 2019). Karaoğlu (2015) çalışmasında kültürel farklılığın mültecilere yönelik olumsuz duyguları yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Mülteciler, Türkiye'ye geldikleri günden bu zamana kadar yardım ve misafirperverlikle karşılandığı kadar ayrımcılığa, ötekileştirilmeye, ön yargılara da maruz kalmışlardır (Erdoğan, 2014).

Ön yargılar, gruplar arasında kurulan ilişkilerin duygusal bileşenleridir. İnsanlar tanımadığı veya daha az tanıdığı kişilere ön yargı ile yaklaşabilirler ve önyargılar bir grup veya kişiye yönelik bir temele dayanmayan olumsuz duyguları içerir. (Bilgin,2013; Eser ve Uygur,2019; Fiske,1998). Mültecilere yönelik hissedilen olumsuz tüm bu duygular, kişilerin onlarla aralarına duygusal olarak mesafe koymalarına da sebep olabilir.

Önyargılar ile özgecilik arasındaki ilişki Batson ve ark (1981) tarafından ortaya atılan empati-özgecilik hipotezi çerçevesinde ele alınabilir. Bu hipotez kişilerin yardım davranışlarını empati kurduğunda egoistik düşüncelerle mi yoksa özgeci düşüncelerle mi yaptığına odaklanır. Özgeci düşünceyle yapılan yardım davranışı yüksek empati içerirken egoistik düşünceyle yapılan yardım davranışı düşük empati içerir. Özgeci davranışı yüksek olan kişilerin empatik davranışlarının da yüksek olduğu yapılan birçok çalışmada da görülmektedir (Acar ve Apak,2017; Andreoni ve Rao,2011; Avcı, Aydın ve Özbaşaran, 2013; Hoffman, 2001).

Empati ile önyargı arasında negatif yönlü bir ilişki vardır, önyargı düzeyi yüksek olan bir kişinin empati becerileri zayıftır, empati becerileri yüksek olan kişilerin önyargı düzeyi daha düşüktür (Pratto ve ark.,1994; Tekeş,2013). Dolayısıyla empati becerisi yüksek olan kişilerin önyargılı davranış gösterme ihtimali düşüktür ya da önyargılı davranan bir kişinin empatik eğilimi düşüktür dolayısıyla özgeci davranışta bulunma eğilimi de düşüktür denilebilir.

Özgeciliğin iç ve dış grup üzerinde ele alındığı çalışmada; iç gruptan olan yani hakkında bilgi sahibi olunulan kişilere özgeci davranış gösterme eğiliminin, tanınmayan veya dış grup olan kişilere yönelik olarak özgeci davranış gösterme eğilimden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Tajfel ve Turner,1986).

Zenofobik tutuma maruz kalanlar genellikle ötekileştirilenlerdir. Ötekileştirilen hakkında çoğu zaman yeterince tanımadığımız için sahip olduğumuz yüzeysel ve basmakalıp bilgiler ile olumsuz duygulara sahip oluruz (Nevo, 2002; Yılmaz, 2018). Önyargı gibi olumsuzlukları içerisinde barındıran duygulara sahip olan kişilerin empati kurma ve dolayısıyla özgeci davranma ihtimali düşüktür ancak ötekileştirilenler hakkında doğru bilgi edinmek ve tanımak ön yargının yerini empatiye bırakmasını (Yılmaz, 2018) dolayısıyla da özgeci davranışlar sergilenmesini sağlayabilir. İlgili literatür incelendiğinde; kişilerin ötekileştirilenler ile ilgili doğrudan özgeci davranışlarda bulunma ihtimali o

kişilere yönelik basmakalıp bilgilerle olumsuz duygular hissetmesi ihtimalinden daha düşük olduğu düşünülebilir. Yani kişiler, birilerini basmakalıp bilgileriyle olumsuz duygular hissettiği ve öteki olarak gördüğü için o kişilere karşı özgeci davranışlarda bulunma ihtimalleri düşüktür denilebilir. Elde edilen bu bilgiler sonucunda; kişilerin tanımadığı, öteki olarak gördüğü, hakkında önyargıları olan, zenofobik tutum sergilediği kişilere yönelik hissedilen olumsuz duyguları o kişilere özgeci davranışta bulunma durumunu olumsuz yönde etkileyebilir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre özgecilik değişkeni tek başına zenofobiyi düşük düzeyde yordarken içerisinde ön yargıların bulunduğu yabancı kişilere yönelik hissettiğimiz olumsuz duygular sonucu mültecilerle araya koyulan duygusal mesafe değişkeni girdiğinde özgeciliğin zenofobiyi yordama gücü ortadan kalkmakta ve duygusal mesafe değişkeni zenofobi üzerinde önemli bir etki sağlamaktadır.

5.3. Okul Psikolojik Danışmanlarının Zenofobi Düzeylerinin Demografik Değişkenlere (Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Çocuk Sahibi Olma, Meslekte Bulunma Yılı ve Çalışılan Okulda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu) Göre İncelenmesine Yönelik Tartışma

5.3.1. Cinsiyet değişkenine ilişkin tartışmalar

Bu çalışmada, okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin cinsiyete göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyetin zenofobi üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin cinsiyet değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür İlgili alanyazın incelendiğinde ulaşılan sonuca paralel olarak; Aydın (2019), İnan ve Kartal (2019) ve Gündüz (2019) çalışmalarında cinsiyet değişkeni ile zenofobi arasında manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Avrupada yapılan bazı çalışmalarda cinsiyet değişkeninin zenofobiyi açıklamada etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Burjanek, 2001; Nastuta ve Tompea,2011).

Acar ve Işıker Bedir (2019) ve Padır (2019) çalışmalarında cinsiyet değişkeninin zenofobiyi anlamlı düzeyde etkilediği, erkeklerin zenofobi düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ommundsen ve diğerleri (2013) de çalışmasında korku temeline dayanan zenofobik tutumu erkeklerin kadınlara göre daha çok sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Yapılan birçok araştırmada erkeklerin kadınlarla kıyasladığında daha çok zenofobik tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Aktaş, Tepe ve Persson,2018; Ceballos ve Yakushko,2014; Haque,2015; Jungkunz, Helblıng ve Schwemmer, 2019;

Karataş ve Güzel,2020; Makashvili, Vardanashvili, Javakhishvili, 2018; Strabac ve Listhaug, 2008; Svensson ve Edblad,2015; Quillian,1995; Zeisset,2016). Elde edilen diğer bulguların aksine kadınların erkeklere göre daha çok zenofobik tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılan çalışmalar da literatürde mevcuttur (Al- Kubaisi ve Soliman, 2017; Hjerm ve Nagayoshi, 2011; Ponce, 2017; Scott ve Safdar, 2017). Navruz (2015) tarafından ülkemizde yapılan bir çalışmada kadınların erkeklere göre yabancılara karşı sosyal kabullerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Zenofobi düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşılan çalışmalarda bu farklılaşmanın sebebi olarak ekonomik ve kültürel sebepler daha çok ön plana çıkarılmıştır. Erkeklerin ekonomik olarak kaygılandıklarını ve ataerkil kültürde erkeklerin kendilerini ailelerine bakmakla yükümlü hissetmesi sebebiyle erkeklerin zenofobi düzeylerinin daha yüksek olabileceğini belirtmişlerdir. Son yıllarda kadınların da artan bir şekilde ekonomiye katkısı olduğu ve ataerkil toplum yerine daha hümanist bir toplum görüşü benimsenmeye çalışıldığı için kadın ve erkekler arasında zenofobi düzeyinde bir farklılaşma olmadığı düşünülebilir.

5.3.2. Yaş değişkenine ilişkin tartışmalar

Bu çalışmada, okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin yaş değişkenine göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin yaş değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili alanyazın incelendiğinde elde edilen bulgulara paralele olarak; Karataş ve Güzel (2020) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmasında yaş ile zenofobi düzeyleri arasında manidar bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. İnan ve Kartal (2019) ve Gündüz (2019) çalışmalarında, ulaşılan bu sonuca parelel olarak yaş değişkeninin zenofobi ile arasında manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

Literatürde zenofobi düzeyinin yaş değişkenine göre farklılaştığı sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Bazı araştırma sonuçlarına göre yaşlı bireylerin zenofobi düzeyinin daha yüksek (Burjanek,2001; Chen ve Yi,2013; Jungkunz, Helbling ve Schwemmer, 2019; Nastuta ve Tompea, 2011; Padır,2019) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bulunan diğer sonuçların aksine Aydın (2019) çalışmasında yaş değişkeni ile zenofobi arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır ve gençlerin zenofobi düzeylerinin yaşlı bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. İnan ve Kartal (2019) çalışmasında zenofobi yaş değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşsa da zenofobi düzeyine ait ortalamaların katılımcıların yaşları arttıkça düştüğünü

bulgulamıştır. Öztürk (2020) çalışmasında gençlerin zenofobi düzeylerinin yaşlı bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bloom(2010) çalışmasında 45 yaşından küçük kişilerin göçmenlere yönelik daha az olumsuz tutum sergilediğini bulgulamıştır.

Havighurst (1956)'a göre kişilerin içerisinde bulundukları gelişim dönemine göre gerçekleştirmesi gereken bazı görevleri vardır. Genç yetişkinlik döneminde meslek edinme, ekonomik bağımsızlık kazanma, sorumluluk üstlenme vb., yetişkinlik döneminde; gelecek nesilleri yetiştirme, verimli ve üretici olarak topluma katkı sağlama, kurulan ekonomik yaşam standardını koruma vb., yaşlılık döneminde; fizyolojik değişimleri kabul edebilme, genç nesillere rehberlik edebilme gibi ekonomik faaliyetlerden daha uzak gelişim görevleri vardır. Türkiye'de yapılan çalışmalar arasında zenofobi düzeyinin yaş değişkenine göre farklılaştığı sonucuna ulaşan çalışmalarda araştırmanın yapıldığı örneklem grubuna ve bu grupların gelişim görevlerine göre farklılık gösterdiği düşünülebilir. Türkiyede yapılan çalışmalar ile yurtdışında yapılan çalışmaların zenofobi düzeyleri ile yaş değişkene göre farklılaşma durumu arasında tutarlılık olmadığı görülmektedir. Bu tutarsızlığın da ülkelerin içerisinde bulunduğu şartlardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

5.3.3. Medeni durum değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin medeni duruma göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin medeni durum değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili alanyazın incelendiğinde ulaşılan sonuca paralel olarak; medeni durum ile zenofobi arasında manidar bir farklılık göstermediği kişilerin bekar, evli veya dul/boşanmış olmasına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılan çalışmalar mevcuttur (Aydın,2019; Butkus, Maciulyte-Sniukiene ve Matuzeviciute, 2016; Gündüz,2019). Zenofobi düzeyinin medeni duruma göre farklılaşma durumunu inceleyen çalışmalar özellikle yurt içindeki çalışmalar arasında sınırlıdır mevcut çalışmalar da son yıllarda gerçekleştirilmiştir (Aydın, 2019; Gündüz, 2019; Öztürk, 2020). Literatürde zenofobi düzeyinin kişilerin medeni durumlarına göre farklılaştığı sonucuna ulaşan çalışmalara da ulaşılmıştır. Raijman, Semyonov ve Schmidt (2003) çalışmasında bekarların zenofobi düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulgulamaktadır. Öztürk (2020) çalışmasında bekar olan kişilerin zenofobi düzeyinin evli olanlara göre 5 kat daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde ulaşılan diğer sonuçların aksine Chen ve Yi (2013) çalışmasında evli olan kişilerin bekar olanlara göre

zenofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmaların yapıldığı örneklem grubunun kültürü, toplumsal dinamikleri ile içerisinde bulunulan sürecin de farklı sonuçlar elde edilmesine sebep olabileceği düşünülmektedir.

5.3.4. Çocuk Sahibi Olma Değişkenine İlişkin Tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin çocuk sahibi olma durumuna göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin çocuk sahibi olma değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili alanyazın incelendiğinde ulaşılan sonuca paralel olarak; Aydın (2019) çalışmasında çocuk sahibi olma durumu ile zenofobi arasında manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Kişilerin çocuk sahibi olma durumları zenofobi düzeylerinde farklılığa sebep olmamaktadır. Zenofobi ile demografik değişkenlerin incelendiği çalışmalarda Aydın (2019) çalışması dışında bireylerin çocuk sahibi olma durumlarını inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Demografik değişken olarak daha çok yaş, cinsiyet, medeni durum gibi değişkenler incelenmektedir. Bu konudaki alan yazına bu bulgu katkı sağlayabilir bu açıdan elde edilen bulgunun önemli olduğu düşünülmektedir.

5.3.5. Meslekte çalışma yılı değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin meslekte çalışma yılına göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin meslekte çalışma yılı değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür. Kişilerin meslekte kaç yıldır çalıştıkları zenofobi düzeylerini etkilememektedir. İlgili literatür incelendiğinde; Gündüz (2019) sağlık çalışanları ile yaptığı çalışmasında zenofobi düzeylerinin meslekte çalışma yılı ile arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Psikoloji ve eğitim alanında görev yapan meslek gruplarının meslekte çalışma yıllarının zenofobi düzeyini farklılaştırma durumunu araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla okul psikolojik danışmanlarının meslekte çalışma yılının zenofobi düzeylerini farklılaştırmadığı yönünde elde edilen bulgunun önemli olduğu düşünülmektedir.

5.3.6. Okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunma değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin çalıştığı okulda yabancı uyruklu öğrenci bulunma durumuna göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeylerinin çalışılan okulda

yabancı uyruklu öğrencisi bulunma değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili alanyazın incelendiğinde; psikoloji ve eğitim alanında çalışan kişilerin çalıştığı kurumda yabancı uyruklu öğrenci bulunma değişkeni ile zenofobiyi inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Kişilerin mültecilerle aynı kurumda eğitim görme (Acar ve Işıker Bedir, 2019; Karataş ve Güzel,2020) karşılaşma sıklığı ve karşılaşma ortamlarının (Aydın,2019) zenofobi düzeylerinde farklılık yaratma durumuyla ilgili çalışmalara rastlanmıştır. Acar ve Işıker Bedir'in (2019) çalışmasında üniversite öğrencilerinin eğitim aldığı okullarda yabancı uyruklu öğrenci bulunması durumunda zenofobi düzeyinde anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir yani üniversite öğrencilerinin eğitim aldıkları okullarda mülteci öğrenci olması ya da olmaması zenofobi düzeylerinde bir farklılığa sebep olmamaktadır. Karataş ve Güzel (2020) çalışmasında sınıfında yabancı uyruklu öğrenci olmayan üniversite öğrencilerinin yabancı öğrenciler ile aynı sınıfta eğitim gören öğrencilere göre zenofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir sonuca da Hollanda da yapılan bir araştırmada rastlanmış ve bu araştırmada yabancı öğrenciler ile birlikte eğitim almayanların zenofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu bulgulanmıştır (Bekhuis, Ruiter ve Coenders,2013). Aydın (2019)'a göre kişilerin zenofobi düzeyleri mülteciler ile karşılaşma sıklığına göre farklılaşmamaktadır. Suriyeli mülteciler ile karşılaşma durumları zenofobi düzeyi üzerinde bir farklılığa sebep olmamaktadır. Gruplar arası temas kuramı elde edilen bu bulguları açıklamaktadır. Gruplar arası temas kuramına göre temas etme yani mülteci ile karşılaşma durumu mültecilere karşı önyargıyı ve zenofobiyi azaltacağı düşünülür ancak edilen temasın niteliği önem taşımaktadır. Kişiler mülteciler ile karşılaşma durumlarında iletişim kurarak mülteciler hakkında bilgi edinmeleri durumunda zenofobi düzeylerinde bir farklılaşma oluşabilir (Güler,2013). Dolayısıyla mülteciler ile karşılaşma sıklığından çok bu karşılaşmanın niteliği önemlidir.

Okul psikolojik danışmanlarının zenofobi düzeyleri arasında demografik değişkenlere göre farklılık olmamasının sebebi olarak mevcut yaşlarına kadar hepsinin aldığı eğitimlerin ortak olması, bu eğitimlerle duygu ve davranışlar, cinsiyet rolleri, kültürel ve gelişimsel faktörler, bireysel farklılıklara saygı, danışanlara koşulsuz kabul gibi konularda farkındalıklarının benzer olması sebebiyle mesleki kimlikleri gereğince zenofobi düzeyleri arasında farklılaşma olmadığı düşünülebilir.

5.4. Okul Psikolojik Danışmanlarının Özgecilik Düzeylerinin Demografik Değişkenlere (Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Çocuk Sahibi Olma, Meslekte Bulunma Yılı ve Çalışılan Okulda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu) Göre İncelenmesine Yönelik Tartışma

5.4.1. Cinsiyet değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin cinsiyete göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyetin özgecilik üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin cinsiyet değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili alanyazın incelendiğinde araştırmanın bulgularına paralel olarak; Ak(2013) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmasında özgeciliğin cinsiyete göre farklılaşmadığını, Mutafçılar (2008) alanda çalışan öğretmenlerin özgeciliği üzerine yaptığı çalışmasında öğretmenlerin özgecilik düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yeşilkayalı (2015) koruyucu aileler ile yaptığı çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmanın bulgularını ve bu çalışmaları destekleyen başka çalışmalar da mevcuttur (Akbaba,1994; Banbal, 2010; Fettahlıoğlu ve Afşar,2017; Huber ve MacDonald, 2012; İşmen ve Yıldız, 2005; Karadağ ve Mutafçılar, 2009; Kasapoğlu, 2013; Ma, 1985; Onatır, 2008; Rusthon, Fulker, Neale, Nias ve Eysenck, 1986; Şakar,2018).

İlgili literatür incelendiğinde, özgeciliğin cinsiyete göre farklılaşmadığına dair elde edilen bulguların aksine Başarer ve Kısaç (2017) çalışmasında özgeciliğin cinsiyete göre farklılaştığı ve kadınların özgecilik düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulguyu destekleyen başka çalışmalar da mevcuttur (Boylu, 2020; Carlo ve Randall, 2002; Çağatayalp Özdin,2019; Çiftçi ve Gürer, 2019; Ekşi, Sayın ve Çelebi,2016; Elmas,1998; Eubanks, 2008; Karaca, Gündüz ve Aral, 2011; Khalınbaylı, 2018; McGinley & Carlo, 2007; Topuz, 2013; Ümmet,2012; Weinstein ve Ryan, 2010). Özgecilik kavramının kültürel değişikliklerden etkilenmesi sebebiyle araştırmaların yapıldığı örneklem grubunun kültürü, toplumsal dinamikleri ile içerisinde bulunulan sürecin de farklı sonuçlar elde edilmesine sebep olabileceği düşünülmektedir.

5.4.2. Yaş değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin yaş değişkenine göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Yaş değişkeninin özgecilik üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının

özgecilik düzeylerinin yaş değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili alanyazın incelendiğinde araştırmanın bulgularına paralel olarak; Kısaç ve Başarer (2017), yetişkinler ile yaptığı çalışmasında özgeci davranışlarının yaş ile anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ekşi, Sayın ve Çelebi (2016) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmasında öğrencileri 21 yaş altı ve üstü olarak ele almış ve yapılan analizler sonucunda özgecilik düzeyinde bu iki grup arasında bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer bulgular olarak ulaşılan sonuca paralel özgecilik düzeyinin yaşa göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar mevcuttur (Krebs,1970; Topuz,2013; Yeşilkayalı,2015). Aktaş ve Güvenç (2006) çalışmasında özgecilik düzeylerinin yaşa bağlı olarak gelişim gösterdiği ancak yaştan daha çok kişinin özgecilik düzeyinin kişilerarası duyarlılık düzeyi ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Çağatayalp-Özdin (2019) çalışmasında özgeciliğin alt boyutları ile yaş arasında düşük düzeyde anlamlı farklar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Örneklem grubunun yaşı arttıkça özgeciliğin maddi yardım, yaşlı/hastalara yardım, travmatik durumlarda yardım, fiziksel olarak güce dayalı yardım alt boyutlarında artış olduğu, diğer alt boyutlarda ise yaşa göre manidar bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Farklı örneklem grupları üzerinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, yetişkinlerin ergenlere göre daha özgeci olduğu (Rusthon, Fulker, Neale, Nias ve Eysenck, 1986); çocukluktan ergenliğe geçildiğinde yani yaş büyüdüğünde özgecilik düzeylerinin arttığı (Chou,1998); lise öğrencilerinde yaş büyüdükçe özgecilik düzeylerinde artış olduğu (Johnson,2000) ve üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada yaş arttıkça özgecilik düzeyinin arttığı (Khalınbaylı, 2018) sonucuna ulaşılmıştır. Kumru, Carlo ve Edwards (2004) ilkokul, lise ve üniversite öğrencileriyle yaptığı olumlu sosyal davranışları ele aldığı çalışmasında özgecilik alt boyutunun en yüksek düzeyinin üniversite öğrencilerinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ümmet (2012) yaptığı araştırmasında üniversite öğrencilerinin 23 yaş üstünde olan öğrencilerin 23 yaş altında olan öğrencilere göre anlamlı olmayan düzeyde daha özgeci olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde yaş arttıkça özgecilik düzeyinin arttığı sonucuna ulaşan çalışmalar bulunmaktadır (Fowler, 2006; Haski-Leventhal, 2009; Ümmet, 2012; Mutafçılar, 2008).

Araştırmaların yapıldığı örneklem grubunun gelişim görevleri, kültürü, toplumsal dinamikleri ile içerisinde bulunulan sürecin de farklı sonuçlar elde edilmesine sebep olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada elde edilen okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeyleri arasında yaşa göre farklılık olmamasının sebebi olarak da mevcut

yaşlarına kadar hepsinin aldığı eğitimlerin ortak olması, bu eğitimlerle duygu ve davranışlar, cinsiyet rolleri, kültürel ve gelişimsel faktörler, danışanlara koşulsuz kabul, bireysel farklılıklara saygı gibi konularda farkındalıklarının benzer olması sebebiyle birer yetişkin olarak özgecilik düzeyleri arasında farklılaşma olmadığı düşünülebilir.

5.4.3. Medeni durum değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin medeni durum değişkenine göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Medeni durum değişkeninin özgecilik üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin medeni durum değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili alanyazın incelendiğinde araştırmanın bulgularına paralel olarak; Mutafçılar(2008) öğretmenlerle yaptığı çalışmasında, öğretmenlerin evli veya bekar olma durumlarının özgecilik ölçeğinin tüm alt boyutlarında bir farklılık göstermediği, evli ve bekar öğretmenlerin özgecilik düzeylerinin aynı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Onatır(2008) da öğretmenlerle yaptığı çalışmasında tüm alt boyutlarda ve özgeciliğin toplam puanıyla medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bulgulara benzer olarak Palta(2019) ve Karadağ ve Mutafçılar(2009) çalışmalarında medeni durum ile özgecilik arasında anlamlı bir farklılık olmadığını bulgulamıştır.

Smith (2003; 2006)çalışmalarında elde edilen bulguların aksine evli kişilerin boşanmış/dul ve hiç evlenmemiş kişilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çitçi ve Gürer (2019) çalışmasında evli kişilerin özgecilik düzeylerinin bekar olanlara daha yüksek olduğu sonucunu bulgulamıştır.

5.4.4. Çocuk sahibi olma durumu değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin çocuk sahibi olma durumuna göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk sahibi olma durumunun özgecilik üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin çocuk sahibi olma durumundan bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili alanyazın incelendiğinde araştırmanın bulgularına paralel olarak; Onatır (2008) çalışmasında özgeciliğin tüm alt boyutları ve toplam puanıyla öğretmenlerin özgeciliği arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Mutafçılar (2008) çalışmasında özgeciliğin alt boyutlarında çocuk sahibi olma durumunu

incelediğinde bağışta bulunma alt boyutu ile negatif, acil durumlarda yardımseverlik, güncel durumlarda yardımseverlik, sosyal sorumluluk/paylaşma boyutlarında ise pozitif yönlü düşük düzeyde manidar bir ilişki olduğu sonucunu bulgulamıştır. Yapılan literatür araştırmasında özgecilik düzeyi ile çocuk sahibi olma durumunu ele alan araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür.

5.4.5. Meslekte çalışma yılı değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin meslekte çalışma yılına göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Meslekte çalışma yılının özgecilik üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin meslekte çalışma yılından bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili alanyazın incelendiğinde; Çitçi ve Gürer (2019) tekstil sektöründe çalışan kişilerle yaptığı çalışmasında meslekte çalışma yılının özgecilik düzeyinde bir farklılaşmaya sebep olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Onatır (2008) çalışmasında özgeciliğin toplam puanı ile meslekte çalışma yılı arasında manidar farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Ancak alt boyutlar açısından ele alındığında güncel durumlarda yardımseverlik ve sosyal sorumluluk alt boyutlarında 21 yıl ve üstünde meslekte bulunanların özgecilik puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Palta(2019) da çalışmasında 21 yıl ve üstünde meslekte bulunanların 1-5 yıldır meslekte bulunanlara göre daha özgeci olduğu sonucunu bulgulamıştır. Literatürde özgecilik düzeylerinin meslekte çalışma yılına göre farklılaştığı sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Batson,1988; Mutafçılar,2008; Penner,1995). Karadağ ve Mutafçılar(2009) yaptıkları çalışmada özgeciliğin alt boyutlarından güncel durumlarda ve acil durumlarda yardımseverlikte özgecilik düzeylerinin farklılaşmadığı ancak diğer alt boyutlarda meslekte bulunma yılı arttıkça özgecilik düzeyinin arttığı şeklinde sonuç elde etmişlerdir.

5.4.6. Okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunma değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin çalıştığı okulda yabancı uyruklu öğrenci bulunma durumuna göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeylerinin çalışılan okulda yabancı uyruklu öğrencisi bulunma değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür. Okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunan okul psikolojik danışmanları ile okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunmayan okul psikolojik danışmanların özgecilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. İlgili alanyazın incelendiğinde

çalışılan yerde mülteci bulunma durumu ile özgecilik değişkenlerini bir arada inceleyen bir araştırmaya rastlanamamıştır. Okul psikolojik danışmanlarının özgecilik düzeyleri arasında demografik değişkenlere göre farklılık olmamasının sebebi olarak mesleki kimlikleri gereğince danışanlara koşulsuz kabul, bireysel farklılıklara saygı gibi konularda farkındalıklarının benzer olması sebebiyle özgecilik düzeyleri arasında farklılaşma olmadığı düşünülebilir.

5.5. Okul Psikolojik Danışmanlarının Duygusal Mesafe Düzeylerinin Demografik Değişkenlere (Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Çocuk Sahibi Olma, Meslekte Bulunma Yılı ve Çalışılan Okulda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu) Göre İncelenmesine Yönelik Tartışma

İlgili alanyazın incelendiğinde duygusal mesafe değişkeninin bu araştırmanın ele aldığı bağlamda ele alan sınırlı çalışmaya ulaşılmıştır. Büyükdağ, Gülper ve Çelikçeken (2019) yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilere yönelik duygusal mesafe düzeylerini incelediği çalışması ve Marci ve Orr (2006) duygusal mesafenin algılanan empati ve psikofizyolojik uyum üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasına rastlanmıştır. Dolayısıyla bu çalışmadan elde edilen bulgular, alanda yapılan çalışmaların sınırlı olması ve diğer çalışmalardan daha farklı değişkenlerle birlikte ele alınmış olması sebebiyle alana farklı bir bakış açısı kazandıracağı düşünülmektedir. Duygusal mesafe değişkeninin farklı değişkenler ile birlikte ele alınmasında alanda yapılan öncü bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

5.5.1. Cinsiyet değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin cinsiyete göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyetin duygusal mesafe üzerinde farklılık yaratan bir değişken olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin cinsiyet değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili alanyazın incelendiğinde; Büyükdağ, Gülper ve Çelikçeken (2019) duygusal mesafenin cinsiyete göre farklılaşmadığı ancak kız öğrencilerin duygusal mesafe düzeyi ortalamaları erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Marci ve Orr (2006) çalışmasında cinsiyet ile duygusal mesafe arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

5.5.2. Yaş değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin yaş değişkenine göre manidar farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal mesafe puanlarında 20-30 yaş aralığındakilerin 40-50 yaş aralığındakilere göre mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafelerinin daha yüksek olduğu sonucu bulgulanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde Büyükdağ, Gülper ve Çelikçeken (2019) Duygusal mesafenin alt boyutlarından olan duygusal yakınlık düzeyinin sınıf düzeyine göre farklılaştığı sonucu elde edilmiştir. Sınıf düzeyleri arasından 11. Sınıf ile 9. Sınıf ve 11. Sınıf ile 10. Sınıflar arasında farklılaşmaktadır. Bu durumda yaş arttıkça duygusal yakınlık düzeyinin arttığı, duygusal mesafe düzeyinin azaldığını düşünebiliriz. Araştırmada elde edilen bulguların aksine Marci ve Orr (2006) çalışmasında yaş değişkeni ile duygusal mesafe arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

5.5.3. Medeni durum değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin medeni durum değişkenine göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Medeni durum değişkeninin duygusal mesafe üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin medeni durum değişkeninden bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde duygusal mesafe değişkeninin medeni duruma göre farklılaşma durumunu ele alan bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu araştırmanın örneklem grubunu okul psikolojik danışmanları oluşturmaktadır. Psikolojik danışmanlar mesleklerini icra ederken bir takım kişisel özelliklere, mesleki bilgi ve becerilere sahip olması gerekir (Young, 2009).

Corey (2008)'e göre psikolojik danışmanlarda bulunması gereken özelliklerin başında kişilik özellikleri ve tutum ön planda olmalıdır. Psikolojik danışmanın empati, yardım etme, insana ve doğaya karşı olumlu bakış açısı, öz farkındalık, öz yeterlilik ve bunların yanında mesleki becerileri de olmalıdır. Bu özelliklerden biri olan empati, bir kişinin başkasını kendi kişisel gerçekliğini koruyarak karşıdaki kişinin yerine koyabilmesi ve onun duygu ve düşüncelerini anlayabilmesidir (Basch,1983; Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ, 2017). Psikolojik danışmanların empati becerilerinin yüksek olması bu araştırmadan elde edilen medeni durum değişkeninin duygusal mesafe üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucunu açıklayabilir. Psikolojik danışmanların medeni durumlarının evli, bekar veya dul/boşanmış olması mülteciler ile aralarına duygusal mesafe

koyma durumlarını etkilememektedir çünkü psikolojik danışmanlar sahip oldukları empati becerileri ile diğer tüm canlılara olduğu gibi mültecilerin yerine kendilerini koyarak onların duygu ve düşüncelerini anlayabilmekte ve duygusal olarak aralarına mesafe koyma durumları medeni durumlarına göre farklılaşmadığı düşünülebilir.

5.5.4. Çocuk sahibi olma durumu değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin çocuk sahibi olma durumuna göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk sahibi olma durumunun duygusal mesafe üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin çocuk sahibi olma durumundan bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde duygusal mesafe düzeyini çocuk sahibi olma duruma göre ele alan bir çalışmaya rastlanamamıştır.

TÜRK PDR-DER [Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği] (2012), psikolojik danışmanların dikkate alması gereken etik ilkeleri yetkinlik, dürüstlük, duyarlı ve hoşgörülü olmak, kültürel ve bireysel farklılıklara duyarlılık, toplumsal, mesleki ve bilimsel sorumluluk olarak belirlemiştir. Bu etik ilkelerden biri olan kültürel ve bireysel farklılıklara duyarlı olmak; verilecek olan hizmetlerde kişilerin din, dil, ırk, yaş, cinsiyet gibi kültürel veya bireysel farklılıklarından kaynaklı herhangi bir ayrım yapmadan adil olarak hizmet vermeyi içermektedir. Psikolojik danışmanların bu etik ilkeyi benimsedikleri için bu araştırmadan elde edilen çocuk sahibi olma durumunun duygusal mesafe üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Kültürel ve bireysel farklılıklara duyarlı etik ilkesini benimsemiş olan psikolojik danışmanların çocuk sahibi olma ya da olmam durumlarının mültecilere yönelik duygusal mesafe düzeylerinde bir farklılaşma yaratmayacağı sonucunu açıklayabilir.

5.5.5. Meslekte çalışma yılı değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin meslekte çalışma yılına göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Meslekte çalışma yılının duygusal mesafe üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin meslekte çalışma yılından bağımsız olduğu görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde duygusal mesafe değişkeninin meslekte çalışma yılına göre farklılaşma durumunu ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Etik ilkelerden birisi olan duyarlılık ve hoşgörülü olmak; kişilerin en üst düzeyde fayda görmelerini sağlamak ve zarar görmeyi önlemekle ilgilidir. Psikolojik danışmanlar bireylerin hak ve özgürlüklerine karşı duyarlıdırlar, insanlarla kurulan ilişkilerde duyarlı ve hoşgörülü olmanın her kapıyı açacağının bilincindedirler (TÜRK PDR-DER, 2012). Psikolojik danışmanların duyarlı ve hoşgörülü olma ile ilgili etik ilkeyi benimsemiş olmaları bu araştırmadan elde edilen meslekte çalışma yılının duygusal mesafe üzerinde farklılık yaratan bir etmen olmadığı sonucunu açıklayabilir. Kişilerin en üst düzey fayda görmelerini ve zarar görmemelerini ve kişilerin hak ve özgürlüklerine duyarlı olmayı temele alan bu ilkeyi benimsemiş olan psikolojik danışmanların meslekte farklı yıllar çalışsalar bile mültecilere karşı duygusal mesafe koyma durumlarında bir farklılaşma olmayacağı sonucuna açıklayabilir.

5.5.6. Okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunma değişkenine ilişkin tartışmalar

Okul psikolojik danışmanlarının duygusal mesafe düzeylerinin okulda yabancı uyruklu öğrenci bulunma değişkenine göre manidar farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal mesafe puanlarında okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunmayan okul psikolojik danışmanlarının okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunan okul psikolojik danışmanlarına göre mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafelerinin daha yüksek olduğu sonucu bulgulanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde doğrudan çalışılan okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunma durumu ile duygusal mesafeyi ele alan çalışmaya rastlanamamıştır ancak Büyükdağ, Gülper ve Çelikçeken (2019) çalışmasında Türk öğrencilerle birlikte eğitim görmekten memnun olma ile duygusal mesafe arasında manidar bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türk öğrenciler ile birlikte eğitim almaktan memnun olmadığını belirten yabancı uyruklu öğrencilerin duygusal mesafeleri birlikte eğitim almaktan memnun olan yabancı uyruklu öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Birlikte eğitim görmekten memnun olma durumu arttıkça yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilere yönelik duygusal mesafe düzeyleri azalmaktadır. Büyükdağ, Gülper ve Çelikçeken (2019)'un yaptığı aynı çalışmada yabancı uyruklu öğrenciler ve ailelerinin Türk öğrenciler ile iletişim kurma durumları ile duygusal mesafe arasında manidar bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İletişim kurmayan ve kurmaktan kaçınanların duygusal mesafelerinin iletişim kuranlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç araştırmadan elde edilen bulguları da destekler niteliktedir. Ötekileştirilen grup ile iletişim veya temas kurulduğunda kişilerin duygusal mesafelerinin azaldığı sonucuna ulaşılabilir.

Psikolojik danışmanlar lisans eğitimlerinde aldıkları “Psikolojik danışma ilke ve teknikleri”. “Psikolojik danışma kuramları”, “Meslek etiği ve yasal konular” (YÖK [Yüksek Öğretim Kurumu], 2021) vb. dersler gereğince etik standartlarına bağlı, bireysel ve kültürel farklılıklara saygı duyarak görev ve sorumluluklarının bilincinde olurlar (TÜRKPDR-DER, 2012). Rogers (1957)’a göre psikolojik danışmanın danışanına karşı olumlu koşulsuz kabul göstermesi danışmanlık sürecinde önemli bir koşuldur. Psikolojik danışman; danışanın durumu, düşünceleri, davranışları ne olursa olsun, danışanını kabul ederek sevgi ve saygı gösterirse koşulsuz olumlu kabulü göstermiş olacaktır. Meslek hayatlarında etkili olan psikolojik danışmanlar, birçok özelliklerinin yanında diğerlerinin mutluluğuyla da saygı, güven, ilgi ve değer verme ile ilgili olarak gerçekten ilgilenirler. Psikolojik danışmanlar empatik, saydam ve danışanını koşulsuz olarak kabul eden, danışanına saygı duyan bir tutum içerisindedirler (Corey, 2015). Bu yüzden araştırmadan elde edilen bulgularda örneklem grubu okul psikolojik danışmanlarından oluştuğu için zenofobi, özgecilik ve duygusal mesafe değişkenlerinde demografik değişkenlere göre çok ciddi farklılaşmalar olmadığı düşünülebilir.

6.Sonuç ve Öneriler

6.1.Sonuçlar

Bu araştırmada okul psikolojik danışmanlarının özgecilik ve mültecilere karşı hissettiği duygusal mesafenin zenofobi düzeylerine olan etkisi araştırılmıştır. Araştırmaya ait sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

1. Özgecilik değişkeni zenofobiyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır ama devreye bir diğer değişken olan duygusal mesafe girdiğinde özgeciliğin zenofobi üzerindeki olumlu anlamlı etkisi ortadan kalkmaktadır. Duygusal mesafe değişkeni, zenofobiyi özgecilikten daha fazla etkilemektedir.
2. Özgecilikle zenofobi arasındaki ilişkide duygusal mesafenin tam aracı rolü bulunmaktadır.
3. Zenofobi düzeyleri ile özgecilik düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
4. Zenofobi düzeyleri ile duygusal mesafe düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
5. Özgecilik düzeyleri ile duygusal mesafe düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
6. Zenofobi düzeylerinin cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, meslekte bulunma yılı ve çalışılan Okulda Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunma Durumu göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.
7. Özgecilik düzeylerinin cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, meslekte bulunma yılı ve çalışılan okulda yabancı uyruklu öğrenci bulunma durumu göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.
8. Duygusal mesafe düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma, meslekte bulunma yılı durumu göre manidar bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.
9. Duygusal mesafe düzeylerinin yaş değişkenine göre manidar farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal mesafe puanlarında 20-30 yaş aralığındakilerin 40-50 yaş aralığındakilere göre mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafelerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
10. Duygusal mesafe düzeylerinin okulda yabancı uyruklu öğrenci bulunma değişkenine göre manidar farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal mesafe puanlarında okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunmayan okul psikolojik

danışmanlarının okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunan okul psikolojik danışmanlarına göre mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafelerinin daha yüksek olduğu sonucu sonucuna ulaşılmıştır.

6.2. Öneriler

Araştırmanın sonucunda Zenofobi ile özgecilik arasındaki ilişkide duygusal mesafenin tam aracı rolü bulunmaktadır. Bu sonuçlar neticesinde araştırmacılara ve alanda çalışacak uygulayıcılara yönelik öneriler aşağıda sunulmuştur.

6.2.1.Araştırmacılara öneriler

- Araştırma sonuçları göstermektedir ki Türkçe literatürde zenofobi konusunda yapılan çalışma sayısı son yıllarda artış göstermesine rağmen hala yeterli değildir. Zenofobinin daha farklı örneklem grupları üzerinden farklı değişkenlerle de çalışılmasına ihtiyaç vardır.
- Zenofobinin farklı yaş grupları üzerinde düzeyini ölçecek ölçme araçları geliştirilmelidir.
- Araştırma okullarda çalışan psikolojik danışmanlar ile yapılmıştır ve demografik değişkenlere göre psikolojik danışmanların mesleki kimlikleri gereğince olduğu düşünülen bir farklılaşma görülmemiştir. Yeni bir araştırma psikolojik danışmanlık ve rehberlik lisans 1. Sınıf öğrencileri ile yapılarak alınan lisans eğitiminin zenofobi düzeylerine etkisi incelenebilir.
- Duygusal mesafe konusunda hem Türkçe hem yabancı literatürde yapılan çalışma çok sınırlıdır. Duygusal mesafe değişkeni ile ilgili farklı örneklem grupları üzerinde farklı değişkenlerle daha fazla çalışma yapılmasına ihtiyaç vardır.
- Farklı yaş grupları üzerinde duygusal mesafe düzeyinin ölçülebileceği ölçekler geliştirilmelidir.
- Duygusal mesafe ile ilgili nitel çalışma yaparak değişkenin nedenleri, temeli vs. gibi konular araştırılabilir.
- Araştırmanın örneklem grubunu okullarda çalışan psikolojik danışmanlar oluşturmaktadır. Araştırmayı okullar dışında istihdamı bulunan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Belediyeler, özel sektör, üniversiteler gibi farklı alanlarda çalışan psikolojik danışmanlar ile yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir.

- Araştırmanın öğretmenlerle de yürütülebileceği
- Ailede ya da yakın çevrede göçmenlerin olup olmadığı değişkenine de bakılabilir.
- Hem okul personelinden hemd e öğrencileren veri toplanıp karşılaştırmalı bakılabilir. Gerçekten öğrenciler de öyle mi düşünüyor? Bu ortaya çıkar.

6.2.2. Uygulayıcılara Öneriler

- Ölçme araçları ile zenofobi düzeylerinin tespit edilmesi ve zenofobi düzeyi yüksek çıkması durumunda da psikolojik danışmanlar tarafından örneklem grubuna bu konularda grupla psikolojik danışma veya psikoeğitim programları düzenlenebilir veya zenofobi düzeyi yüksek kişilere bireyle psikolojik danışma uygulamaları yapılabilir.
- Zenofobi konusunda nitel çalışmalar yapılarak zenofobinin nedenleri ve temelleri hakkında derinlemesine çalışmalar yapılabilir ve bu nitel çalışmalar sonucunda elde edinilen bilgiler ışığında önleyici psikoeğitim programları düzenlenebilir.
- Duygusal mesafe düzeylerinin okulda yabancı uyruklu öğrenci bulunma değişkenine göre manidar farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal mesafe puanlarında okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunmayan okul psikolojik danışmanlarının okulunda yabancı uyruklu öğrenci bulunan okul psikolojik danışmanlarına göre mültecilere karşı hissedilen duygusal mesafelerinin daha yüksek olduğu sonucu sonucuna ulaşılmıştır. Mülteciler ile karşılaşma durumunda daha fazla bilgi edinme ve duygusal mesafenin azaldığı düşünülerek mülteciler ile toplumun doğru şekilde temas etmesi ve birbirleri hakkında bilgi edinmesi sağlanabilir.

Kaynakça

Abbott, M. L. (2011). *Understanding Educational Statistics Using Microsoft Excel And SPSS*. United States: John Wiley & Sons, Inc.

Acar, M. C., & Apak, H. (2017). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin empatik eğilimleri ile özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 28*(1), 93-112.

Acar M.C., Işıker Bedir, D. (2019). Üniversite öğrencilerinin suriyelilere karşı zenofobik tutumları. *Toplum-Birey İkileminde Ortak Değerler Ve Farklılıklar 5. Sempozyum Kitabı*. 320-330.

Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Ak, K. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Özgecilik Düzeylerinin Yordayıcısı Olarak Yaşam Amaçları. İncelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Akbaba, S. (1994). *Grupla Psikolojik Danışmanın Sosyal Psikolojik Bir Kavram Olan Özgecilik Üzerindeki Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum

Akçalı, N. (2020). *Çocuk Gelişimi Birimine Getirilen Adli Vakalardaki Ergenlerin Umutsuzluk Ve Duygu Düzenleme Durumlarının İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Inonü Üniversitesi.Malatya.

Aktan, T., & Sakalli-Ugurlu, N. (2013). Kalipyargi içerigi modeline sosyal baglamsal bir yaklasim: baglam içinde kalipyargi içerikleri. *Turk Psikoloji Yazilari, 16*(31), 15.

Aktas, V., Tepe, Y. K., & Persson, R. S. (2018). Investigating Turkish university students' attitudes towards refugees in a time of civil war in neighboring Syria. *Current Psychology, 1*-10.

Aktaş, V., & Güvenç, G. B. (2006). Kız ve erkek ergenlerde saldırgan ve olumlu sosyal davranışlar ile yaş, ilişkisel bağlam ve kişiler arası duyarlılık arasındaki ilişkiler. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 23*(2).

Allport, G.W. (1954). *The Nature of Prejudice,* Cambridge, MA: Addison-Wesley

Al-Kubaisi, F., & Soliman, A. (2017). Socio-demographic and cognitive determinants of xenophobia among the GCC citizens. *European Psychiatry*, *41*(S1), S518-S518.

Andreoni, J., Rao, J. M. (2011) The power of asking: How communication affects selfishness, empathy, and altruism. *Journal of Public Economics*.

Alpman, P. S. (2019), Mülteciliğin dört mevsimi: "Gel dediler geldim, kal dediler kaldım", *Birikim Dergisi, 361*, 6-14.

Aronson, E., Wilson, T.D., Akert, R. M. (2012). *Sosyal Psikoloji*. (Çev. O. Gündüz). 1. Baskı. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Arslan, Z. Ş.(2009). İyilik halkasına ait bir kavram: diğerkamlık ve eğitimi. *I. Ulusal İyilik Sempozyumu* içinde (s. 538-546). Fırat Üniversitesi. Elazığ.

ARPACI, P., & ÖZMEN, D. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin özgecilik ve empatik eğilim düzeyleri ve aralarındaki ilişki. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 11(3), 51–57.*

Argon, T. (2015), Öğretmenlerin sahip oldukları duygu durumlarını okul yöneticilerinin dikkate alıp almamalarına ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,*15*(1), 377- 404.

Aşar, S. (2009). *Irk ve Irkçılık Üzerine Tartışmalar ve Yeni Irkçılık*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Atasoy, A. ve Demir, H. (2015). Suriyeli sığınmacıların Kırıkhan'a (Hatay) etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8*(38),457-470.

Avcı, D., Aydın, D. ve Özbaşaran, F. (2013). Hemşirelik öğrencilerinde empati-özgecilik ilişkisi ve özgeci davranışın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi, 2*(2), 108-113

Aydın, D. (2019). *Yetişkinlerde Zenofobi Empati Düzeyi Ve Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Dahil Edilmelerine Ilişkin Algılar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Istanbul University-Cerrahpasa

Aydın Kartal, Y., & Aker, S. (2020). Ebelik öğrencilerinin empatik eğilimleri ile özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*

Aydınlı, A., Bender, M., & Chasiotis, A. (2013). Helping and volunteering across cultures: determinants of prosocial behavior. *Online Readings In Psychology And Culture.*

Az, M. S., & Acar, M. C. (2020). Dindarlık ile özgecilik arasındaki ilişki üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7(*1), 742–773.

Balkanoğlu, Z. (2018). *İslamofobi Ve Eurofobi Ekseninde Avrupa Da Yabancı Düşmanlığı Ve Avrupa Da Aşırı Sağ Partilerin Milliyetçi Iletilerinin Analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli University.

Banbal, G.K. (2010). *Hemşirelik Öğrencilerinin Özgecilik Düzeyleri*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Barbarino, M. L., & Stürmer, S. (2016). Different origins of xenophile and xenophobic orientations in human personality structure: A theoretical perspective and some preliminary findings. *Journal of Social Issues*, *72*(3), 432-449.

Baron, R. M. ve Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, *51*, 1173-1182.

Barkow, J. H. (2014). Eliciting altruism while avoiding xenophobia: A thought experiment. In *Extraterrestrial Altruism* (pp. 37-48). Springer, Berlin, Heidelberg.

Basch, M.F. (1983). Empathic understanding: A review of the concept and some theoretical considerations. *J Am Psychoanal Assoc, 3(1)*,101-126.

Başerer, Z. ve Kısaç, İ. (2017). Özgeci davranişin psikolojik iyi oluş ve çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi (Erzurum ili örneği*). The Journal of Academic Social Science, 56*(5), 582-594.

Batson, C. D. (1991). *The altruism question: Toward a social-psychological answer*. Hillsdale, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Batson, D. C. (1998). *Altruism and Prosocial Behavior. Handbook of Social Psvcholoqv*. Susan T. Fiske, Daniel T. Gilbert, and Gardner Lindzey. Boston, McGraw-Hill. 2: 282-316.

Batson, C. D. (2008). Empathy-induced altruistic motivation. Prosocial motives, emotions, and behavior, *Inaugural Herzliya Symposium*, March 24-27.

Batson, C. D., ve Ahmad, N. (2001). Empathy-induced altruism in a prisoner‟s dilemma II: What if the target of empathy has defected? *European Journal of Social Psychology*, *31* (1), 25-36.

Batson, C. D.; Duncan, B. D.; Ackerman, P.; Buckley, T.; Birch, K. (1981) Is empathic emotion a source of altruistic motivation?. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol: 40(2).

Beçene, M. (2012, 01 Haziran). Zenofobi Nedir? Belirtileri Nelerdir? *Aktüel Psikoloji*, Erişim Adresi: [http://www.aktuelpsikoloji.com/zenofobi-nedir-belirtilerinelerdir-11590h.htm] Erişim Tarihi: 17.12.2020.

Bekhuis, H., Ruiter, S., & Coenders, M. (2013). Xenophobia among youngsters: The effect of inter-ethnic contact. *European sociological review*, *29*(2), 229-242.

Bekil, M.(2019*). Öğretmenlerde Mutluluğun Yordayıcıları Olarak Sosyal Bağlılık, Özgecilik Ve Sosyal Empati.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Muğla

Bekkers, R. H. F. P. ve de Graaf, N. D. (2005). Field of education and prosocial behavior. *Paper prepared for Marktdag Sociologie*.

Benson, H. P. (2007). *Children's Dispositional Optimism And Pessimism: Social And Emotional Outcomes.* (Yayınlanmamış doktora tezi). Seattle Pacific University, Seattle.

Bilgin, N. (2013). *Sosyal Psikoloji* (5. Baskı). Ege Üniversitesi Yayınları.

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), (2015). *Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar Bilgi Notu.* Erişim:15.04.2020 https://www.unicef.org/turkey/raporlar/t%C3%BCrkiyedeki-suriyeli-çocuklar-bilgi-notu-ekim-2016

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği(BMMYK), (2013). *Mülteci Statüsünün Belirlenmesinde Uygulanacak Ölçütler ve Usuller Hakkında Elkitabı* (Yeniden Gözden Geçirilmiş Baskı). Erişim tarihi: 19 Aralık 2020,

http://docplayer.biz.tr/5057308-Multeci-statusunun-belirlenmesindeuygulanacak-olcutler-ve-usuller-hakkinda-elkitabi.html

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), (2015). *Protection From Xenophobia. An Evaluation of UNHCR's Regional Office for Southern Africa's Xenophobia Related Programmes*. Erişim tarihi: 15 Ekim 2020

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği(BMMYK), (2016). *Mülteci ve Göçmen: Sözcük Seçimleri Önemlidir*. Erişim tarihi: 19 Aralık 2020; https://www.unhcr.org/cy/wpcontent/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği(BMMYK), (2019). *Turkey Education Sector*. Erişim, 13.04.2020 https://data2.unhcr.org/en/documents/download/75200

Bloom, S. (2010). The Politics of Citizenship in an Enlarged Europe. *International Studies Review*, Volume 12, Issue 4, December 2010, Pages 658–660

Bordens, K. S., Horowitz, I.A. (2001). *Social Psychology*. 2. bs. New York: Psychology Press

Bozdağ, F.(2020) *Mülteci Çocukların Psikolojik Sağlamlıkları Ve Kültürlenme Stratejileri.* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara

Bozdağ, F. ve Kocatürk, M. (2017) Zenofobi ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 10* (52), 615620

Boylu, M. B. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Özgecilik Düzeyleri İle Empatik Eğilim Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Master's thesis). Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Brown, R. (2010). *Prejudice: Its social psychology*. WileyBlackwell, Oxford.

Budak, S. (2009). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Bulut, Y , Akın, S , Karakaya, S . (2018). Türkiye'nin mülteci politikaları: Suriyeli mültecilerin durumuna ilişkin bir inceleme . *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , (39)* , 207-222

Burjanek, A. (2001). Xenophobia among the Czech population in the context of postcommunist countries and Western Europe. *Czech Sociological Review, 9 (1), 53-67.*

Burks, D. J., Youll, L. K. ve Durtschi, J. P. (2012). Empathy-altruism association and ıts relevance to health care professions. *Social Behavior and Personality: An International Journal, 40(3), 395-400.*

Butkus, M., Maciulyte-Sniukiene, A., & Matuzeviciute, K. (2016). Sociodemographic factors influencing attitude towards refugees: An analysis of data from European Social Survey. *Economics, 5, 6th.*

Büyükdağ, G., Gülper, M., & Çelikçeken, S. (2019). Vaka çalışması: Türkiye'de yabancı uyruklu göçmen öğrencilerin Türk öğrencilere karşı duygusal mesafe durumlarının incelenmesi: İstanbul-Avcılar Örneği. *Göç Dergisi*, *6*(2), 249-264.

Carlo, G.ve Randall, B. A. (2002). The development of a measure of prosocial behaviors for late adolescents. *Journal of Youthand Adolescence, 31*(1), s. 31-44.

Carlo, G., Hausmann, A., Chırıstıansen, S. & Randall, B. A. (2003). Sociocognitive and behavioral correaltes of a measure of prosocial tendencies for adolescents. *The Journal of Early Adolescence, 23 (1),* 107-134.

Carroll, M. (2016). Othering and its guises. *Philosophy, Psychiatry, & Psychology*, *Volume 23*, 3/4, 253-256. 10.1353/ppp.2016.0026

Castles, S. ve Miller M. (2008). *Göçler Çağı*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Ceballos, M. & Yakushko, O. (2014). Attitudes toward Immigrants in Nebraska. *Great Plains Research 24*(2), 181-195. University of Nebraska Press. Retrieved in September 17, 2018, from Project MUSE database.

Cengiz Sari, A. (2019). *Zenofobi Ve Mülteci Entegrasyonu Hakkında Yapılan Akademik Çalışmaların Sistematik Incelenmesi Yordanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara University

Chavis, D. M., Florin, P. & Felix, M. R. (1992). *Nurturing grassroots initiatives for community development: The role of enabling systems,* T. Mizrahi & J. Morrison

(Eds.) Community Organization and Social Administration: Advances, Trends and Emerging Principles, 41-47.

Chen, Y. H. ve Yi, C. C. (2013). *The Perception of Social Distance in a Multi-Ethnic Society: The Case of Taiwan*. Fong, E., Chiang, L. N. ve Denton, N. (Ed.), Immigrant Adaptation in Multi-ethnic Societies (ss. 170-196). New York: Routledge.

Chou, K. L. (1998). Effects of age, gender, and participation in volunteer activities on the altruistic behavior of Chinese adolescents. *The Journal of genetic psychology, 159*(2), 195-201.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2000). *Research Methods İn Education*. 5th Ed. London New York: Routledge Falmer.

Cole, P. M., Michel, M. K. ve Teti, L. O. (1994). The development of emotion regulation and dysregulation: A clinical perspective. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 59*(2-3), 73-100, 250-283.

Corey, G. (2015) *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. (Çev. T. Ergene) Ankara: Mentis.

Creswell, J.W. (2017). *Eğitim Araştırmaları: Nicel ve Nitel Araştırmanın Planlaması, Yürütülmesi ve Değerlendirilmesi*. Edam Yayınları: İstanbul.

Cüceloğlu, D. (1993). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çağatayalp Özdin, G.(2019). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik Ve Özgecilik Düzeylerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine Etkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi.İstanbul

Çalışkan, S. (2019). *Ev Sahibi Halkın Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumu: İstanbul; Sultanbeyli-Kadıköy İlçeleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çelik, H. (2020). *Öğretmenlerde Örgütsel Sinizmin Demografik Değişkenler, Kişisel Değerler, Sosyal Mesafe Ve Yaşam Doyumuna Göre Yordanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.Denizli.

Çetin, H. (2019). *Özgecilik Toplumsal İşbirliği Ve Rekabet Yordanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). *Istanbul Unıversıty.*

Çiftçi, G. E., & Gürer, A. (2019). Özgecilik davranışının bireysel performans üzerindeki etkisinde çalışan sesliliğinin aracı rolü. *Journal of Social Sciences/Sosyal Bilimler Dergisi 9*(17), (2146-4561).

ÇOÇA (İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Araştırmaları Merkezi). (2015). *Suriyeli mülteci çocukların Türkiye devlet okullarındaki durumu: Politika ve uygulama önerileri*. http://cocuk.bilgi.edu.tr/wpcontent/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf

Dağda, G., (2017). *Aday Psikolojik Danışmanların Empatik Eğilim ve Duygularını İfade Etme Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi yordanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ).

Davis, C., & Wanninger, A. (2017). Mental health and psychosocial support considerations for Syrian refugees in Turkey: Source of distress, coping mechanisms, & access to support. *International Medical Corps. Retrieved January*, *26*, 2019.

Değişgel, S., & Özdoğan, O. N.(2017). Zenofobinin bir türü: Yabancı kültürlerin yiyecek ve içeceklerine karşı korku ve düşmanlık.*Balkan Eğitim Araştırmaları.*

Delen, A. (2018*). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bulunduğu İlkokullarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Demir B. (2018). *Sosyal Hizmet Uzmanı Bakış Açısı İle Türkiye'de Mültecilere ve Sığınmacılara Yönelik Sosyal Hizmet Müdahalesi*, Yüksek Lisans Tezi.Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,

Demiray, A., Turan, H., Kanca, C., & Yıldız, H. (2019). Hemşirelerin özgecilik düzeyi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *E-Sağlık Hemşirelik Dergisi, (37),* 36–45

Diener, E. (2000). Subjective well-being. The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist, 55*(1), 34-43

Dodge, K. A. ve Garber, J. (1991). *Domains Of Emotion Regulation*. Ed.: J. Garberand ve K. A. Dodge, The Development of emotion regulation and dysregulation (pp. 3-14). Cambridge: Cambridge University Press.

Doğan, F. (2019). *Yabancı İle Bir Arada Yaşama Ve Ötekileştirme: Mardin Halkının Bakışından Suriyeli Sığınmacılar*. (Master's thesis), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Döner, H. (2016*). Suriyeli Göçmenlerle Yaşanan Sorunlar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Hatay İli Örneği. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Düzgüner, S., & Sevinç, K. (2020). Farklı Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinde Özgecilik ve Dini Tutum İlişkisi. *Theosophia.*

Duykun, G. (2019).*Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Mültecilerin Durumlarının Sosyal Dışlanma Açısından Değerlendirilmesi; "Ümraniye Örneği"*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi.İstanbul

Eisenberg, N. (1986). *Altruistic Emotion, Cognition And Behavior*. Hillsdale NJ: Lawrence Elbaum Associates.

Eğitim Terimleri Sözlüğü (1974). *Özgecilik.* Erişim:19.11.2020 https://sozluk.gov.tr/

Ekman, P. (1999). *Basic emotions*. M. Power (Ed.), Handbook of cognition and emotion içinde (45-60). New Jersey: John Wiley ve Sons.

Elmas, U. (1998). *Bireylerin Ana Baba Tutumları İle Özgecilik Düzeyleri Arasındaki İlişkiler Yordanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*).* Ataturk Unıversıty.

Ekman, P. (1992). An argument for basic emotions. *Cognition ve Emotion, 6*(3- 4), 169-200.

Ekşi, H., Sayın, M., Demir Çelebi, Ç. (2016). Üniversite öğrencilerinin özgecilik ve otantiklik seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi. 14/32*: 79-102.

Erdoğan, M. M. (Aralık, 2014). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması, *Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, 26*-28.

Erdoğan, M. M. (2017) "*Kopuş"tan "Uyum"a Kent Mültecileri Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği.* Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları: İstanbul.

Ersevim, İ., (2008) *Aile Tedavisi: Örnekleriyle Türleri, Felsefesi Ve Terapisi* (1. Basım) İstanbul: Özgür Yayınları

Eryılmaz, A. (2013). Pozitif psikolojinin psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında gelişimsel ve önleyici hizmetler bağlamında kullanılması. *Happiness & Well-Being, .1* (1), 1-20

Eryılmaz, A. (2014). *Herkes Için Mutluluğun Başucu Kitabı Teoriden Uygulamaya Pozitif Psikoloji*. Ankara: Pegem Akademi.

Eser, H. B., & Uygur, M. R. (2019). Suriyeli göçmenlere yönelik tutumların bütünleşmiş tehdit ve sosyal mesafe kuramları doğrultusunda incelenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi örneği. *Liberal Düşünce Dergisi, 24*(95), 131-162.

Esses, V. M., Dovidio, J. F., Jackson, L. M., & Armstrong, T. L. (2001). The immigration dilemma: The role of perceived group competition, ethnic prejudice, and national identity. *Journal of Social Issues, 57*, 389-412

Eubanks, A. C. (2008). *To what extent is it altruism? An examination of how dimensions of religiosity predict volunteer motivation amongst college students*. A dissertation, Department of Psychology in the Graduate School, Southern Illinois University, Carbondale

Emin, M. N. (2016). *Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi Temel Eğitim Politikaları*. İstanbul: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.

Fettahlıoğlu, M., Fettahlıoğlu, T., Ateş, N.B., Çelik, Y. ve Çıkmaz, G. (2019). Küresel işsizlik koşullarında zenofobi'nin yordanması. *Internatıonal Journal Of Socıal Humanıtıes Scıences Research (JSHSR).43*:2996-3014.

Fettahlıoğlu, Ö. O., & Afşar, A. (2017). Görünmez taç sahibi insanların kurumsal özgeci davranışlarla örgütsel özdeşleşmeye ulaşma yolları. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 32*(2), 183-206

Fiske, S. T. (1998). Stereotyping, prejudice, and discrimination. *The Handbook of Social Psychology, 2*(4), 357-411.

Flynn, S. V., & Black, L. L. (2011). An emergent theory of altruism and self ınterest. *Journal of Counseling & Development, 89*, 459-469. doi: 10.1002/j.1556-6676.2011.tb022843.x

Fowler, J. H. (2006). Altruism and turnout. *The Journal of Politics, 68*(3), 674–683.

Gander, M.J. & Gardiner, H.W. (1995). *Çocuk Ve Ergen Gelişimi*. 2. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.

Garcia, M., Košutić, I. ve McDowell, T. (2015). Peace on earth/war at home: The role of emotion regulation in social justice work, *Journal of Feminist Family Therapy*, DOI:10.1080/08952833.2015.1005945

Garnefski, N., Kraaij, V. & Spinhoven, P. (2001). Negative life events. cognitive emotion regulation and emotional problems. *Personality and Individual Differences, 30,* 1311–1327

Gençoğlu, C. ve Yılmaz, M. (2013), Duygusal farkıındalık eğitim programının duygu kontrol düzeyine etkisi, *International Journal of Social Science, 6* (5), 961- 980.

Germano, R. (2017). Using video to promote empathy, reduce xenophobia, and illustrate concepts in the study of international migration. *Migration Studies.*

Goleman, D. (2016), *Duygusal Zeka Neden IQ' dan Daha Önemlidir*, 44. Baskı, İstanbul: Varlık Yayınları.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü(GİGM), (2021a). *Geçici Koruma* Erişim tarihi: 24.06.2021 https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü(GİGM), (2021b). *Geçici Koruma* Erişim tarihi: 24.06.2021 https://www.goc.gov.tr/genel-bilgi45

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü(GİGM), (2021c). G*eçici Korumamız altındaki Suriyeliler* Erişim tarihi: 24.06.2021 https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler

Greenberg, L. S., ve Safran, J. D. (1989). Emotion in psychotherapy. *American Psychologist, 44*(1), 19-29.

Greenberg, L. S. (2015). *Emotion-Focused Therapy* [e-kitap sürümü] doi: 10.1037/1462-000

Greenberg, L. S., ve Paivio, S. C. (2003). *Working with emotions in psychotherapy* (13.baskı). New York: The Guilford Press.

Griffiths, P. E. (2003). III. Basic emotions, complex emotions, machiavellian emotions *1*. *Royal Institute of Philosophy Supplements*, *52*, 39-67.

Gross, J. J. (2014). *Handbook Of Emotion Regulation* (2. baskı). New York: Guilford Press.

Gross, J. J., & Jazaieri, H. (2014). Emotion, emotion regulation, and psychopathology: An affective science perspective. *Clinical Psychological Science*, *2(*4), 387-401.

Gross, J. J., & Muñoz, R. F. (1995). Emotion regulation and mental health. *Clinical Psychology: Science and Practice*, *2*(2), 151-164.

Gross, J. J. & Thompson, R. A. (2007). *Handbook Of Emotion Regulation*, Ed. J.J. Thompson, New York, Guilford Press.

Gündüz, C. (2019). *Sağlık Çalışanlarının Zenofobi Yabancı Düşmanlığı Tutumları İle Empatik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Kızıltepe Devlet Hastanesi Örneği Yordanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Unıversıty.

Güler, M. (2013). *Gruplararası Temas, Kaygı Ve Yanlılığın Sosyal Mesafeye Etkisi: Türk Ve Kürt Kökenli Gruplar Üzerine Bir Çalışma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Güngör, F. Ş. (2017). Zenofobi ve Ötekinin Dikeni. G. B. Dursun ve T. Korkmaz, (Ed.), *Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı içinde* (209-214). Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları

Gürkaynak, E. Ç. (2012). Toplumsal temas: Önyargı ve ayrımcılığı önlemek için bir sosyal değişim aracı olarak kullanılabilir mi?. *Ayrımcılık: çok boyutlu yaklaşımlar*, 255-265.

Hansen, O. P., & Legge, S. (2016). Drawbridges down: altruism and immigration preferences. *CESifo Working Paper Series No. 6204*

Haque, A. E. (2015). Construction and validation of a new measure of xenophobia. *Northwestern University*.

Haskı-Leventhal, D. (2009). Altruism and volunteerism: Theperceptions of altruism in four disciplines and their ımpact on the study of volunteerism. *Journal for the Theory of SocialBehaviour, 39* (3), 271- 299.

Havighurst, R. J. (1956). Research on the developmental-task concept. *The School Review. 64* (5), 215-223.

Hefferon, K., & Boniwell, I. (2014). *Pozitif Psikoloji-Kuram, Araştırma Ve Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Hjerm, M., & Nagayoshi, K. (2011). The composition of the minority population as a threat: Can real economic and cultural threats explain xenophobia?. *International Sociology*, *26*(6), 815-843.

Hoffman (2001) Prosecution. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences.* 12230-12233.

Hoffman, M. L. (1978). Psychological and biological perspectives on altruism. *International Journal of Behavioral Development, 1*(4), 323–339.

Hogg, M. A. ve G. M. Vaughan. (2005). *Social Psychology*. New York : Prentice Hall.

Hogg, M. A, Vaughan, G.M (2014). *Sosyal Psikoloji* (3. baskı) (Çev. Aydın Gelmez ve İbrahim Yıldız). Ankara: Ütopya Yayınevi.

Hoti, A. U. H. (2005). Challenging democracy: Ethnic nationalism and xenophobia among teenagers. *The International Journal of the Humanities. 3 (*9), 2005/2006.

Howitt, D., & Cramer, D. (2011). *Introduction to SPSS statistics in psychology: For version 19 and earlier* (Fifth edition). London: Pearson Education Limited

Huber, J. T., & MacDonald, D. A. (2012). An investigation of the relations between altruism, empathy, and spirituality. *Journal of Humanistic Psychology*, *52*(2), 206-221.

İçduygu, A. ve Damla B. A. (2012). *Türkiye'de Düzensiz Göç*. Uluslararası Göç Örgütü Türkiye. Eylül, Ankara.

İnan, H., & Kartal, M. (2019). Üniversitelerarası spor müsabakalarına katılan öğrencilerinzenofobik tutumlarının incelenmesi. *JOCRESS, 9*(4), 223–232.

İşmen, A. E., & Yıldız, S. A. (2005). Öğretmenliğe ilişkin tutumların özgecilik ve atılganlık düzeyleri açısından incelenmesi. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, *42*(42), 151-66.

Joffe, H. (2011). *Othering of People and Phenomena*. In The Encyclopedia of Peace Psychology, D. J. Christie (Ed.). doi:10.1002/9780470672532.wbepp184

Johnson, K. K. (2000). *Age and Gender Differences in Altruistic Behavior*. Unpublished Thesis. OR: University of Oregon.

Jungkunz S, Helblıng M, Schwemmer C., (2019). Xenophobia before and after the Paris 2015 attacks: *Evidence from a natural experiment. Ethnicities, 19*(2): 271-291.

Jünemann A. (2017) *Emotions Matter*. Jünemann A., Scherer N., Fromm N. (Ed.), In:Fortress Europe. Springer VS, Wiesbaden.

Kapıkıran, N. A. (2008). Moral behavior and pro-social behaviors: Does art education create a difference?. *International Journal of Human Sciences, 5*(2)

Karaaslan, A. B. (2019). *Avrupa'nın Kültürel Kimliği Ve Avrupa Da Yabancı Düşmanlığı Zenofobi Yordanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Izmır Katıp Celebı Unıversıty

Karabekiroğlu, K. (2014), *Bilimsel Düşünce ve Psikiyatri*. 15.11. 2014 tarihinde http://www.cocukhayat.com/yazi/bilimseldusunce.html adresinden alınmıştır Erişim:11.01.2021

Karaca, N. H., Gündüz, A., & Aral, N. (2011). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranışının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, *4*(2), 65-76.

Karadağ, E., ve Mutafçılar, I. (2009). İlk ve ortaöğretim öğretmenlerinin özgecilik düzeyleri üzerine bir araştırma. *Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 28,* 75-92.

Karaoğlu, E. (2015). *The Role Of Social Dominance Orientation, Empathy And Perceived Threat İn Predicting Prejudice Of Turkish Citizens Toward Syrian İmmigrants*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (28. basım). Nobel Yayınları: Ankara

Karataş, U. Y. (2020). *Affetmemenin Yordayıcıları Olarak Çocukluk Çağı Travmaları Ve Bilişsel Duygu Düzenlemenin İncelenmesi* (M.S. thesis). Pamukkale Unıversıty.

Karataş, Z. Ve Güzel, B. (2020). üniversite öğrencilerinin yabancı düşmanlığıyla ilgili tutumlarının incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 31*(2), 500 - 523.

Kasapoğlu, F. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde İyilik Hali İle Özgecilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* Yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Kayar, A. (2021). *Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmasının Depresif Belirtiler Ve Kendine Zarar Verme Davranışı İle İlişkisinde Öz Eleştirinin Ve Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracı Rolünün İncelenmesi* (M.S. thesis). Hacettepe Unıversıty

Kelek, Ş. (2020). *Duygu Düzenlemenin Yordayicilari: Üst Duygu, Duygudurum Ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği*. Yayımlanmamış Yükseklisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Kılınç, A. (2018). Sınır aşan göçler: Mülteci sorunu ve göç yönetimi. *Ombudsman Akademik, (8)*, 75-102

Kitapcı, A. (2018). *Çocuklarında Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Annelerde Öznel İyi Oluşun Yordayıcıları Olarak Özgecilik Ve Empati Kavramlarının Değerlendirilmesi Yordanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uskudar Unıversıty.

Khalınbaylı, K. (2018). *Üniversite Öğrencilerinde Özgecilik Ve Mükemmeliyetçilik Anlayışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi yordanması.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Istanbul Sabahattın Zaım Unıversıty.

Koç, B. (2020). *Duygulara Yönelik İnançlar Ve Yaygin Anksiyete Bozukluğu Arasindaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğünün Araci Rolünün İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Acibadem Mehmet Ali Aydinlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Koçak, R., & Ak, K. (2015). Üniversite öğrencilerinin özgecilik düzeylerinin yordayıcısı olarak yaşam amaçları. *The Journal Of Academic Social Science Studies, (38)*, 1–18.

Koçak Kurt, Ş. (2020). *Sosyal Medya Ve Duygularin Sosyalliği: Suriyeliler Özelinde Facebook Üzerine Bir İnceleme.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Gazi Üniversitesi Gazetecilik Ana Bilim Dali.

Korchmaros, J. D., & Kenny, D. A. (2001). Emotional closeness as a mediator of the effect of genetic relatedness on altruism. *Psychological science, 12*(3), 262-265.

Kökel, Z., & Odabaşı, F. (2017). Uluslararası göç iltica ve zenofobi. *Toplum Bilimleri Dergisi, 11*(21), 220–237.

Krebs, D. L. (1970). Altruism: An examination of the concept and a review of the literature. *Psychological bulletin*, *73*(4), 258.

Krebs, D. L. (1991). Altruism And egoism: A false dichotomy? *Psychological Inquiry*, 2, S. 137-139

Kuehner, A. (2010). Dealing with dilemmas of difference - ethical and psychological considerations of "othering" and "peer dialogues" in the research encounter. *Migration Letters, Issue No: 1*, 69-78.

Kumar, V. B. (2010). *A Text Book Of Social Psychology*. Mumbai: Himalaya Publishing House.

Kumru, A., Carlo, G., & Edwards, C. P. (2004). Olumlu sosyal davranışların ilişkisel, kültürel, bilişsel ve duyuşsal bazı değişkenlerle ilişkisi. *Turkish Journal of Psychology (Türk Psikoloji Dergisi), 19*(54), 109-128

Küçükkömürler, S., & Sakallı, N. (2017). Gruplar arası ilişkileri düzenlemede sosyal temas kuramları: Gruplar arası, yayılmacı ve hayali temas. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD), Cilt 5*, Sayı 9, Volume 5, Issue 9

Lazarus, R. S. (1999). *Stress and emotion: A new synthesis*. New York: Springer Publishing Company.

Leahy, R. L., Tirch, D., ve Napolitano, L. A. (2011). E*motion regulation in psychotherapy: A practitioner's guide*. New York: The Guilford Press.

Lesetedi, G. N., & Modie-Moroka, T. (2007*). Reverse Xenophobia: Immigrants Attitudes Towards Citizens In Botswana. In African Migrations Workshop: Understanding*

Migration Dynamics In The Continent, Centre for Migration Studies, University of Ghana, Legon-Accra, Ghana

Leyens, J. P., Rodriguez-Perez, A., Rodriguez-Torres, R., Gaunt, R., Paladino, M. P., Vaes, J., ve Demoulin, S. (2001). Psychological essentialism and the differential attribution of uniquely human emotions to ingroups and outgroups. *European Journal of Social Psychology, 31*(4), 395-411

Linley, A. (2009) *Positive Psychology (history*). In S. Lopez (ed.) The Encyclopedia of positive psychology (pp. 742–6). Chichester: Blackwell Publishing Ltd.

Ma, H. K. (1985). A cross-cultural study of the sex differences in human relationships. *Psychological Reports, 56*, 799-802

Makashvili, A., Vardanashvili, I., & Javakhishvili, N. (2018). Testing intergroup threat theory: Realistic and symbolic threats, religiosity and gender as predictors of prejudice. *Europe's journal of psychology*, *14*(2), 464.

Malkoç, A. (2011). *Öznel Iyi Oluş Müdahale Programının Üniversite Öğrencilerinin Öznel Iyi Oluş Düzeylerine Etkisi*. Doktora tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İstanbul

Mastain, L. (2006). The lived experience of spontaneous altruism: A phenomenological study. *Journal of Phenomenological Psychology*, *37*(1), 26-52.

Marci, C. D., & Orr, S. P. (2006). The effect of emotional distance on psychophysiologic concordance and perceived empathy between patient and interviewer. *Applied psychophysiology and biofeedback*, *31*(2), 115-128.

McGinley, M., & Carlo, G. (2007). Two sides of the same coin? The relations between prosocial and physically aggressive behaviors. *Journal of youth and adolescence*, *36*(3), 337.

McKenzie, J. ve G. Twose (2015). *"Applications And Extensions Of Realistic Conflict Theory: Moral Development And Conflict Prevention." Norms, Groups, Conflict And Social Change: Rediscovering Muzafer Sherif's Psychology.* (Ed.) Ayfer Dost Gözkan ve Doğa Sönmez Keith. New Brunswick, London: Transaction Publishers. 307-324.

McKillup, S. (2012). *Statistics Explained: An İntroductory Guide For Life Scientists* (Second edition). United States: Cambridge University Press

Mert, İ. S. ve Çıplak, B. (2017). Suriyeli ve diğer yabancı öğrencilerin Türk eğitim sistemine adaptasyonu ve okul içi iletişimlerine yönelik bir inceleme. *Uluslararası İdari ve İktisadi Bilimler Dergisi. 3* (2), 70-79

Milli Eğitim Bakanlığı(MEB),(2016). *Suriyeli Çocukların Eğitimi İçin Yol Haritası Belirlendi*. Erişim: 15.04.2020 http://meb.gov.tr/suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-yol-haritasi belirlendi/haber/11750/tr

Mutafçılar, I. (2008). *Özgecilik Kavramının Tarihsel Gelişimi Ve Öğretmen Özgeciliği Üzerine Bir Araştırma.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

Navruz, M. (2015). *Bütünleşme ve Ayrımlaşma İkileminde Kent Mültecileri: Konya'da Suriyeli Mülteciler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Nevo, M.K. (2002). The arena of othering: A Life-story study with women living in poverty and social marginality. *Qualitative Social Work 1*(3):303-318, DOI: 10.1177/1473325002001003642

Nacaroğlu, Ç. (2020). *Kanser Hastalarıyla Çalışan İki Farklı Grupta Özgecilik Pozitif Bilişsel Üçlü Ve Depresyon Oranları Arasındaki İlişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Isık Unıversıty.

Nastuta, S., & Tompea, A. D. (2011). Who is afraid of immigrants? Social predictors of fear of immigrants in Europe. *Sfera Politicii*, *19*(12), 35.

Onat, O., & Otrar, M. (2010). Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 31*, Sayfa: 123 - 143

Onatır M. (2008).*Öğretmenlerde Özgecilik İle Diğer Tercihleri Arasındaki İlişki*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Online Etymology Dıctıonary (OED), (2021). *Emotion*. Erişim: 28.01.2021 https://www.etymonline.com/search?q=emotion

Ortony, A., & Turner, T. J. (1990). What's basic about basic emotions?. *Psychological review*, *97*(3), 315.

Oktar, S.(2018). *Üniversite Öğrencilerinin Özgecilik, Kişilik Özellikleri Ve Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.(*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Selçuk Üniversitesi,Konya.

Öz, F. (1998). Hemşirelikte özgecilik (Yardım edicilik). *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. C. 2.* S. 1: 53-58.

Özgöl, M. (2019). *Yaşlılara Yönelik Tutumların Açıklanmasında Özgecilik Ve Kişilik Özelliklerinin Rolü Karşılaştırmalı Bir Çalışma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trabzon University.

Özmen, M.(2019). *Anne Baba Tutumlarinin Özgecilik İle Olan İlişkisinde Empatinin Aracilik Rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).İnönü Üniversitesi, Malatya

Öztürk, M. (2020). Gençlerin Suriyelilere yönelik yabancı düşmanlığına zenofobi etki eden sosyodemografik faktörler. *Turkish Studies - Social Sciences, 15*(1), 559–576.

Özyılmaz Kiraz, B. (2020). 1915 olaylarına dair Türk-Ermeni uyuşmazlığı ve sivil toplum girişimlerinin uyuşmazlık çözümündeki başarısının gerçekçi çatışma kuramı açısından analizi, *Turkish Studies - Economy, 15*(1), 463-479

Padır, M. A. (2019). *Examining Xenophobia in Syrian Refugees' Context: The Roles of Perceived Threats and Social Context.* (Yayımlanmamış Doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Palta, A. (2019). Examining the attitudes and the opinions of teachers about altruism. *Universal Journal of Educational Research, 7*(2), 490-493.

Parmaksız, İ. (2020). İyimserlik özgecilik ve medeni durumun psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 48,* 285–302.

Penner, P. S. (1995). *Altruistic Behavior: An Inquiry into Motivation*. Amsterdam, Atlanta, GA

Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Reviews of Psychology, 49,* 65-85.

Pettigrew, T. F.& Tropp L. R. (2008). How does intergroup contact reduce prejudice? Metaanalytic tests of three mediators. *European Journal of Social Psychology, 38*, 922-934.

Pettigrew, T. F. & Tropp, L., R. (2011). *When Groups Meet: The Dynamics Of Intergroup Contact*. Essays in Social Psychology, Psychology Press.

Ponce, A. (2017). Genderand anti-ımmigrant attitudes in Europe. *Socius: Sociological Research for a Dynamic World, 3*, 1-17.

Pratto, F., Sidanius, J., Stallworth, L. M. Ve Malle. B. F. (1994) Social dominance orientation: a personality variable predicting social and political attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology 67*, no. 4: 741-763.

Quillian, L. (1995). Prejudice as a response to perceived group threat: Population composition and anti-immigrant and racial prejudice in Europe. *American sociological review*, 586-611.

Raijman, R., Semyonov, M. ve Schmidt, P. (2003). Do foreigners deserve rights? Determinants of public views towards foreigners in Germany and Israel. *European Sociological Review, 19*(4), 379-392.

Reynolds, V. & Vıne, I. (1987). *Thesocio-Biology Of Ethnocentrism: Evolutionary Dimensions Of Xenophobia, Discrimination, Racism, Andnationalism*. London: Croom Helm.

Rogers, C., R. (1957). The necessary and sufficient conditions of therapeutic change. *Journal of Consulting Psychology, 21*, 95-103.

Rushton, J. P., Fulker, D. W., Neale, M. C., Nias, D. K., & Eysenck, H. J. (1986). Altruism and aggression: the heritability of individual differences. *Journal of personality and social psychology*, *50*(6), 1192.

Saraçlı, M. (2019). Zenofobi (Yabancı Düşmanlığı) Ve islamofobi sorunları çerçevesinde Avrupa Birliği'nin göç sorununa yaklaşımları. *Kimlik ve Göç Çalışmaları Sempozyumu Bildiri e-Kitabı* (117-120), Ankara.

Schofield, J. W. (2010). "*Realistic Group Conflict Theory." Encyclopedia Of Group Processes And Intergroup Relations*. (Ed.) John M. Levine ve Michael A. Hogg. Los Angeles: SAGE. 681- 684.

Scott, C., & Safdar, S. (2017). Threat and prejudice against Syrian refugees in Canada: Assessing the moderating effects of multiculturalism, interculturalism, and assimilation. *International Journal of Intercultural Relations*, *60*, 28-39.

Seligman, M.E. & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist, 55*, 5–14.

Seligman, M. E.P. (2005). *Positive Psychology, Positive Prevention, And Positivetherapy*. In C.R.Synder ve S. Lopez, (Eds.), Handbook of PositivePsychology (s.3-9). New York: Oxford University Press, Inc.

Seligman, M. E. P. (2007). *Gerçek Mutluluk*. (Çev: S. Kunt Akbaş), Ankara: HYB Basım Yayın.

Semerci, B. (2011, 05 Kasım). Farklılık ve Kültür: Zenofobi. *Sabah*, Erişim: 20.11.2020, http://www.sabah.com.tr/yazarlar/cumartesi/bsemerci/2011/11/05/farklilik-vekulturzenofobi.

Ser, H. B., & Çiçek, A. (2020). Avrupa da aşırı sağın ayak sesleri zenofobinin patolojik normalleşmesi. *Alternatif Politika, 12*(1), 114–144.

Serim, F. (2011), *Yetişkinlerin Psikolojik Yardım Arama Tutumlarının Yordanması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Sever, M. B. (2020). Suriyeli mülteci çocukların eğitim durumu ve sosyal uyum örneklemi. *Journal of European Education, 10*(1-2), 1-16.

Seydi, A.R. (2014). " Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Nisan 2014, Sayı: 31.

Sharma, S., & Tomer, S. (2018). Psychosocial antecedents of prosocial behavior and its relationship. *Indian Journal of Positive Psychology, 9(1),* 14-21.

Sherif, M. (1966). *In Common Predicament: Social Psychology Of Intergroup Conflict And Cooperation*. New York:Houghton Mifflin

Sloan, D. M., & Kring, A. M. (2007). Measuring changes in emotion during psychotherapy: Conceptual and methodological issues. *Clinical Psychology: Science and Practice, 14*, 307–322.

Smith, T. W. (2003). *Altruism İn Contemporary America: A Report From The National Altruism Study*. Chicago, IL: National Opinion Research Center.

Smith, T. W. (2006). *Altruism And Empathy İn America: Trends And Correlates* (pp. 1-48). Chicago: National Opinion Research Center, University of Chicago.

Staszak, J.F. (2009). Other/Otherness. *International Encyclopedia of Human Geography*

Steiner, C. (2014). *Akıllı Bir Kalple Duygusal Okuryazarlık* (Çev. M. Şahin, F. Erden). İstanbul: Nobel Yayın

Straume, S., & Odèen, M. (2010). International and domestic altruism: A study among the adult population in Norway. *Journal of Applied Social Psychology*, *40*(3), 618-635.

Strabac, Z. ve Listhaug, O. (2008). Anti-muslimprejudice in Europe: A multilevel analysis of survey data from 30 countries. *Social Science Research, 37*(1), 268-286. https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2007.02.004

Svensson, A., & Edblad, R. (2015). *The Fear Of 'The Others': A Comparative Study Of Xenophobic Attitudes Between French And Swedish University Students.* Jönköping University School of Education and Communication.

Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. G.*Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21*(2). İstanbul

Şahin, K.(2019). Güvensiz Dünyada Bir Belirsizlik Faktörü Olarak Yabancı Korkusu: İstanbul'daki Kapalı Yerleşimler Üzerinden Bir değerlendirme. *İDEALKENT*, *10* (27), 733-768.

Şakar,E.(2019). *Yeni Kent Mekânlarında Gündelik Hayat: İstanbul'da Yaşayan Suriyeli Mülteci Kadınlar.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Marmara Üniversitesi.İstanbul

Şenşekerci, E. (2017). Sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının "Slav" kavramı hakkındaki algı ve görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı:* 48, S. 90- 110

Şimsek, O. (2006). Öznel iyi oluş hali kavramsal yapısının doğrulayıcı faktör analiziyle test edilmesi. (Turkish). *Journal of Educational Sciences & Practices, 5(*9), 55-72.

Tajfel, H., Turner, J. C. (1979) "An integrative theory of intergroup conflict."*The Social Psychology Of İntergroup Relations. 33* (1979): 47.

Taştan, C. (2003). *The Uncanny Object A Lacanian Analysis Of Xenophobia* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mıddle East Technıcal Unıversıty.

Tekeş, B., & Hasta, D. (2015). Özgecilik Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD), 3*(6), 55-75.

Tekin, U., & Yükseker, D. (2017). Göç ve Eğitim: Türkiye'de ve Almanya'da aile dili okul dilinden farklı olan çocukların okullaşması. *Anadolu Kültür ve Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği.*

Tınmaz, G.(2020). *Prososyal Davranış Ve Süperego İlişkisinde Nepotizm Algısının Düzenleyici Rolü.*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü, Sakarya.

Topkaya, Y. ve Akdağ, A. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Suriyeli sığınmacılar hakkındaki görüşleri (Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği). *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7*(1): 767-786.

Topses, G. (2012). Elseverlik (alturizm) ve benseverlik (egoizm) ölçeğiyle ilgili geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE*), *1*(2), s. 60-71.

Topuz, C. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Özgeciliğin Öznel İyi Oluş ve Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisinin İncelenmesi*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Fatih Üniversitesi, İstanbul.

Tummala-Narra, P. (2020). The fear of immigrants. *Psychoanalytic Psychology*, *37*(1), 50.

Türk Dil Kurumu(TDK),(2021).*Duygu*. Erişim:28.01.2021 https://sozluk.gov.tr/duygu

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği (2012). *Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Alanında Çalışanlar İçin Etik Kodlar.* (8. b.s.), Ankara: Türk Pdr Derneği Yayınları.

Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ (2017). *T.C. Resmi Gazete* (*30227* ,1 Kasım 2017).

Uluslararası Göç Örgütü. (2017). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Editör: Richard Perruchoud ile Jillyanne Redpath - Cross.(2. Baskı) Sayı:31.

Uyanık, A.(2019). *Mülteci Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Okullardaki Rehberlik İhtiyaçlarının Rehber Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi. Konya

Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 1*(1), 72-83

Ümmet, D. (2012). *Üniversite Öğrencilerinde Özgecilik Davranışının Transaksiyonel Analiz Ego Durumları Ve Yaşam Doyumu Bağlamında Incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara University. İstanbul.

Ümmet, D., Ekşi, H., & Otrar, M. (2013). Özgecilik (altruism) ölçeği geliştirme çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi, 11*(26), 301-321

Ünal, S. (2014). Türkiye'nin beklenmedik konukları:" Öteki" bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, *6*(3), 65

Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu(2013). *T.C. Resmi Gazete (*28615, 11 Nisan 2013).

Yanık, A. (2017). Sosyal medyada yükselen nefret söyleminin temelleri. *Global Media Journal: Turkish Edition*, *8*(15).

Yakushko, O. (2008). Xenophobia: Understanding the roots and consequences of negative attitudes toward immigrants. *Educational Psychology Papers and Publications. 37* (1), 36-66

Yavuzer, N. (2017). Bir prososyal davranış kaynağı olarak özgeci motivasyonun ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 14-1(27*), 105-126.

Yeşilkayalı, H. C. (2015*). Koruyucu Aile Bireylerinin Sosyodemografik Özellikleri İle Empatik Becerileri Ve Özgecilik Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yıldırımalp, S., Erdoğan, H.(2019). Suriyelilere bakış açısının toplumsal uzaklık bağlamında incelenmesi: Sakarya ili örneği. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 21*(2), 343-363.

Young, M. E. (2009*). Learning The Art Of Helping: Building Blocks And Techniques (4th ed.).*Upper Saddle River, NJ: Pearson

Ommundsen, R., Van der Veer, K., Yakushko, O., Higler, L., Woelders, S., & Hagen, K. A. (2013). Psychometrically and qualitatively validating a cross-national cumulative measure of fear-based xenophobia. *Quality & Quantity, 47*(3), 1429-1444. doi: org/10.1007/s11135-011-9599-6

Veer, K., Ommundsen, R., Yakushko, O. ve Hıgler, L. (2011). Cross-national measure of fear based xenophobia: Development of cumulative scale. *Psychological Reports, 109* (1), 27-42. doi: 10.2466/07.17.PR0.109.4.27-42.

Wagner, R. T. (2017). The significant influencing factors of xenophobia. *Student Scholarship - Education. 2.*

Weinstein, N., & Ryan, R. M. (2010). When helping helps: autonomous motivation for prosocial behavior and its influence on well-being for the helper and recipient. *Journal Of Personality And Social Psychology*, *98*(2), 222.

Yakushko, O. (2009). Xenophobia: Understanding the roots and consequences of negative attitudes toward immigrants. *The Counseling Psychologist, 37*(1), 36-66.

Yalçın, C. (2014). *Göç Sosyolojisi.* Anı Yay. Ankara.

Yıldız, E., & Solmaz, U. (2018). Kurumsal sosyal sorumluluk bilincinin merkeze alındığı kurumlarda çalışanların örgütsel bağlılığıyla özgecilik düşüncesi ilişkisinin incelenmesi. *The Journal Of Social Science, 6*(86), 332–345.

Yılmaz, H.(2018). Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6*, Sayı: 76, Ağustos 2018, S. 24-42

Yüksek Öğretim Kurumu(YÖK). 2021. *Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programı*. 08.05.2021 tarihinde erişildi. Erişim adresi: https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/YeniOgretmenYetistirmeLisansProgramlari/Rehberlik_ve_Psikolojik_Danismanlik_Lisans_Programi.pdf

Yöntem, M. K., & İlhan, T. (2013). Benlik kurguları ve otantikliğin özgecilik üzerindeki yordayıcı gücünün incelenmesi. *Turkish Studies*, *8*(8), 2291–2302.

Yöntem, M.K., Öktem, İ., Artuç,S. (2017). Lise öğrencilerinin psikolojik doğum sırasının özgecilik üzerindeki yordayıcı gücü. *Turkish Studies. 12/4*: 623-640.

Zeisset, M. (2016). The Happiest xenophobes on earth: Examining anti-ımmigrant sentiments in the nordic countries. *Res Publica-Journal of Undergraduate Research*, *21*(1), 6.

8.Ekler

8.1. Veri Toplama Araçları

8.1.1. Kişisel Bilgi Formu EK 1

YAŞ *

Yanıtınız

CİNSİYET *

- KADIN
- ERKEK
- DİĞER

MEDENİ DURUM *

- BEKAR
- EVLİ
- DUL/BOŞANMIŞ

Çocuk sahibi olma durumunuz nedir? *

- VAR
- YOK

MESLEKTE KAÇINCI YILINIZ? *

- 0-5
- 5-10
- 10-15
- 15 ve üstü

Okulunuzda yabancı uyruklu öğrenci var mı? *

- VAR
- YOK

8.1.2. Zenofobi Ölçeği EK 2

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Göçmenler, ülke ekonomisi için bir yüktür	1	2	3	4	5
4	Göçmenler, toplum için potansiyel risk faktörüdür	1	2	3	4	5
6	Ne zaman bir göçmen görsem çileden çıkarım	1	2	3	4	5
10	Göçmenlerin artmasından dolayı ileride azınlık durumuna düşmekten endişe	1	2	3	4	5
13	Göçmenlerin cahil olduğu görüşündeyim	1	2	3	4	5
16	Göçmenlerin ilk fırsatta ülkemize ihanet edeceklerini düşünürüm	1	2	3	4	5
18	Göçmenlerin, ahlaki olmayan davranışlara sahip olduğunu düşünürüm	1	2	3	4	5

8.1.3. Özgecilik Ölçeği EK 3

	Hiç bir zaman	Nadiren	Arada sırada	Sıklıkla	Her zaman
1. Bir yabancıya aracını kardan çıkarması için yardım ederim.					
4. Bir hayır işi için para yardımında bulunurum.					
6. Bir hayır işi için eşya ya da giysi bağışlarım.					
8. Kan bağışlarım.					
10. Bir yabancı için asansörün kapısını açık tutarak bekletirim.					
13. Bir bankada ya da markette satış sorumlusu benden daha az ücret aldığında onu uyarırım.					
15. Hayır işi için satılan kart vb. ürünleri iyi bir neden için olduğu düşüncesiyle satın alırım.					
17. Benden istemese bile komşumun evcil hayvanına ya da çocuğuna karşılık beklemeden bakıveririm.					
20. Bir tanıdığa evini taşımasında yardım ederim.					

8.1.4. Duygusal Mesafe Ölçeği EK 4

Ek 1: Ötekine Karşı Duygusal Mesafe Ölçeği

ÖTEKİNE KARŞI DUYGUSAL MESAFE ÖLÇEĞİ

AÇIKLAMA

Değerli katılımcı. Aşağıda ..... İlişkin 4 adet senaryo (olay) yazılmıştır. Her senaryoyu dikkatlice okuduktan sonra, böyle bir durumda hissetmeniz muhtemel 8 duyguyu puanlamanız gerekmektedir. Hiçbir kimlik bilgisi istemiyoruz. Vereceğiniz cevapların "doğrusu", "yanlışı" yoktur. Sizin görüş ve düşüncenizi samimi olarak yansıtmanız önemlidir.

( ) Bu araştırmaya katılmak istiyorum ( ) Bu araştırmaya katılmak istemiyorum

I. SENARYO (TELEVİZYON-SİNEMA)

LÜTFEN ÖNCE BU SENARYOYU OKUYUNUZ: Televizyonda (*BUDİST)*leri anlatan bir film ya da belgesel izlemek zorunda kaldınız. Aşağıdaki her bir duygu durumunu ne düzeyde hissederdiniz. Hissedeceğinizi düşündüğünüz her bir duygu durumuna 1 ile 9 arasında puan veriniz. Lütfen çok düşünmeyin ve içinizden gelen ilk seçeneği işaretleyin

	Duygu Durumu	Puanlama								
1	Sempati	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	Saygı	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Hayranlık	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Memnuniyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	*Gerginlik*	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	*Hoşnutsuzluk*	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	*Tiksinti*	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	*Öfke*	1	2	3	4	5	6	7	8	9